

รายงานการวิจัย
โครงการวิจัยเพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้
เรื่อง “ภูมิไทย ชุดไทย”

โดย
กาสัก เต๊ะชั้นหมาก
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย
จากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม
๒๕๕๐

บทคัดย่อ

การวิจัยเพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ เรื่อง “ภูมิไทย ชุดไทย” นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย และสังเคราะห์ “เอกภาพบนความหลากหลาย” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย ซึ่งจะนำไปสู่ความภาคภูมิใจร่วมกันของคนไทย และยังสามารถนำมาสร้างสรรค์ หรือพัฒนาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับโลกปัจจุบันแต่ยังรักษาเอกลักษณ์เดิมไว้ต่อไปได้

วิธีดำเนินการวิจัย เริ่มจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารรายงานการวิจัยวิจัยจากโครงการ “ภูมิไทยชุดไทย” จาก ๖ ภูมิภาค คือ ภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน และภาคใต้ฝั่งทะเลอ่าวไทย แล้วพัฒนารอบและวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย และสังเคราะห์ “เอกภาพบนความหลากหลาย” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย

ผู้วิจัยได้พัฒนารอบการวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย ในประเด็นต่างๆ คือ ๑) ภูมิภาคที่ศึกษา ๒) กลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา ๓) กลุ่มชาติพันธุ์ ๓) ช่วงระยะเวลาที่ศึกษา ๓ ช่วงระยะเวลา ๔) เพศที่ศึกษา ๒ เพศ ๕) วัยที่ศึกษา ๓ วัย และ ๖) โอกาสการแต่งกายที่ศึกษา ๒ โอกาส

ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้วิจัย เรื่อง “ภูมิไทย ชุดไทย” พบว่านับเป็น “คุณค่า” และ “ความสำคัญ” อย่างยิ่งที่สังคมไทย และวัฒนธรรมไทย มี “ความร่ำรวย” และ “ความหลากหลาย” ของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาการแต่งกายอย่างมาก แต่วัฒนธรรมการแต่งกายที่หลากหลายของสังคมไทยและคนไทยนั้น มิใช่ความหลากหลายที่แสดงถึง “ความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง” เมื่อศึกษาอย่างลึกซึ้งแล้วยังสามารถเห็นถึง “เอกภาพบนความหลากหลาย” ซึ่งจะนำไปสู่ความภาคภูมิใจร่วมกันของสังคมไทย และคนไทย และยังสามารถนำมาสร้างสรรค์ หรือพัฒนาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับโลกปัจจุบันแต่ยังรักษาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมการแต่งกายที่หลากหลายนั้นได้ กล่าวคือ

๑. “เอกภาพของความไทย” ท่ามกลางความหลากหลายทาง “ภูมิสังคม”

ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมการแต่งกายในภูมิภาคของประเทศไทยที่มี “ภูมิสังคม” แตกต่างกัน แต่ ๑) ความหลากหลายทางกายภาพของแต่ละภูมิภาคนั้นก็ตั้งอยู่ในเขตภูมิอากาศใกล้เคียงกัน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมในลักษณะเดียวกัน มีฤดูกาลที่เกือบจะไม่แตกต่างกัน ๒) การที่สังคมไทยได้รวมกันเป็นปึกแผ่นภายใต้สถาบันอันเป็นองค์คุณของชาติทั้ง ๓ สถาบันหลัก คือ ๑) ความตระหนักสำนึกในความเป็นชาติไทยร่วมกัน ๒) การมีหลักธรรมของศาสนาเป็นเครื่องนำทางไปสู่ความดีงามร่วมกัน และ ๓) การรวมกันเป็นปึกแผ่นภายใต้พระบรมโพธิสมภารของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ต่อเนื่องยาวนานกว่า ๗๐๐ ปี ได้ก่อให้เกิด “เอกภาพแห่งความเป็นไทย” บน “ความหลากหลายทางภูมิสังคม” ได้อย่างลงตัวยิ่ง

๒. “เอกภาพของความเป็นไทย” ท่ามกลางความหลากหลายของ “กลุ่มชาติพันธุ์”

ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยที่แตกต่างกัน แต่จากการที่สังคมไทยได้รวมกันเป็นปึกแผ่นภายใต้สถาบันอันเป็นองค์คุณของชาติทั้ง ๓ สถาบันหลักที่ต่อเนื่องยาวนาน ได้ก่อให้เกิด “เอกภาพแห่งความเป็นไทย” ท่ามกลางความหลากหลายของ “กลุ่มชาติพันธุ์” ได้อย่างลงตัวยิ่ง เพราะมีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มี “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาตระกูลไท-ลาว นับถือพุทธศาสนาเหมือนกัน เป็นต้น ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้แม้จะมี “ความหลากหลาย” ในวัฒนธรรมการแต่งกาย แต่มี “เอกภาพ” ในวัฒนธรรมการแต่งกายร่วมกัน

กล่าวคือ

๓. “เวลา” ที่ผ่านไป ช่วยกลืนกลาย “ความหลากหลาย” ให้เป็น “เอกภาพของความเป็นไทย”

การวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกันที่ได้มีการศึกษาไว้แล้วจำนวน ๓ ช่วงระยะเวลา ประมาณ ๘๐ ปี จนถึงปัจจุบัน ได้แสดงให้เห็นว่ายิ่ง “เวลา” ผ่านไปเรื่อยๆ ได้ช่วยกลืน “ความหลากหลาย” ให้กลายเป็น “เอกภาพบนความหลากหลาย” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย ในขณะที่ยังสามารถคง “ความหลากหลาย” และ “ความร่ำรวย” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของสังคมไทยและคนไทยไว้ได้

๔. “โอกาสพิเศษ” ช่วยสร้าง “เอกภาพของความเป็นไทย”

ในโอกาสพิเศษของสังคมไทย โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องและแสดงออกถึงความตระหนักสำนึกในความเป็นชาติไทยร่วมกัน และการรวมกันเป็นปึกแผ่นภายใต้พระบรมโพธิสมภารของสถาบันพระมหากษัตริย์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติอย่างยาวนานกว่า ๖๐ ปี ทำให้คนไทยได้มีโอกาสเฉลิมฉลองในพระราชวโรกาสพิเศษอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้ก่อให้เกิด “เอกภาพแห่งความเป็นไทย” บน “ความหลากหลาย” ได้อย่างลงตัวยิ่ง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
สารบัญ.....	ค
ส่วนที่ ๑ บทนำ.....	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
คำถามการวิจัย.....	๒
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	๒
ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานวิจัย.....	๓
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๓
ส่วนที่ ๒ การพัฒนากรอบการวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม”	
ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย.....	๔
แนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัย.....	๔
แนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ : การวิจัยเชิงชาติพันธุ์	
วรรณทฤษฎี.....	๕
กรอบการวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรม	
การแต่งกายของคนไทย.....	๗
ส่วนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม”	
ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย.....	๑๑
ภาคเหนือตอนบน.....	๑๑
ภาคเหนือตอนล่าง.....	๕๕
ภาคกลาง.....	๖๙
ภาคอีสาน.....	๑๒๗
ภาคใต้ฝั่งอันดามัน.....	๑๕๗
ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย.....	๑๘๖
ส่วนที่ ๔ เอกภาพบนความหลากหลาย ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย..	๒๕๑
บรรณานุกรม.....	๒๕๔

ส่วนที่ ๑

ส่วนนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีผิวหนังบอบบางมากกว่าสัตว์โลกอื่นๆ มนุษย์จึงจำเป็นต้องมีสิ่งที่มาปกปิดร่างกายเพื่อการดำรงชีวิต ซึ่งได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม ทำให้เครื่องนุ่งห่มจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นยิ่งสำหรับชีวิตมนุษย์ ดังเยวานิตย ศรีละมุล (๒๕๔๑, หน้า ๒) ได้กล่าวไว้ว่า ปัจจัยที่จำเป็นอีกอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ คือ เครื่องนุ่งห่ม มนุษย์รู้จักใช้เครื่องนุ่งห่มเพื่อปกปิดส่วนต่างๆ ของร่างกายและช่วยให้ร่างกายอบอุ่นมาเป็นเวลาช้านาน ในสมัยโบราณมนุษย์รู้จักใช้ใบไม้และหนังสัตว์มาทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม ต่อมาพัฒนามาเป็นเสื้อผ้าอาภรณ์ต่างๆ ซึ่งยังมุ่งเน้นในด้านความสวยงามอีกด้วย ดังนั้น เครื่องนุ่งห่มจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิต นอกจากนี้ เสถียร แป้นเหลือ (๒๕๒๑, หน้า ๗๕) ยังได้กล่าวไว้ว่า เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยโบราณ ผู้คนในอดีตที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย มีพัฒนาการต่อเนื่องมาตั้งแต่ต้นสมัยก่อนประวัติศาสตร์เป็นเวลานานนับพันปี มีการตั้งหลักแหล่งทำมาหากิน และมีพัฒนาการเกือบทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็น เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และเทคโนโลยีรวมไปถึงความเจริญทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะ วัฒนธรรมด้านการแต่งกาย คนไทยรู้จักการใช้ผ้าเป็นเครื่องแต่งกายมาเป็นเวลาช้านาน ปรากฏหลักฐานเด่นชัดตั้งแต่สมัยเริ่มต้นยุคประวัติศาสตร์เรื่อยมาจนกระทั่งสมัยสุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์ โดยมนุษย์มักแต่งกายเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ทำให้สังคมแต่ละแห่งจึงมีการแต่งกายที่แตกต่างกันไปตามสภาพอากาศ ศัตรูทางธรรมชาติ สภาพกิจการงาน และอาชีพที่ทำ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ศาสนา ความต้องการดึงดูดใจในเพศตรงข้าม สภาพสังคมและเศรษฐกิจ (พวงผกา คุโรวาท, ๒๕๒๖, หน้า ๒-๕) ซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีสภาพภูมิอากาศไม่เหมือนกัน สภาพสังคมและวัฒนธรรมประเพณีก็มีความแตกต่างกันไป การจัดหาเครื่องนุ่งห่มจึงต้องให้เหมาะกับสภาพภูมิอากาศ สภาพสังคมและวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละพื้นที่ จากมูลเหตุดังกล่าวทำให้มนุษย์มีการแต่งกายที่แตกต่างกันออกไป (เยวานิตย ศรีละมุล, ๒๕๔๑, หน้า ๕๙)

โดยชาวไทยแต่ละกลุ่มนั้นมีการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวแตกต่างกันไป ดังที่เยวานิตย ศรีละมุล (๒๕๔๑, หน้า ๕๙) ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มชนแต่ละกลุ่มได้สั่งสมความเชื่อและวิถีปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับเครื่องนุ่งห่ม จนเกิดเป็นวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่ม เครื่องนุ่งห่มและการแต่งกายย่อมแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของเขา ซึ่งการสวมใส่เสื้อผ้านอกจากจะเป็นเครื่องบอกสภาพของผู้สวมใส่โดยตรงแล้ว บางครั้งผ้ายังใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่งให้เกิดผลทางด้านจิตใจ ก่อให้เกิดศรัทธาและความน่าเชื่อถือด้วย (เสถียร แป้นเหลือ, ๒๕๒๑, หน้า ๘๒)

และจากความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้เกิดการรับ คำนิยมการแต่งกายตามวัฒนธรรมตะวันตก เกิดการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมการแต่งกาย สมัยเก่า สมัยใหม่ และการแต่งกายแบบตะวันตก เพื่อให้เข้ากับลักษณะสังคมและการดำรงชีวิต ในโลกยุคปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและของชนกลุ่มต่างๆ เริ่ม ลบเลือนหายไป ยิ่งเหลือก็เฉพาะคนรุ่นเก่าในชนบทที่ยังแต่งกายแบบเดิมอยู่บ้าง อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันรัฐบาลประกาศให้ปี ๒๕๔๘ เป็นปีแห่งการส่งเสริมคุณค่าวัฒนธรรมไทย โดยกระตุ้น และส่งเสริมให้เกิดความนิยมการบริโภคสินค้าไทย ซึ่งกายแต่งกายของคนไทยโดยการใช้ผ้า ไทยก็เป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมคุณค่าและค่านิยมดังกล่าว ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ วัฒนธรรมแห่งชาติได้สนับสนุนให้เกิดการศึกษา ค้นคว้า วิจัยในโครงการ “ภูมิไทยชุดไทย” (Prestigious Thai-dress) ขึ้น เพื่อศึกษาความหลากหลายของวัฒนธรรมการแต่งกายของทุก ภูมิภาคและทุกกลุ่มชนในประเทศไทย ทั้ง ๖ ภูมิภาค กล่าวคือ ภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือ ตอนล่าง ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน และภาคใต้ฝั่งทะเลอ่าวไทย

ดังนั้น เพื่อเป็นการศึกษาคำตอบว่าวัฒนธรรมการแต่งกายของไทยมี “ความ หลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” กันในเรื่องใดบ้าง เพื่อสังเคราะห์ให้เห็นถึง “เอกภาพบนความ หลากหลาย” (Unity on Diversity) ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย ซึ่งจะนำไปสู่ความ ภาคภูมิใจร่วมกันของคนไทย และยังสามารถนำมาสร้างสรรค์ หรือพัฒนาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับ โลกปัจจุบันแต่ยังรักษาเอกลักษณ์เดิมไว้ต่อไปได้

คำถามการวิจัย

๑. สังคมไทย และวัฒนธรรมไทย มี “ความร่ำรวย” และ “ความหลากหลาย” ของ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาการแต่งกายอะไรบ้าง
๒. วัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย มี “ลักษณะร่วม” กันในเรื่องใด และ ลักษณะ ใดบ้าง
๓. เอกภาพบนความหลากหลาย (Unity on Diversity) ของวัฒนธรรมการแต่งกายของ คนไทย คืออะไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษา “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของ คนไทย
๒. เพื่อสังเคราะห์เอกภาพบนความหลากหลาย (Unity on Diversity) ของวัฒนธรรม การแต่งกายของคนไทย

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานวิจัย

๑. การศึกษาข้อมูลจากเอกสารรายงานการวิจัยวิจัยจากโครงการ “ภูมิไทยชุดไทย” (Prestigious Thai-dress) ทั้ง ๖ ภูมิภาค กล่าวคือ ภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคอีสาน ภาคกลาง ภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน และภาคใต้ฝั่งทะเลอ่าวไทย

๒. พัฒนาการออกแบบการวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย

๓. วิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย

๔. สังเคราะห์ “เอกภาพบนความหลากหลาย” (Unity on Diversity) ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ฐานข้อมูลองค์ความรู้ที่แสดงถึงความรุ่มรวยของวัฒนธรรมการแต่งกายที่เป็นบ่งบอกถึงความหลากหลายของภูมิปัญญาของสังคมไทย

๒. ได้ฐานข้อมูลองค์ความรู้ที่แสดงถึงลักษณะร่วมของวัฒนธรรมการแต่งกายที่เป็นบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ (Identity) ของความเป็นคนไทยและสังคมไทยร่วมกัน

๓. ได้ฐานข้อมูลองค์ความรู้ที่แสดงถึง “เอกภาพบนความหลากหลาย” (Unity on Diversity) ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทยที่เป็นบ่งบอกถึงความสามารถในการพัฒนาและปรับปรนทางวัฒนธรรมของคนไทยและสังคมไทย

ส่วนที่ ๒

การพัฒนากรอบการวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย

แนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัย

๑. ความหมายของการสังเคราะห์

อุทุมพร จามรมาน (๒๕๓๑, หน้า ๑) ให้ความหมายของการสังเคราะห์ว่า หมายถึง การนำส่วนย่อยมาประกอบเข้าด้วยกันจนเกิดสิ่งใหม่ขึ้น

๒. ประเภทของการสังเคราะห์

Bloom (อ้างถึงในสังกัด อุทรานันท์, ๒๕๓๑, หน้า ๖) ได้จำแนกการสังเคราะห์ออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๒.๑ การสังเคราะห์หน่วยย่อยๆ ของการสื่อความหมายจนได้ผลผลิต ได้แก่ การพูด การบอกภาษา ท่าทาง และความรู้สึกเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนให้ผู้อื่นทราบหรือเข้าใจ

๒.๒ การสังเคราะห์แผนงานต่างๆ จนได้ผลผลิต เพื่อนำไปเสนอต่อการปฏิบัติ ได้แก่ การพัฒนาแผนการทำงานหรือพัฒนาแนวคิดของแต่ละคน จนถึงขั้นนำไปปฏิบัติ

๒.๓ การสังเคราะห์สิ่งที่เป็นนามธรรมมากขึ้น ได้แก่ การจัดความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่เป็นนามธรรม เพื่อจำแนกหรืออธิบายปรากฏหมายต่างๆ หรือการเชื่อมโยงแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิเข้าด้วยกัน หรือการเชื่อมโยงทฤษฎีจนได้ข้อค้นพบใหม่

๓. ความหมายของการสังเคราะห์งานวิจัย

สำหรับความหมายของการสังเคราะห์งานวิจัย นงลักษณ์ วิรัชชัย (๒๕๓๐, หน้า ๒๖) ได้ให้ความหมายโดยสรุปว่า การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นระเบียบวิธีการศึกษาข้อเท็จจริง เพื่อตอบปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยการรวบรวมงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหานั้นๆ หลากๆ เรื่องมาศึกษาวิเคราะห์ และนำเสนอข้อสรุปอย่างมีระบบ ให้ได้คำตอบของปัญหาที่เป็นข้อยุติ ศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงและใช้แทนศัพท์การสังเคราะห์งานวิจัย ได้แก่ ระเบียบวิธีบูรณาการงานวิจัย (Method of Integration Research) ระเบียบวิธีผสมผสาน (Method of combination Research) การวิเคราะห์ผลวิเคราะห์ (Analysis of Analysis) หรือการวิจัยงานวิจัย

๔. ลักษณะการสังเคราะห์งานวิจัย

นักวิจัยทำการสังเคราะห์งานวิจัยได้ ๒ ลักษณะ ลักษณะแรก เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย ได้แก่ กิจกรรมการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อเป็น พื้นฐานในการออกแบบการวิจัยและกำหนดสมมุติฐาน ลักษณะที่สอง เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อมวลมนุษยและสังคม (นงลักษณ์ วิรัชชัย, ๒๕๓๐, หน้า ๒๖)

๕. ประเภทของการสังเคราะห์งานวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยจำแนกได้ ๒ ประเภท คือ การสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะหรือการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ หรือการลักษณะเชิงบอกลักษณะ (Qualitative Synthesis) เป็นการรวบรวมเรื่องต่างๆ ที่ต้องการสังเคราะห์เข้าด้วยกัน และสรุปออกมาโดยผู้สังเคราะห์ จะต้องสรุปประเด็นหลักของผลการวิจัยแต่ละเรื่อง และบรรยายให้เห็นความสัมพันธ์และความขัดแย้งระหว่างผลการวิจัยเหล่านั้น ทั้งนี้ผู้สังเคราะห์ต้องสรุปด้วยความเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียง และไม่ผนวกความคิดเห็นของตนเอง ในการสังเคราะห์วิธีการสังเคราะห์เชิงคุณลักษณะของผลการวิจัยนี้เป็นวิธีการที่ใช้กับงานวิจัยเชิงคุณภาพและงานวิจัยเชิงปริมาณ และเป็นวิธีที่นักวิจัยเชิงคุณภาพโดยเฉพาะนักวิจัยทางประวัติศาสตร์ และมานุษยวิทยาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ส่วนนักวิจัยทั่วไปนิยมใช้เป็นกิจกรรมในการรายงานเอกสารการวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเคราะห์อีกประเภทหนึ่ง คือ การสังเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Synthesis) เป็นการใช้กระบวนการทางสถิติเข้ามาช่วยสังเคราะห์ โดยการคำนวณค่าหรือดัชนีมาตรฐานของผลการวิจัย เพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบ สรุปและอ้างอิง (อุทุมพร จามรมาน, ๒๕๒๗, หน้า ๒-๓, ๒๕๓๑, หน้า ๑ ; งบลักษณะ วิรัชชัย, ๒๕๓๐, หน้า ๓๐)

๖. ความสำคัญของการสังเคราะห์งานวิจัย

จากสาระเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้สามารถสรุปได้ว่าการสังเคราะห์งานวิจัยมีความสำคัญต่อความก้าวหน้าของศาสตร์ต่างๆ ๒ ประการ คือ (๑) การสังเคราะห์งานวิจัยทำให้ทราบถึงสภาวะปัจจุบันของข้อความรู้ต่างๆ (๒) การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดตัวแปรและสมมติฐานการวิจัยให้มีประสิทธิภาพ การสังเคราะห์งานวิจัยในลักษณะนี้ปรากฏในเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของงานวิจัยต่างๆ

นอกจากการสังเคราะห์งานวิจัยจะมีประโยชน์ต่อความก้าวหน้าของศาสตร์แล้ว ยังมีประโยชน์ต่อการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากการสังเคราะห์งานวิจัยทำให้ได้ความรู้อันเป็นข้อสรุปที่ชัดเจน ทำให้การนำไปประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ : การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาภิ มาน

Noblit และ Hare (๑๙๘๘) ได้เสนอแนวทางการสังเคราะห์งานวิจัยประเภทการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Synthesis) ไว้ในหนังสือของพวกเขาที่ชื่อว่า "Meta Ethnography: synthesizing Qualitative Synthesis" ด้วยวิธีการที่เรียกว่าการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาภิมาน (Meta – Ethnographic Research)

การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาภิมาน เป็นวิธีการที่ใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Synthesis) ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ใช้การตีความในการวิเคราะห์ข้อมูล (Interpretive Research) โดยการนำเอางานวิจัยเชิงคุณภาพที่นำมาสังเคราะห์มาแปลความ (Translation)

เทียบกับ การแปลความ (Translation) ในที่นี้หมายถึง การอธิบายเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Explanation)

จากสาระของหนังสือดังกล่าวพอสรุปเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

๑. ความหมายของการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาภิमान

การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาภิमान หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการสังเคราะห์งานวิจัยด้านชาติพันธุ์วรรณาภิमानหรืองานวิจัยที่มีการตีความอื่นๆ (The meaning of meta-ethnography for us is a form of synthesis or other interpretive studies) (Noblit and Hare, ๑๙๙๘, หน้า ๑๔)

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาภิमान

การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาภิमान มีจุดมุ่งหมายเพื่อ (Noblit and Hare, หน้า ๑๑-๑๓)

๒.๑ ทบทวนวรรณกรรมที่มีการตีความได้มากขึ้น (Interpretive Literature Reviews)

๒.๒ ตรวจสอบเชิงวิพากษ์สาระต่างๆ ของเหตุการณ์ สถานการณ์ และอื่นๆ (Critical Examination of Multiple Accounts of an Event, Situation, and so Forth)

๒.๓ เปรียบเทียบกรณีต่างๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อหาข้อสรุปข้ามกรณี (Systematic Comparison of Case Studies to Draw Cross – Case Conclusions)

๒.๔ เปรียบเทียบงานวิจัยของเรากับงานวิจัยของผู้อื่น (A way of Talking About our work and comparing it to the works of others)

๒.๕ สังเคราะห์งานวิจัยด้านชาติพันธุ์วรรณา (Synthesis of Ethnographic Studies)

๓. ขั้นตอนของการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาภิमान

Noblit และ Hare (๑๙๙๘, หน้า ๒๖-๒๙) เสนอขั้นตอนของการวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาภิमानไว้ว่าการวิจัยโดยทั่วไปจะเริ่มจากการมีปัญหาวิจัย (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, ๒๕๓๘, หน้า ๓๖) ซึ่งมีที่มาจากหลายแหล่ง ทั้งจากทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สนใจ จากประสบการณ์ของผู้วิจัยจากการอ่านหนังสือหรือวารสารหรือวิทยานิพนธ์ตลอดจน ปัญหาที่ได้จากผู้อื่น (ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์, ๒๕๓๘, หน้า ๙-๑๐) สำหรับงานวิจัยที่เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยที่เรียกว่า การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาภิमान (Meta-Ethnographic Research) นั้น ในขั้นเริ่มต้นจะเป็นขั้นที่ระบุประเด็นความสนใจทางปัญญา (Intellectual Interest) ซึ่งได้จากการอ่านและตีความงานวิจัยเชิงคุณภาพ ประเด็นความสนใจทางปัญญานี้จะต้องมีคุณค่า (Worth) เพียงพอ จึงจะนำไปสู่การดำเนินการสังเคราะห์งานวิจัย

Yin (๑๙๙๔) กล่าวว่า แนวทางการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) เป็นยุทธวิธีในการศึกษาวิจัยที่มักจะตั้งคำถาม “ทำไม” หรือ “อย่างไร” เป็นการศึกษาที่ผู้ศึกษาควบคุมสิ่งที่ศึกษาได้น้อย และเน้นการศึกษาในปรากฏการณ์ปัจจุบัน ภายใต้บริบทในชีวิตจริง

กรอบการวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย

เพื่อตอบคำถามการวิจัยที่สำคัญ คือ ๑) สังคมไทย และวัฒนธรรมไทย มี “ความร่ำรวย” และ “ความหลากหลาย” ของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาการแต่งกายอะไรบ้าง และ ๒) วัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย มี “ลักษณะร่วม” กันในเรื่องใด และลักษณะใดบ้าง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้พัฒนากรอบการวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย ในประเด็นต่างๆ ดังนี้

๑. ภูมิภาคที่ศึกษา

หมายถึง การวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายในภูมิภาคของประเทศไทยที่แตกต่างกันที่ได้มีการศึกษาไว้แล้วจำนวน ๖ ภูมิภาค คือ ๑) ภาคเหนือตอนบน ๒) ภาคเหนือตอนล่าง ๓) ภาคอีสาน ๔) ภาคกลาง ๕) ภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน และ ๖) ภาคใต้ฝั่งทะเลอ่าวไทย

๒. กลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา

หมายถึง การวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยที่แตกต่างกันที่ได้มีการศึกษาไว้แล้วจำนวน ๓๙ กลุ่มชาติพันธุ์ ดังปรากฏในตาราง ๑

ตาราง ๑ กลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคที่ใช้ในการวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกาย

ภูมิภาค	กลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา	พื้นที่
๑.ภาคเหนือตอนบน	๑.ไทเขิน	บ้านสันกำแพงปลา หมู่ที่ ๖ ตำบลทรายมูล อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
	๒.ไทยวน	ตำบลช่างเคิ่ง อ. แม่แจ่ม จ. เชียงใหม่
	๓.ไทลื้อ	ชุมชนบ้านประตูป่า ตำบลประตูป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ชุมชนบ้านแฉม บ้านป่าตาล ตำบลม่วงน้อย อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
	๔.ไทใหญ่	ชุมชนวัดป่าเป้า ถ.มณีนพรัตน์ ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง ชุมชนบ้านเวียงหวาย และชุมชนบ้านใหม่หมอกจาม อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
	๕.เมี่ยน	หมู่บ้านสามเหลี่ยม (กิวต้า) หมู่ที่ ๑๑ ตำบลปงเตา อำเภอองาว จังหวัดลำปาง
	๖.ปกากะญอ	บ้านห้วยส้มป่อย หมู่ ๘ ตำบลดอนแก้ว อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่
	๗.ม้ง	บ้านแม่สาใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่
	๘.ลัวะ	บ้านมีดหลอง หมู่ ๒ ตำบลบ้านทับ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ตาราง ๑ (ต่อ)

ภูมิภาค	กลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา	พื้นที่
	๙.ลาหู่	บ้านขุนห้วยไล่ หมู่ที่ ๗ บ้านเจียจันทร์ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลเมืองนะ บ้านหนองเต่า หมู่ที่ ๑๓ ตำบลปึงโค้ง บ้านนาน้อย หมู่ที่ ๑๓ ตำบลปึงโค้ง อำเภอเชียงดาว บ้านใหม่โป่งจ๊อกพัฒนา หมู่ที่ ๔ ตำบลแม่ทะลบ อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่
	๑๐.ลีซู	บ้านไทรงาม หมู่ ๑๐ ตำบลนาเต็ง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน บ้านแม่มอญ หมู่ที่ ๒ ตำบลห้วยชมภู อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
	๑๑.อาข่า	บ้านพนาเสรี ตำบลท่าก้อ อำเภอแม่สรวย จังหวัด เชียงราย
๒.ภาคเหนือตอนล่าง	๑.ไทยดำ/โซ่ง	จังหวัดกำแพงเพชร (เขตอำเภอเมือง ไทรงาม และลานกระบือ) นครสวรรค์ (อำเภอชุมแสง ลาดยาว และหนองบัว) พิษณุโลก (อำเภอบางระกำ) พิจิตร (อำเภอสามงาม)
	๒.ไทยครั่ง	จังหวัดนครสวรรค์ (อำเภอลาดยาว และท่าตะโก) พิษณุโลก (อำเภอ นครไทย เนินมะปราง และวัดโบสถ์) เพชรบูรณ์ (อำเภอหล่มสัก และหล่มเก่า) อุทัยธานี (อำเภอตะกั่วถ้ำและบ้านไร่)
	๓.ไทยเวียง	จังหวัดนครสวรรค์ (อำเภอตากาลี ชุมแสง แก้วเขียว หนองบัว และลาด ยาง) พิษณุโลก (อำเภอเนินมะปราง และวังทอง) อุทัยธานี (อำเภอ คอกควาย และห้วยแข้ง)
	๔.ไทยแจ้ว	จังหวัดนครสวรรค์ (อำเภอเมือง) พิจิตร (อำเภอบางมูลนาก)
	๕.ไทยพวน	จังหวัดพิจิตร (อำเภอตะพานหิน) นครสวรรค์ (อำเภอตากาลี) สุโขทัย (อำเภอศรีสำชนาลัย)
	๖.ไทยหล่ม	อำเภอหล่มสัก อำเภอศรีเทพ อำเภอหล่มเก่า ของจังหวัดเพชรบูรณ์
	๗.ไทยนครไทย	อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
	๘.ไทยลาว/ยวน/เหนือ	จังหวัดกำแพงเพชร (อำเภอคลองลาน) พิจิตร (อำเภอบางมูลนาก) อุตรดิตถ์ (อำเภอลับแล) ตาก (อำเภอเมือง)
๓.ภาคอีสาน	๑.ผู้ไท	จังหวัดกาฬสินธุ์ และจังหวัดยโสธร
	๒.ลาวพวน	จังหวัดหนองคาย
	๓.ไทยโย้ย	จังหวัดสกลนคร
	๔.ไทเลย	จังหวัดเลย
	๕.ลาวอีสาน	จังหวัดบุรีรัมย์
	๖.ไทยแสก	จังหวัดนครพนม
	๗.ไทยโคราช	จังหวัดนครราชสีมา
	๘.กวย(ส่วย)	จังหวัดสุรินทร์
	๙.กวยอะจิง	จังหวัดสุรินทร์
	๑๐.เขมร(ถิ่นไทย)	จังหวัดสุรินทร์
	๑๑.ทะวีง	จังหวัดสกลนคร

ตาราง ๑ (ต่อ)

ภูมิภาค	กลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา	พื้นที่
	๑๒. โชน	จังหวัดนครพนม
	๑๓. บรู	จังหวัดอุบลราชธานี
	๑๔. ญ้อ	จังหวัดชัยภูมิ
	๑๕. เยอ	จังหวัดศรีสะเกษ
	๑๖. เวียด	จังหวัดสกลนคร
	๑๗. กุลา	จังหวัดอุบลราชธานี
	๑๘. ลาวเทิง/กะเลิง	จังหวัดสกลนคร
	๑๙. ญ้อ	จังหวัดนครพนม
๕. ภาคกลาง	๑. กะเหรี่ยง	อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
	๒. จาม	บ้านครัว คลองมหานาคและคลองแสนแสบ เขตราชเทวี และเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร
	๓. จีน	เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร
	๔. ซอง	ตำบลคลองพลู กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี
	๕. ชาวไทยภาคกลาง	บ้านหน้าโคก อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
	๖. ไทยครั้ง	อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
	๗. ไทยทรงดำ	อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
	๘. ไทยพวน	อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
	๙. ไทยเวียง	อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี
	๑๐. ไทยหล่ม	อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์
	๑๑. มลายูถิ่นไทย	เขตมัสยิดจักรพงษ์ กรุงเทพมหานคร
	๑๒. มอญ	บ้านสามเรือน หมู่ที่ ๔ ตำบล คลองควาย อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
	๑๓. ชาวอินเดีย	๓ กลุ่ม คือ - อินเดียฮินดู วัดแขก สีลม และกลุ่มสมาคมชาวฮินดู เป็นต้น - อินเดียสิกข์ วัดสิกข์ ครุฑวาระาศีครุสังหส์สภา - อินเดียมุสลิม กลุ่มสมาคมธุรกิจไทยอินเดียในประเทศไทยรวมถึงกลุ่มพ่อค้าผ้าและเพชรพลอยในย่านพาหุรัดและสำเพ็ง
	๑๔. อิหร่าน(เปอร์เซีย)	พื้นที่บางกอกใหญ่และบางกอกน้อยกรุงเทพมหานคร
๕. ภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน	๑. ไทยพุทธและชาวไทยเชื้อสายจีน	อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
	๒. ไทยมุสลิม	บ้านคอเอน อำเภอถลาง บ้านเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต
	๓. ไทยสิกข์เชื้อสายอินเดีย ชาวไทยใหม่หรือชาวเล	ชุมชนชาวสิกข์ในจังหวัดภูเก็ต

ตาราง ๑ (ต่อ)

ภูมิภาค	กลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา	พื้นที่
	๔. ไทยใหม่หรือชาวเล	ชุมชนแหลมตึกแก ชุมชนเลราไวย์ เกาะสิเหร่ จังหวัดภูเก็ต
๖. ภาคใต้ฝั่ง ทะเลอ่าว ไทย	๑. ชาวไทยพุทธ	จังหวัดสุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช สงขลาและปัตตานี
	๒. ชาวไทยมุสลิม	จังหวัดสุราษฎร์ธานี และปัตตานี
	๓. ชาวไทยเชื้อสายจีน	จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดปัตตานี
	๔. ชนกลุ่มน้อย ได้แก่ ชาวกู	จังหวัดพัทลุง และยะลา

๓. ช่วงระยะเวลาที่ศึกษา

หมายถึง การวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกันที่ได้มีการศึกษาไว้แล้วจำนวน ๓ ช่วงระยะเวลา คือ

๑) ช่วง ๘๐-๕๐ ปี ที่ผ่านมา ๒) ช่วง ๕๐-๒๐ ปี ที่ผ่านมา และ ๓) ช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา-ปัจจุบัน

๔. เพศที่ศึกษา

หมายถึง การวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายในเพศที่แตกต่างกันที่ได้มีการศึกษาไว้แล้วจำนวน ๒ เพศ คือ ๑) เพศหญิง และ ๒) เพศชาย

๕. วัยที่ศึกษา

หมายถึง การวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายในวัยที่แตกต่างกันที่ได้มีการศึกษาไว้แล้วจำนวน ๓ วัย คือ ๑) วัยเด็ก ๒) วัยผู้ใหญ่ และ ๓) วัยชรา

๖. โอกาสการแต่งกายที่ศึกษา

หมายถึง การวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายในโอกาสการแต่งกายที่แตกต่างกันที่ได้มีการศึกษาไว้แล้วจำนวน ๒ โอกาส คือ ๑) ในชีวิตประจำวัน และ ๒) ในโอกาสพิเศษ

ส่วนที่ ๓

ผลการวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย

๑. ภาคเหนือตอนบน

๑.๑ เครื่องแต่งกายของไทยเขิน

ในอดีตในชีวิตประจำวัน ปกติผู้หญิงชาวไทเขิน ไทยวน และไทลื้อ ไม่นิยมสวมเสื้อ แต่ใช้ผ้าพันรอบหน้าอกหรือห่มเฉียงแบบสไบและมีผ้าอีกผืนหนึ่งคลุมไหล่หรือโพกศีรษะ ในระยะต่อมาจึงเริ่มหันมาสวม “เสื้อก้อม” ซึ่งเป็นเสื้อตัวสั้นขนาดเล็กรัดรูป ที่พัฒนามาจากเสื้อชั้นในหรือยกทรงของชาวยุโรปที่นำมาเผยแพร่เมื่อครั้งผู้หญิงระดับเจ้านายชั้นสูงชาวไทยวนเริ่มหันมาแต่งกายตามแบบตะวันตก เสื้อชนิดนี้เป็นที่นิยมสวมใส่สำหรับหญิงสาวและผู้หญิงวัยผู้ใหญ่จนกระทั่งวัยชราในระยะต่อมา

การสวมใส่เสื้อก้อม มักใช้สวมเมื่ออยู่ที่บ้านหรือในละแวกชุมชนโดยจะนุ่งผ้าชั้นรัดด้วยเข็มขัดเงินและสวมเสื้อก้อมเพียงตัวเดียวแล้วใช้ผ้าอีกผืนหนึ่งคลุมไหล่หรือโพกศีรษะ ต่อเมื่อมีแขกมาหาหรือต้องไปร่วมกิจกรรมในชุมชนจึงสวมเสื้อผ้าฝ้ายคลุมแบบผ่าหน้าแขนสั้นหรือแขนยาวทับอีกทีหนึ่ง เสื้อชนิดนี้บางที่เรียกว่า “เสื้อป่าห้อย” “เสื้อห้อย” หรือ “เสื้อออก” และเด็กผู้หญิง รวมทั้งหญิงวัยชราเมื่อสวมเสื้อก้อมหรือป่าห้อยแล้วเนื่องจากความหย่อนยานของหน้าอก กล้ามเนื้อไหล่และแขนทำให้ดูแล้วเหมือนกับเสื้อมีลักษณะหลวมจนดูเหมือนว่าสวมเสื้อคอกระเช้าแบบของสตรีภาคกลาง

ชาวไทเขิน (รวมทั้งชาวไทยวนและไทลื้อ) เรียกกางเกงว่า “เตี้ยว” ส่วน “เตี้ยวสะตอ” เป็นกางเกงที่ชาวไทเขินนิยมสวมมาแต่อดีต รูปแบบคล้ายกางเกงของชาวจีน คือ ช่วงขาใหญ่ เอวกว้าง เวลาสวมต้องพับด้านหน้าแล้วใช้เชือกผูกหรือใช้เข็มขัดรัดไว้ โดยมากจะทอดด้วยฝ้ายแล้วนำมาย้อมด้วยต้นคราม (ต้นฮ่อม) ให้เกิดเป็นสีหม้อฮ่อม (สีน้ำเงินเข้มเกือบดำ) เตี้ยวสะตอมีทั้งแบบขาสั้นซึ่งจะมีความยาวประมาณเข้าหรืออาจเลยลงไปอีกประมาณ ๓๐ เซนติเมตร และแบบขยาวซึ่งขาวจะยาวจนกรอมเท้า (บางท้องถิ่น เช่น จังหวัดน่านเรียกว่า “เตี้ยวสามตุก” ซึ่งหมายถึงกระดุกหรือตะเข็บรอยต่อระหว่างชั้นส่วนผ้าที่นูนขึ้นมาซึ่งวิธีการตัดเย็บนั้นจะมีอยู่สามตะเข็บด้วยกัน)

เสื้อพิธีการ เป็นคอกลมเสื้อแขนสั้น ผ่ากลาง และติดกระดุมที่ทำจากผ้า (คล้าย กระดุมจีน) ตลอดแนวสาบเสื้อ บางโอกาสก็ปักผ้าที่ศีรษะด้วยผ้าฝ้ายสีเดียวกับเสื้อ

ในงานพิธีการผู้หญิงชาวไทยเขินนิยมสวมเสื้อที่เรียกว่า “เสื้อปัด” เป็นเสื้อผ่าหน้าแต่สาบเสื้อด้านขวาจะมีรูปร่างเป็นลักษณะชายธง และจะยาวกว่าอีกด้านหนึ่งเวลาสวมจะต้องดึง ส่วนเป็นชายธงเบี่ยงหรือป้ายข้ามไปทับอีกฟากหนึ่ง ซึ่งตรงกับคำว่า “ปัด” นั่นเอง จากนั้นจะมัด ยึดด้วยเชือกซึ่งกว้างประมาณครึ่งเซนติเมตร ยาวประมาณ ๓๐ เซนติเมตร โดยเชือกก่อนแรก เย็บติดกับชายเสื้อด้านหนึ่งและปลายเชือกอีกก่อนเย็บติดที่ตัวเสื้อด้านข้างอีกจุดหนึ่ง เสื้อปัดมัก ตัดเย็บให้พอดีกับรูปร่างผู้สวมใส่ และชายเสื้อด้านล่างจะสั้นอยู่ประมาณบันเอว

โดยมากเสื้อปัดมักใช้สวมในงานที่เป็นพิธีการและมีอยู่หลายประเภท เพื่อให้เหมาะ สำหรับการใช้งานตามฤดูกาล เช่น “เสื้อปัดหนาว” เป็นเสื้อปัดซึ่งตัดเย็บจากผ้าแล้วบุด้วยฟองน้ำ แผ่นบางหรือผ้ากำมะหยี่ที่สามารถป้องกันอากาศหนาวได้ และ “เสื้อปัดใหม่จีน” จะตัดเย็บ จากผ้าแพรเนื้อดีซึ่งโดยมากมีไว้สำหรับเจ้านายชั้นสูง

ผ้าชิ้นที่ผู้หญิงไทเขินนิยมใช้สวมในเทศกาลหรืองานพิธีต่างๆ นั้น มีส่วนประกอบ ๓ ส่วน คือ

หัวชิ้น หรือ เอวชิ้น เป็นการนำแถบผ้า ซึ่งโดยมากจะใช้ผ้าฝ้าย (เพราะคงรูปและระบายอากาศได้ดี) มาต่อเข้ากับตัวชิ้นส่วนที่อยู่ด้านบน เวลานุ่งผ้าชิ้นส่วนหัวชิ้นนี้จะอยู่บริเวณช่วงเอว

ตัวชิ้น หรือ กลางชิ้น คือ ส่วนด้านกว้างของผืนผ้าทอที่นำมาทำเป็นผ้าชิ้น เวลาสวมหรือนุ่งอยู่ “ตัวชิ้น” หรือ “กลางชิ้น” คือส่วนที่อยู่บริเวณสะโพกลงมาถึงบริเวณเข่า โดยจะเป็นส่วนที่มีลวดลายที่เกิดจากการทอ โดยทั่วไปแล้วการทอลายผ้าของชาวไทเขินจะมีลวดลายตัดขวางเท่านั้น เรียกว่า “ลายมุข”

หางชิ้น หรือ ส่วนตีนชิ้น เป็นส่วนที่ต่อจากตัวผ้าชิ้นลงไปด้านล่างสุด มีความกว้างประมาณ ๑ ฟุต ทำด้วยผ้าฝ้ายสีด้าหรือสีแดง

ผ้าชิ้นถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์สำคัญในการบอกที่มาของชาติพันธุ์ได้และจะมีขนาดสั้นยาวตามความสูงของรูปร่างผู้สวมใส่ ขนาดของผ้าชิ้นมักจะขึ้นอยู่กับความยาวของพิมที่กำหนดหน้ากว้างของผ้าด้วยจำนวนของเส้นด้ายยืนในทูกทอผ้า ซึ่งจะเป็นขนาดหน้ากว้างของผ้าทอผืนนั้นๆ และจากความยาวของผ้าทอก็จะตัดแบ่งออกเป็นความยาวของผ้าชิ้นให้มีความยาวตามที่ต้องการ แต่ความกว้างหรือหน้ากว้างของผ้าทอจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นจึงมีการใช้แถบผ้ามาต่อเข้ากับชิ้นทั้งด้านบน (หัวชิ้น) และด้านล่าง (ตีนชิ้น) ให้ยาวขึ้นเหมาะสมกับความสูงของผู้สวมใส่ดังกล่าว

ผ้าที่นำมาต่อโดยมากเป็นผ้าฝ้ายทอให้มีขนาดหน้ากว้างประมาณ ๑ ฟุต มักย้อมให้เป็นสีเดียว เช่น สีด้า และสีแดง เป็นต้น ในการใช้สีของผ้าที่จะนำมาต่อขึ้นอยู่กับสีของผ้าชิ้น ถ้าหากผ้าชิ้นสีเข้มผ้าที่นำมาต่อก็จะเป็นสีด้า ส่วนผ้าชิ้นที่เป็นสีอ่อน เช่น ชมพู เหลืองอ่อน เขียวอ่อน สีฟ้า ผ้าที่นำมาต่อก็จะใช้สีแดง และในการต่อผ้าชิ้น หากนำผ้าสีใดต่อตีนชิ้นหรือด้านล่างก็จะต้องนำผ้าสีนั้นต่อเอวชิ้นที่อยู่ด้านบนด้วย

ผ้าชิ้นของผู้หญิงชาวไทเขินที่นำมาสวมใส่โดยมากเป็นการดัดแปลงและนำเอารูปแบบการทอผ้าชิ้นสำหรับเจ้านายสตรีในราชสำนักสมัยที่อยู่เมืองเชียงตุงซึ่งจะมีการออกแบบต่อตีนชิ้นด้วยผ้าและลวดลายที่ค่อนข้างหลากหลายชนิดและรูปแบบ ทั้งนี้เนื่องมาจากสมัยก่อนทางราชสำนักจะได้รับเครื่องบรรณาการเป็นผ้าที่ส่งมาถวายจากหลากหลายชนชาติ ดังนั้นจึงนำเอาลักษณะเด่นของผ้าแต่ละแบบมาตกแต่งลงบนผ้าชิ้นให้กลายเป็นรูปแบบของไทเขินอีกทีหนึ่ง ถึงแม้จะหมดสมัยรุ่งเรืองของราชสำนักไปแล้วก็ตาม รูปแบบดังกล่าวก็ได้คลี่คลายมาเป็นรูปแบบผ้าชิ้นของชาวไทเขินที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันและในงานพิธีการตามเทศกาลสำคัญๆ ต่างๆ รวมทั้งรูปแบบที่ได้คิดค้นขึ้นมาเป็นของชาวไทเขินเองอีกด้วย

นอกจากนั้นยังมีผ้าซิ่นไหมเรียกว่า “ซิ่นคำเคียบ” (“คำ” หมายถึง “ทอง” และ “เคียบ” หมายถึง “การเคลือบ”) หรือ “ซิ่นไหมคำ” ซึ่งเป็นชุดเครื่องแต่งกายสำหรับเจ้านายชั้นสูง ตัวซิ่น จะทอด้วยไหม และทอลวดลายด้วยไหมสีทองทำให้มีความสวยงาม ดูมีราคาสูง เนื่องจากสีพื้นของผ้าไหมซึ่งโดยมากจะเป็นสีอ่อนขับด้วยสีทองของเส้นด้ายที่ทอสลับเป็นลวดลาย สิ้นซิ่นมีลักษณะพิเศษ คือ มักทำด้วยผ้าไหมสีเขียว ปักลวดลายด้วยกระดุมเงินเจาะรูตรงกลางขนาดเล็ก (ใช้สำหรับตกแต่ง) โดยปักตามขอบแนวผ้าต่อระหว่างตัวซิ่นกับตีนซิ่น บางครั้งอาจทำด้วยแผ่นผ้าปักเป็นลายดอกไม้ต่างๆ

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

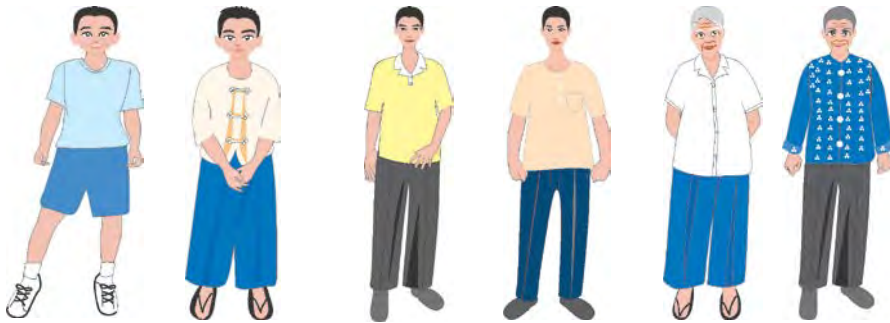

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

๑.๒ เครื่องแต่งกายของไทยวน

เสื้อก้อม มักใช้สวมเมื่ออยู่ที่บ้านหรือในละแวกชุมชน โดยจะนุ่งผ้าชิ้นรัดด้วยเข็มขัดเงินและสวมเสื้อก้อมเพียงตัวเดียวแล้วใช้ผ้าอีกผืนหนึ่งคลุมไหล่หรือโพกศีรษะ ต่อเมื่อมีแขกมาหาหรือต้องไปร่วมกิจกรรมในชุมชนจึงสวมเสื้อผ้าฝ้ายคอกลมแบบผ่าหน้าแขนสั้นหรือแขนยาวทับอีกทีหนึ่ง เสื้อชนิดนี้ดูแล้วเหมือนแขนห้อยไว้กับป่าหรือไหล่ มีชื่อเรียกอย่างอื่นว่า “เสื้อป่าห้อย” “เสื้อห้อย” หรือ บางที่เรียกว่า “เสื้ออก” และผู้หญิงวัยชราเมื่อสวมเสื้อก้อมแล้วเนื่องจากความหย่อนยานของหน้าอก และกลัมนื้อไหล่และแขนทำให้ดูแล้วเหมือนกับเสื้อมีลักษณะหลวมจนดูเหมือนว่าสวมเสื้อคอกระเช้าแบบของสตรีภาคกลาง

ผ้าห่มหรือผ้าคลุมไหล่ทอจากฝ้ายที่ใช้เส้นด้ายขนาดใหญ่กว่าปกติ ทอเป็นผ้าฝืน นิยมใช้กันทั้งผู้ชายและผู้หญิง โดยปกติจะนำผ้าสองผืนมาเย็บต่อเข้าด้วยกันกลายเป็นผ้าผืน เดียวให้มีหน้ากว้างประมาณ ๑๒๐ ซม. ยาวประมาณ ๒๐๐ ซม. โดยมากจะทอเป็นลายตาราง สี ที่นิยมคือ จะมีเส้นสีดำสลับกับสีแดงบนพื้นขาว เรียกว่า “ผ้าห่มตาแสง” (“ตาแสง” หมายถึงรูป ตารางสีเหลี่ยมต่อเนื่องกันเช่นตารางหมากรุก) หรือ “ผ้าห่มตาโค้ง” (“โค้ง” หมายถึงพื้นผิวหน้า ของวัตถุหรือผิวหนังที่มีลวดลายหรือจุดต่างเป็นดวงๆ หรือเป็นริ้วๆ) และหากทอเป็นสีพื้น ธรรมดาทั้งผืน ช่างทอมักจะแทรกเส้นฝ้ายสีดำเป็นริ้วสอดเข้าไป ตรงบริเวณริมขอบผ้าอีกที

กางเกงที่นิยมสวมจนเป็นเสมือนเอกลักษณ์ของชาวไทยวน (รวมทั้งชาวไทเขิน ไท ลื้อ และกลุ่มชนต่างๆ ในอาณาจักรล้านนาบางกลุ่มด้วย) มีรูปแบบคล้ายกับกางเกงของชาวจีน คือ ช่วงขาใหญ่ เอวกว้าง เวลาสวมต้องพับด้านหน้าแล้วใช้เชือกผูกหรือใช้เข็มขัดรัดไว้ โดยมาก จะทอด้วยฝ้ายแล้วนำมาย้อมด้วยต้นคราม (ต้นฮ่อม) ให้เกิดเป็นสีหม้อฮ่อม (สีน้ำเงินเข้มเกือบ ดำ) เดี่ยวสะดอมีทั้งแบบขาสั้นซึ่งจะมีความยาวประมาณเข้าหรืออาจเลยลงไปอีกประมาณ ๓๐ เซนติเมตร และแบบขายาวซึ่งขาจะยาวจนกรอมเท้า (บางท้องถิ่น เช่นจังหวัดน่านเรียกว่า “เตี้ยวสามตุก” ซึ่งหมายถึงกระตุกหรือตะเข็บรอยต่อระหว่างชั้นส่วนผ้าที่หนุนขึ้นมาซึ่งวิธีการตัด เย็บนั้นจะมีอยู่สามตะเข็บด้วยกัน)

ในการนุ่งผ้าซิ่นของสตรีชาวไทยวนอำเภอแม่แจ่มมีทั้งแบบที่ทาบจากซ้ายทับขวา และทาบจากขวาทับซ้าย หรือทาบทั้งซ้ายและขวาเข้ามาอยู่ตรงกลาง ผ้าซิ่นอาจจะทอด้วยฝ้าย หรือทอจากไหมชั้นดี ในบางครั้งอาจจะสอดแทรกเทคนิคพิเศษเข้าไปด้วย เช่น “ยก” “จก” “ขิด” เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโอกาสของการนำไปใช้ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นซิ่นตีนจก หรือซิ่นที่ทอขึ้นจากไหม เมื่อเวลาจะนำมาสวมก็มักจะใส่ซิ่นชั้นนอกเอาไว้ด้านในอีกชั้นหนึ่งเพื่อมิให้เปราะเบื่อนง่าย อีกทั้งซิ่นเหล่านี้โดยมากจะนำมาสวมใสในโอกาสสำคัญเท่านั้น จึงไม่นิยมนำมาซักเพราะความสดใสของสีและลายอาจจะเลอะเลือน

ผ้าซิ่นไทยวนมีโครงสร้าง ๓ ส่วน คือ

หัวซิ่น คือ ส่วนของผ้าที่นำมาต่อจากตัวซิ่นด้านบน เมื่อเวลานุ่งจะอยู่บริเวณเอว กว้างประมาณหนึ่งคืบมักจะใช้สีขาวหรือสีอ่อน ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาที่กระตุกให้สามารถทอผ้าหน้ากว้างขึ้นในสมัยเจ้าแก้วนารัฐ คนจึงหันไปนิยมนุ่ง ซิ่นตีนรวด (คือ ผ้าซิ่นที่ทอได้ตั้งแต่เชิงถึงเอวรวดเดียวโดยไม่มีการเย็บต่อกันเช่นที่ผ่านมา)

ตัวซิ่น เป็นส่วนที่ต่อจากหัวซิ่นลงมา เวลาสวมสัดส่วนของตัวซิ่นจะอยู่บริเวณตั้งแต่สะโพกบนลงมาถึงหน้าแข้ง ที่ใช้งานปกติทั่วไปตัวซิ่นจะเป็นผ้าฝ้ายทอลายขวางเย็บตะเข็บเดี่ยว สีของผ้าซิ่นจะย้อมด้วยสีจากพืชเป็นสีต่าง ๆ เช่น ดำ แดง ม่วง เหลือง น้ำตาล เป็นต้น

ตีนซิ่น คือ เชิงผ้าซิ่นที่ต่อจากตัวซิ่น อยู่บริเวณด้านล่างสุด โดยมากจะเป็นสีดำ หรือสีแดงกว้างประมาณหนึ่งคืบ หากออกงานพิธีหรืองานบุญสำคัญเชิงผ้าซิ่นจะถูกทอขึ้นมาอย่างประณีตงดงาม เรียกว่าซิ่นตีนจก

→ หัวซิ่น

→ ตัวซิ่น

→ ตีนซิ่น

สตรีวัยผู้ใหญ่จะสวมเสื้อผ้าฝ้ายแขนกระบอกยาว หรือ เสื้อคอกลมแขนกระบอกต่อแขนต่ำ จับจีบเกลิ็ดที่บริเวณเอวทั้งด้านหน้าและหลังให้เข้ารูปเล็กน้อย

เสื้อของผู้ชายไทยวนได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมของจีน อินเดียและของตะวันตก ตั้งแต่ช่วงสมัยของรัชกาลที่ ๕ เป็นต้นมาได้มีการปฏิบัติเครื่องแต่งกายกันอย่างมาก ในระยะแรกเริ่มเสื้อบุรุษจะทอจากผ้าสีขาวย หรืออาจจะนำไปย้อมน้ำครามให้เป็นสีน้ำเงินเข้ม (สีหม้อฮ่อม) โครงสร้างตัวเสื้อจะเป็นแบบง่าย ๆ คือคอกลมผ่าหน้าตลอด ผูกเชือกหรือติดกระดุม มีกระเป๋าสี้อยู่ด้านหน้าตรงชายเสื้อทั้งสองข้าง ต่อมาก็พัฒนาเป็นเสื้อผ่าครึ่งอกติดกระดุม จะมีกระเป๋หรือไม่ก็ได้

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๙๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

๑.๓ เครื่องแต่งกายของไทย

“เสื้อก้อม” ที่หมายถึงเสื้อตัวสั้นขนาดเล็กก่อนข้างรัดรูปแต่พอดีลำตัว ไม่มีแขน แต่มีสายหรือแถบคล้องจากหน้าอกด้านหน้าพาดข้ามไหล่ไปยึดตัวเสื้อด้านหลัง อาจออกแบบให้ผ่าด้านหน้าด้านข้างด้านใดด้านหนึ่ง หรือด้านหลังแล้วยึดด้วยกระดุมแป็บหรือตะขอโลหะเล็กๆ ๓ – ๕ ตัว โดยมากจะมีกระเป๋าลittleๆ ไว้ด้านหน้าทั้งซ้ายและขวาด้านละหนึ่งใบหรืออาจทำขนาดใหญ่ขึ้นมีกระเป๋ายกเพียงใบเดียวอยู่ตรงกลางทั้งนี้เพื่อเอาไว้เก็บเงินเมื่อนำสินค้าไปขายที่ตลาดหรือเอาไว้เก็บของที่ต้องใช้พกติดตัวเช่นยาตม เป็นต้น เสื้อก้อมมีชื่อเรียกกว่าอย่างอื่นว่า “เสื้อบ่าห้อย” “เสื้อห้อย” หรือ “เสื้ออก”

เสื้อของชาวไทลื้อในแบบพิธีการ เรียกว่า “เสื้อปัด” มีลักษณะแขนยาว ตัวเสื้อรัดรูป เหวลอย มีสาบนหน้าเฉียงมาผูกติดกันด้วยเส้นด้ายฝั้นเป็นเกลียวหรือทำเป็นแถบผ้าเล็กๆ ยึดไว้ตรงมุมด้านซ้ายหรือขวาของลำตัว บางที่ใช้กระดุมขนาดใหญ่ หรือแผ่นเงินดุนลายเป็นรูปวงกลมหรือรูปดอกไม้สองด้านสามารถนำมาคล้องเกี่ยวกันไว้ในขณะสวม ส่วนปลายของชายเสื้อจะทำยกลอยขึ้นทั้งสองข้าง และนิยมขลิบสาบเสื้อด้วยแถบผ้าสีต่างๆ ประดับกระดุมเงินเม็ดเล็กๆ เรียงกัน เสื้อปัดมักยอมให้เป็นสีดำหรือสีน้ำเงินเข้ม แต่เสื้อของผู้หญิงชาวไทลื้อจากเมืองเงิน ประเทศลาว จะมีลักษณะพิเศษออกไปคือ นิยมแต่งสาบเสื้อด้วยแถบผ้าลายจากบางที่จะออกแบบให้มีผ้ากำมะหยี่สีเงินตกแต่งตรงส่วนเอวทั้งสองข้าง

ลักษณะเด่นของผ้าชิ้นชาวไทลื้อคือ ลวดลายจะอยู่ตรงกลางเป็นส่วนใหญ่ ตีน
 ชิ้นมักจะเป็นสีพื้น ไม่ว่าจะใส่ในโอกาสใดๆ ลวดลายขวางบนตัวชิ้นจะเกิดจากเส้นพุ่ง โดย
 วิธีการเย็บผ้าเป็นถุงสองข้างติดกัน ผ้าชิ้นของผู้หญิงชาวไทลื้อ เป็นเครื่องแต่งกายที่มีการ
 ปรับเปลี่ยน ประยุกต์และผสมผสานมากที่สุด ปัจจุบันเราจะเห็นรูปแบบและการเปลี่ยนแปลงใน
 หลายท้องถิ่น

ผู้ชายชาวไทลื้อจะสวมใส่เสื้อหม้อฮ่อมทำงานในไร่นาและในชีวิตประจำวัน
 เหมือนกับชาวไท ยวน โดยเสื้อหม้อฮ่อมมักจะมีลักษณะคอกกลมสีน้ำเงินเข้มหรือดำ แต่ถ้าใช้ใน
 พิธีการจะเป็นสีขาวหรือสีน้ำตาล ตัวเสื้อและแขนหลวม แขนยาวประมาณข้อศอก ผ้าหน้ายึด
 ด้วยกระดุมหรือมัดด้วยผ้าทำเป็นเชือก มีกระเป๋าด้านหน้า

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

๑.๔ เครื่องแต่งกายของไทยใหญ่

การแต่งกายของกลุ่มชนไทใหญ่ซึ่งเรียกตัวเองว่ากลุ่มชน “ไต” ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบตามยุคสมัยและเหตุการณ์ ด้วยปัจจัยหลายอย่าง บางครั้งการแต่งกายชุดประเพณีกระทำเพื่อเป็นการหวนคืนมาแสดงเพื่อขยายพื้นที่ทางวัฒนธรรมของตนเอง เช่นกลุ่มชนชาติไทใหญ่ในเมืองขอนแก่นทางตอนใต้ของจีนที่เรียกกันว่า “ไตเหนือ” แต่ชาวไทใหญ่อื่นๆ เรียกกลุ่มนี้ว่า “ไตแซ่” (คำว่า “แซ่” หมายถึง “คนจีน”) ได้รื้อฟื้นรูปแบบประเพณีการแต่งกายแบบไทใหญ่โดยเฉพาะในเทศกาลประเพณีต่างๆ เป็นต้น

การแต่งกายแบบไตมานในอดีตจะนุ่งผ้าซิ่นที่มีลวดลายเป็นลายแนวตั้ง ที่หัวซิ่น (หรือเอวซิ่น) ตัวซิ่นและเชิงผ้าซิ่น (หรือตีนซิ่น) จะใช้แถบผ้าไหมสีต่างๆ มาต่อกันเรียกว่า “ซิ่นผ้า” ซึ่งปัจจุบันจะนำมาสวมใส่เฉพาะในงานเทศกาลหรืองานบุญเท่านั้น ซึ่งจะเห็นการแต่งกายแบบไตมานของชาวไตมาบ้านเวียงหวาย บ้านใหม่หมอกจ้าม เมื่อพากันมาทำบุญตามเทศกาลที่วัดป่าเป้าในเมืองเชียงใหม่เป็นประจำทุกๆ ปี แต่ในชีวิตประจำวันก็มักจะสวมผ้าซิ่นพิมพ์ลายสำเร็จรูปกับเสื้อตามแบบสมัยนิยมที่มีขายทั่วไป

การแต่งกายในอดีตของผู้ชายไทมาวไม่ว่าจะเป็นไตแซ่หรือไตมานจะสวมเสื้ออยู่สองรูปแบบเช่นเดียวกับเสื้อของผู้หญิง คือ เสื้อผ้าฝ้ายคอกลมสีขาวหรือสีน้ำเงินมีลักษณะโครงสร้างคล้ายเสื้อหม้อฮ่อม แขนเสื้อยาวประมาณข้อมือ หลวมปลายแขนกว้าง ตัวเสื้อยาวถึงประมาณนั้นเอว ผ่าด้านหน้ายึดด้วยกระดุมประมาณหกเม็ดไม่นิยมเจาะรูกระดุมแต่ใช้ผ้าเย็บเป็นสายคล้องยึด เสื้ออีกแบบหนึ่งเป็นเสื้อป้ายคือผ่าด้านหน้าตรงเช่นกันแต่ปักเสื้อด้านซ้ายยาวจรดรักแร้ เวลานุ่งจะป้ายทับบนปักเสื้อด้านขวาอีกทีหนึ่ง แล้วยึดด้วยเชือกหรือกระดุมมีสายคล้องอยู่ด้านข้าง ส่วนมากในอดีตผู้ชายชาวไตจะไว้ผมยาวมัดจุกไว้ตรงกลางแล้วโพกศีรษะด้วยผ้าฝ้ายสีขาว และสะพายย่าม

ส่วนกางเกงนั้นไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่จะนิยมสวมกางเกงรูปแบบเดิมไม่เปลี่ยนแปลงคือกางเกงที่มีลักษณะเหมือนเตี่ยวสะดอของชาวไทยวน แต่จะไม่นิยมแบบขาสั้น ริดเอาด้วยผ้าคาดเอวสีแดงชาวไตมานหรือสีขาวสำหรับชาวไตแซ่ เป็นต้น

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๙๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

๑.๕ เครื่องแต่งกายของเมี่ยน

ชาวเมี่ยนทุกหมู่บ้านแต่งตัวคล้ายคลึงกันจะมีต่างกันบ้างก็เพียงวิธีการโพกศีรษะของสตรี และสีสันทันของลายปักตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่นเท่านั้น

เสื้อผู้หญิงเมี่ยนเรียกว่า “อลุย” เป็นเสื้อผ้าฝ้ายหรือผ้ามันสีดำ แขนยาว แบบผ่าหน้ายาวจรดข้อเท้า ด้านข้างจะผ่าแยกตั้งแต่ระดับเอวลงไปจนถึงชายเสื้อ มีการนำเอาแถบกลุ่มไหมพรมสีแดงเย็บประดับตามแนวสาบเสื้อรอบคอดลงมาถึงเอวเรียกว่า “อลุย กวาน” ปลายแขนเสื้อจะขลิบด้วยแถบผ้าชิ้นเล็กๆ สีขาว แดง น้ำเงินและสีดำสลับกันเป็นชั้นๆ แนวรอยผ่าด้านข้างทั้ง ๒ ด้านของตัวเสื้อจะเย็บพู่ไหมพรมติดลูกปัด เรียกว่า “อลุยเจี้ยะเตี้ย” มีความยาวประมาณ ๑๕ - ๒๐ เซนติเมตร เวลานำมาสวมใส่จะมัดรวบชายเสื้อส่วนด้านหน้าเข้าด้วยกัน แต่ปล่อยชายด้านหลังห้อยลงมา

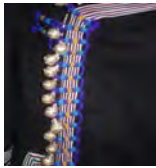
กางเกงเป็นกางเกงเอวกว้าง สีดำ เป้าต่ำเหนือเข่าเล็กน้อย ปลายขาสอบแคบ ขึ้นส่วนด้านหน้าเป็นแผ่นผ้ารูปสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาวตั้งแต่เอวลงมาถึงหัวเข่าปักลายสีต่างๆ เรียกว่า “โหว” ส่วนปลายขากางเกงมีแถบปักลวดลายสีเข้มกว้างประมาณ ๓๐ เซนติเมตร หากเป็นหญิงสาวที่ย่างเข้าสู่วัยรุ่นจะปักลายเฉพาะที่แถบปลายขากางเกงที่ว่่านี้ และเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่เต็มตัวแล้วจึงจะเพิ่มการปักลายเต็มพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้าดังกล่าว

ผู้หญิงเมียนมีวิธีโพกศีรษะโดยใช้ผ้าผืนยาวสีเข้มมัดรวบผมให้เป็นระเบียบก่อน เรียกว่าผ้าโพกศีรษะชั้นใน หรือ “หม่อง จยู้ด” จากนั้นถึงจะโพกผ้าชั้นนอกที่เรียกว่า “หม่อง เปว” ทัพอีกทีหนึ่ง การโพกศีรษะชั้นนอกจะทำได้ ๒ วิธี คือใช้ผ้าฝ้ายสีดำปักลายที่ปลายทั้งสองด้าน พับครึ่งผ้าด้านกว้างแล้วพับทบครึ่งอีกครั้งหนึ่งนำปลายข้างหนึ่งแนบไว้เหนือหู แล้วพันรอบศีรษะจนเกือบสุดผ้า โดยนำส่วนปลายผ้าที่มีลายปักอีกด้านหนึ่งหนีบข้างหูด้านใน การโพกศีรษะแบบนี้เรียกว่า “หม่อง เปว ฟิง” บางหมู่บ้านนิยมใช้ผ้าฝ้ายสีดำ ปักลายทั่วทั้งผืน และโพกปลายผ้าด้านหนึ่งทาบไว้ข้างหูแล้วโพกส่วนที่เหลือไขว้มาจากด้านหลังศีรษะขึ้นมาบริเวณหน้าผาก พันไขว้ไปมา และหนีบชายผ้าที่เหลือซ้อนไว้ด้านข้างหรือด้านหลังของศีรษะ การโพกแบบนี้เรียกว่า “หม่อง เปว ผาน”

เสื้อของผู้ชายเมียนหรือที่เรียกว่า “ฮลุย” เป็นเสื้อผ้าฝ้ายคอกลม สีดำแขนยาว ผ่าซ้าย ตัวเสื้อยาวคลุมเลยบั้นเอวลงมา สิบเสื้อซ้ายเฉียงติดกระดุมที่เป็นด้ายถักสีแดง หรือ “ฮลุย” ผู้ที่มีฐานะดีอาจใช้ไหมสีแดงพันด้วยเส้นลวดเงินแทนด้ายถัก ชายเสื้อด้านข้างตั้งแต่เอวลงมาติดกระดุมเงินเป็นแนวลงมาจนถึงชายเสื้อด้านล่าง ส่วนริ้งดุมใช้ด้ายสีแดงหรือสีดำถักเป็นห่วง ปลายแขนขลิบด้วยผ้าแถบสีต่างๆ ประมาณ ๗ - ๑๑ แถบ มีลายปักบนตัวเสื้อและกระเป๋าสีเสื้อที่ ตัวเสื้อด้านหลังเย็บติดกันให้รอยต่ออยู่ตรงกลางหลังพอดี

กางเกงหรือ “โหว” มีลักษณะคล้ายเตี่ยวสะต่อของชาวไทยวน ปลายขากางเกงใช้ด้ายถักฮลุยสีแดงเย็บเป็นแถบโดยรอบ

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๘๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

๑.๖ เครื่องแต่งกายของปกากะญอ

เสื้อที่ผู้หญิงชาวปกากะญอที่แต่งงานแล้วสวม เป็นเสื้อทรงกระบอก เช่นเดียวกับ “เซ วา” แต่ความยาวของตัวเสื้อมีเพียงแค่ระดับเอว ตัวเสื้อส่วนบนจะเป็นสีดำ ส่วนล่างตั้งแต่ระดับหน้าอกลงไปทอด้วยเส้นด้ายสีแดงสลับทกแต่งตัวเสื้อเป็นลวดลายด้วยเม็ดเดือยสีขาว และทอลวดลายด้านล่างของตัวเสื้อเป็นแถบคาดสีดำและสีแดงสลับด้วยการปักเม็ดเดือยขึ้นลงเป็นตารางแนวเฉียง มีเส้นด้ายปล่อยชายเป็นพู่จากด้านบนของแถบตรงกลางและด้านข้างซ้ายและขวาของชายเสื้อ

เสื้อที่ผู้ชายชาวปกากะญอสวมในงานพิธีการตั้งแต่วัยเด็ก (อายุครบ ๑ ขวบ) จนถึงวัยชรา มีรูปแบบเป็นเสื้อทรงกระบอกเช่นเดียวกับ “เซ หงอ” แต่จะแตกต่างกันที่ลวดลาย ตัวเสื้อที่เสร็จแล้วจะมีลักษณะเป็นผ้าฝ้ายทอสีขาวมีแถบสีแดงกว้างประมาณ ๒ นิ้วทอขนานตามความยาวของขอบผ้าทั้งสองด้าน และประมาณครึ่งหนึ่งของตัวเสื้อด้านล่างทอลายเส้นสีแดงแนวขวางโดยแต่ละเส้นกว้างประมาณ ๐.๕ เซนติเมตรและมีความกว้างในแต่ละช่วงห่างเท่ากัน เรียงลงมาจนถึงขอบชายเสื้อแล้วปล่อยเส้นด้ายที่เหลือยาวประมาณ ๕ นิ้วพันเกลียวให้เป็นพู่ๆ

เสื้อที่ผู้หญิงชาวปกากะญอสวมตั้งแต่วัยเด็ก (เมื่อมีอายุครบ ๑ ขวบ) จนถึงวัยผู้ใหญ่ โดยทำจากผ้าฝ้ายทอสีขาว ๒ ผืน ที่มีการทอสลับกับฝ้ายสีต่างๆ เพื่อให้เกิดเป็นลวดลายตามชายผ้าและส่วนกึ่งกลางผ้า แล้วนำมาเย็บติดกันให้เป็นเสื้อรูปทรงกระบอก ที่มีขนาดและความยาวพอดีตัว

เสื้อที่ผู้ชายชาวปกากะญอสวมตั้งแต่วัยเด็ก (อายุครบ ๑ ขวบ) จนถึงวัยชรา เป็นเสื้อที่ทำขึ้นจากผ้าฝ้ายสีแดงทอลายสีขาวเส้นเล็กๆ ขนาดกว้างประมาณครึ่งเซนติเมตรเรียงตามด้านตั้ง แต่ละเส้นห่างกันประมาณหนึ่งนิ้ว วิธีการทำลักษณะเดียวกับ “เซวา” และ “เซชู” ของผู้หญิง คือใช้ผ้า ๒ ผืนนำมาพับเย็บประกบกัน ผ้าแต่ละผืนจะยาวประมาณหนึ่งเมตรเมื่อพับทบครึ่งแล้ว ส่วนที่เย็บติดกันจะเริ่มตั้งแต่บริเวณตรงกลางจนถึงชายเสื้อด้านล่าง ส่วนบนตรงกลางระหว่างผ้าทั้งสองผืนที่ไม่ได้เย็บประกบจะกลายเป็นส่วนคอเสื้อสำหรับสวมศีรษะ ส่วนด้านบนของที่ส่วนพับทบจะกลายเป็นที่สอดแขนทั้งสองด้าน สำหรับเด็กจะมีความยาวระดับหัวเข่า

ผ้าชิ้นที่ผู้หญิงชาวปกากะญอที่แต่งงานแล้วสวม ทอจากผ้าฝ้ายสีแดงมีแถบสีน้ำเงินกว้างประมาณ ๒ เซนติเมตรคาดหัวและท้ายชิ้น โดยคาดห่างจากปลายแต่ละด้านประมาณ ๒๐ เซนติเมตร มีเส้นด้ายมัดหมี่หรือด้ายย้อมมัดสีขาวสลับสีแดงทอเป็นแถบกว้างประมาณ ๒ เซนติเมตร เป็นระยะ ๆ ห่างประมาณ ๒๐ เซนติเมตร

ชายชาวปกากะญอจะสวมกางเกงผ้าฝ้ายสีดำ มีลักษณะเป็นกางเกงขาสวมคล้ายเตี่ยวสะดอ ของชาวไทยวน ไทลื้อและไทเขิน ซึ่งจะใช้ทั้งในชีวิตประจำวันและในพิธีการ

การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

๑. ผู้หญิง

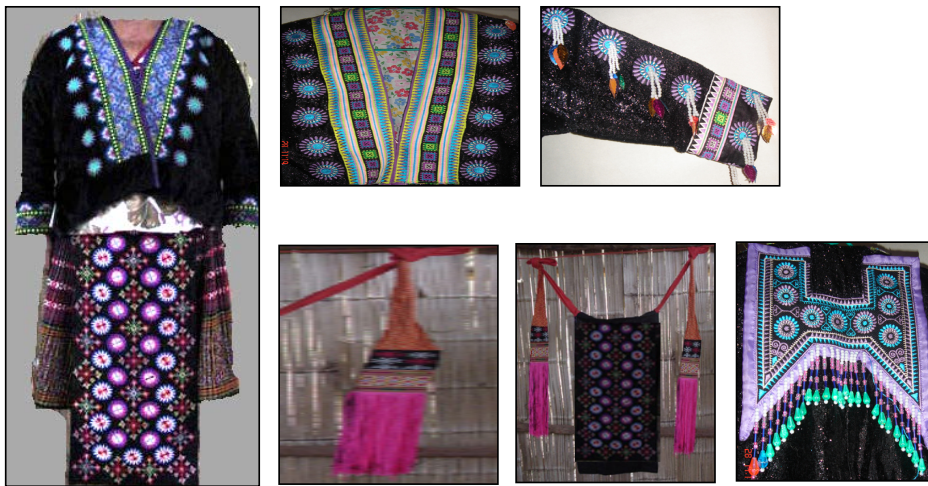

๒. ผู้ชาย

๑.๗ เครื่องแต่งกายของม้ง

เสื้อผ้าของผู้หญิงตั้งแต่วัยเด็กถึงวัยชรา ที่ใช้ทั้งในชีวิตประจำวันและในงานพิธี จะมีลักษณะเป็นเสื้อผ้าหน้าสีดาแขนยาว ปักลวดลายไว้ที่ปกเสื้อ สาบเสื้อ จากไหล่ลงมาตามแขน ด้านบน บริเวณข้อมือและปลายแขนจะมีผ้าคาดทับด้านหลังอีกหนึ่งผืนเรียกว่า “ติะฉอ” เป็นแถบผ้ารูปตัดเป็นรูปคล้ายอักษร H แต่ด้านในจะตัดปลายด้านล่างของทั้งสองข้างแหลมเป็นชายตรงโดยปาดจากด้านบนลง พร้อมทั้งปักลวดลายต่างๆ และถ้าจะเข้าร่วมงานพิธีต่างๆ ก็จะมีส่วนประกอบตกแต่งอื่นๆ เข้าไปอีกเท่านั้น

กระโปรงของผู้หญิงกลุ่มม้งจิวหรือม้งลายทุกวัย ทอจากผ้าใยกล้วยง มีลักษณะเป็นผ้าผืนยาวประมาณ ๗ เมตร (อาจสั้นกว่านี้หากผู้สวมใส่มีรูปร่างเล็กหรือยังอยู่ในวัยเด็ก) และจับจีบขนาดเล็กตัวจีบสูงประมาณ ๑ เซนติเมตร (แต่ละจีบจะใช้พื้นที่กว้างประมาณ ๒ เซนติเมตรแล้วพับครึ่งทบต่อกันไป) ซึ่งจะทำให้ผ้าทั้งผืนหดสั้นลงประมาณครึ่งหนึ่ง

ด้านบนของผืนผ้าที่พับจีบจะมีแถบผ้ากว้างประมาณ ๒ นิ้ว ที่เรียกว่า “ลัวะเซี่ย” เย็บเป็นขอบยาวตามความยาว เพื่อยึดตัวกระโปรงผ้าพับจีบ และปล่อยให้แถบผ้าเหลือหัวท้ายยาวต่อออกไปอีกด้านละ ๕๐ เซนติเมตร เพื่อใช้สำหรับมัดยึด ส่วนชายกระโปรงจะใช้ผ้าแถบกว้างประมาณ ๒ นิ้ว ปักลวดลายด้วยเส้นด้ายสีต่าง ๆ แล้วจึงนำมาเย็บต่อตามความยาวของตัวกระโปรง ดังนั้นการสวมใส่จะนำกระโปรงมาพันรอบเอวแล้วจึงมัดยึดด้วยผ้าขอบกระโปรง

เมื่อสวมกระโปรงแล้วจึงคาดทับด้วยผ้าคาดทับด้านหน้าหรือ “เซี่ยเซี่ย” ซึ่งจะปล่อยให้หย้อยจากเอวถึงประมาณครึ่งหน้าแข้ง เซี่ยเซี่ยมีลักษณะเป็นแผ่นผ้ากว้างประมาณ ๑ ฟุต ปักลวดลายและติดฟูไหมพรมบนซึ่งความยาวจะขึ้นอยู่กับส่วนสูงของผู้สวมใส่ ในส่วนลวดลายของกระโปรงแต่ละผืนทำขึ้นจากการใช้ขี้ผึ้งเขียนเป็นลายต่าง ๆ เหมือนเทคนิคการทำผ้าบาติก

แล้วนำไปย้อมให้เป็นสีน้ำเงินเข้มด้วยน้ำย้อมซึ่งทำจากใบต้นครามหรือต้นฮ่อมแล้วจึงปักด้วยลายโคแบบต่างๆ ตกแต่งเพิ่มเติม

ผู้หญิงชนเผ่าม้งนิยมปัก “โค” (Qauv) หรือต้นแบบลายปักของลาวดลายนงบนกลีบกระโปรงด้วยเส้นด้ายสีต่างๆ และประดับประดาด้วยลูกปัดขนาดเล็กชนิดต่างๆ อย่างประณีต ในอดีตโค มีจำนวนแบบลายปักให้เลือกน้อยมาก เช่น โคคะคือ (Qauv qab qwj) โคตะเตี้ยะ (Qauv tab tiab) โคเตริยขอ (Qauv ntiag tsho) และโคโลฮา (Qau laug has) ในยุคใหม่นิยมออกแบบชุดเครื่องแต่งกายแบบประยุกต์และออกแบบโคลายใหม่ๆ ไว้ประดับด้วยซึ่งมักนำมาสวมใส่ในช่วงเทศกาลปีใหม่

เสื้อที่ใช้สวมในชีวิตประจำวันจะเป็นเสื้อเอวลอย แขนยาวรูปทรงกระบอกแบบผ่าป้ายไปด้านข้าง โครงสร้างของแผ่นผ้าที่ใช้เป็นแผ่นป้ายจะมีการตกแต่งสาบเสื้อให้เป็นลวดลาย แต่จะมีมากขึ้นหากใช้เป็นชุดสำหรับงานพิธีการ

เป็นกางเกงผ้ามันหรือผ้าฝ้ายสีดำ ความยาวของเป๋ายาวเกือบถึงปลายขา กางเกงและมีโคลายต่าง ๆ ปักรอบขอบขากางเกง

ผู้ชายม้งเสื้อที่ใช้ในงานพิธีตัวเสื้อจะมีรูปแบบเหมือนกับเสื้อที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไปแต่จะมีการตกแต่งเพิ่มเติมให้สวยงามยิ่งขึ้นโดยมีองค์ประกอบหลักคือ “เตริยฉอ” (*Ntiag tsho*) เป็นการปักกลดลายทับด้านหน้าของเสื้อส่วนที่เป็นผ้าทอที่ยืนยาวออกไปอีกประมาณครึ่งหนึ่งของตัวเสื้อด้านซ้าย รวมทั้งการปักกลดลายรูปดอกไม้ลงบนพื้นที่ส่วนที่เหลือเช่นบริเวณตั้งแต่ไหล่ลงมาถึงเอวแล้วปักไปตามขอบชายเสื้อรอบเอว อีกแถวหนึ่งเริ่มจากต้นคอลงมาตามแนวหัวไหล่จนถึงปลายแขนเสื้อ อาจกล่าวได้ว่าเตริยฉอเป็นส่วนประกอบสำคัญบนโครงสร้างตัวเสื้อที่ใช้ในแบบพิธีการเพื่อให้เป็นชิ้นส่วนประดับที่สวยงามและเป็นสัญลักษณ์บ่งชี้ว่าเป็นลักษณะของเสื้อผู้ชาย อนึ่งการปักกลดลายดอกไม้ที่ว่าจะปักตามแนวทางแกงด้านข้างตั้งแต่เอวจนถึงข้อเท้าด้วยเช่นกัน

ทางแกงมีลักษณะเหมือนทางแกงที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นผ้ามันหรือผ้าฝ้ายสีดำ เป้ายาวเกือบถึงปลายขาทางแกงปักโคลายต่างๆ รอบขอบขา

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๘๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

๑.๘ เครื่องแต่งกายของลัวะ

ลัวะ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ลัวะ” เป็นชนกลุ่มหนึ่งที่มีวิถีชีวิตและมีเอกลักษณ์ วัฒนธรรมการแต่งกายที่มีวิวัฒนาการของอารยธรรมมาช้านาน ชุดเครื่องแต่งกายของผู้ชายลัวะมีเพียงรูปแบบเดียวไม่ว่าจะเป็นการแต่งกายในชีวิตประจำวันหรือการแต่งแบบพิธีการจะสวมใส่เสื้อผ้าชุดสีขาวล้วนทั้งเสื้อและกางเกง ส่วนผู้หญิงนั้นจะสวมใส่เสื้อสีขาวในชีวิตประจำวันและสวมเสื้อสีดำแถบแดงในงามงคล และจะใส่ผ้าชิ้นสีดำซึ่งทอละลายสลักด้วยเทคนิคการทอจกและการย้อมมัดเส้นด้าย

เสื้อของผู้หญิงที่ว่าที่สวมใส่ในชีวิตประจำวัน เรียกว่า “เลอบิปีง” เป็นเสื้อผ้าฝ้าย สีขาวรูปทรงกระบอก ไม่มีแขนและลวดลายประกอบ การตัดเย็บจะใช้ผ้ากว้างประมาณ ๑ ฟุตครึ่ง ยาวราว ๒ เมตรจำนวน ๒ ผืนมาเย็บต่อกันโดยแต่ละผืนจะนำมาพับทบครึ่ง เย็บชายผ้าติดกันด้านข้างด้านใดด้านหนึ่งโดยปล่อยด้านบนตรงกลางของทั้งสองผืนให้เป็นคอเสื้อ (โงกเลอบิ) และปล่อยด้านบนของด้านข้างทั้งสองด้านให้กลายเป็นที่สอดแขน (ตะเลอบิ) อาจมีเส้นด้ายปล่อยชายเป็นพู่จากด้านบนของแถบตรงกลางและด้านข้างซ้ายและขวาของตัวเสื้ออีกด้วย ตรงจีบชายเสื้อจะเรียกว่า “ซวงเลอ” นอกจากนี้ยังนิยมสวมใส่เครื่องแต่งกายอื่นๆ เช่น ผ้าพันแขน (ปอเตะ) ห่วงรัดผ้าพันแขน (เสลียง) กำไลเงิน (เบล) สร้อยคอแบบต่างๆ (ฮนัง) สร้อยข้อมือ (ฮนังมือ) สร้อยคอเหรียญเงิน (ฮนังมะฮลัม) ผ้าพันขา (ปอชวง) ห่วงรัดผ้าพันขา (สกุล) และต่างหู (นาติโปละ)

ผู้หญิงจะว่าทั่วไปจะเรียกผ้าชิ้นว่า “ไต้” ผ้าชิ้นของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่จะเรียกว่า “ไต้ปุก บิง” เป็นผ้าชิ้นสีดำที่ทอลวดลายตัวย้อมมัดสีขา ซึ่งมักจะใช้สวมใส่ทั้งในชีวิตประจำวันและงานพิธี ส่วนผู้หญิงวัยชราจะนิยมสวมใส่ผ้าชิ้นที่เรียกว่า “ไต้ปุกสตุ” เป็นผ้าชิ้นสีดำทอลายตัวย้อมมัดสีขาเช่นเดียวกับผ้าชิ้น “ไต้ปุกบิง” แต่จะมีแถบเส้นลายแดงที่แทรกตัวย้อมมัดสีขาวกว้างประมาณหนึ่งเซนติเมตรสลับเป็นช่วงๆ นอกจากนี้ยังมีผ้าชิ้นลายหนูน หรือที่เรียกว่า “ไต้โน” เป็นผ้าชิ้นที่ผู้หญิงที่แต่งงานและจะต้องย้ายเข้ามาอยู่บ้านของสามีจะต้องทอผ้าชิ้นชนิดนี้ไว้ให้กับแม่สามี

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

๑.๙ เครื่องแต่งกายของลาหู่

ผู้หญิงลาหู่ทั่วไปจะสวมเสื้อคอกลมสีดำ ผ้าหน้า เอวลอย แขนยาว และจะสวมเสื้อสองชั้น ตัวแรกจะเป็นเสื้อลักษณะเดียวกันสวมเป็นเสื้อชั้นในไม่มีลวดลาย แต่ตัวที่สวมทับด้านนอกเป็นเสื้อ ตกแต่งด้วยแถบผ้าหลากสี และเครื่องประดับเงินมากน้อยตามฐานะ กลุ่มที่แตกต่างออกไปจะเป็นผู้หญิงกลุ่มลาหู่หะหรือลาหู่ดำที่เสื้อชั้นนอกจะยาวคลุมเลยเข้า

ผ้าชั้นของผู้หญิงลาหู่ ผ้าฝ้ายย้อมสีดำ มีอยู่ ๓ รูปแบบ คือ

๑. ผ้าชั้นสำหรับเด็ก มีแถบสีแดงแต่ไม่มีลวดลาย
๒. ผ้าชั้นสำหรับผู้หญิงสาว มีแถบสีแดง และปักลวดลายบนตัวชั้นเป็นลายเส้นต่าง ๆ
๓. ผ้าชั้นสำหรับผู้สูงอายุ ไม่มีลวดลายเส้น มีแถบสีแดง

- เสื้อ

ผู้หญิงชนเผ่าลาหู่จะสวมเสื้อสีดำสองชั้นโดย เสื้อผืนแรกหรือชั้นในจะเป็นเสื้อแขนยาวเอวลอย ส่วนเสื้อตัวที่สองที่เป็นชั้นนอกจะเป็นเสื้อแขนยาวตัวเสื้อยาวคลุมเลยเข้าลงมาและตกแต่งด้วยผ้าหลากสีพร้อมทั้งเย็บเครื่องประดับเงินบาง ๆ ชั้นเล็กๆ เป็นลวดลายเรียงตามขอบسابเสื้อ ปลายแขนเสื้อ

- ผ้าชั้น

ผ้าชั้นของผู้หญิงชนเผ่าลาหู่ที่ใช้สวมมีรูปแบบเดียวกันทั้งวัยเด็ก วัยผู้ใหญ่และวัยชรา ต่างกันเพียงชื่อเรียกผ้าชั้นของคนแต่ละวัย ผ้าชั้นของวัยเด็กเรียกว่า “แท ดู อ่อ แต่ แอ” ไม่มี ลวดลายแต่มี แถบสีแดงเล็กขนาด ๑ นิ้ว อยู่ ๔ แถบ ๆ ละ ๑ เส้นที่บริเวณตีนชั้น สำหรับผ้าชั้นของวัยผู้ใหญ่ และวัยชรา เรียกว่า “แท ดู อ่อ แต่” เป็นผ้าชั้นที่มีแถบสีแดง ๕ แถบ ๆ ละ ๕ เส้น ปักเป็นลวดลายเส้นต่างๆ มีส่วนประกอบอยู่ ๓ ส่วน คือ หัวผ้าชั้น (แท ดู อ่อ ก่อ) เป็นผ้าที่ทอ ด้วยด้ายหลายสี ตัวผ้าชั้น (แท ดู อ่อ โด) เป็นสีดำล้วน ความยาวแล้วแต่ขนาดของร่างกาย ตีนผ้าชั้น (แท ดู อ่อ มีอ) เป็นแถบสีแดงต่อ หรือทับส่วนรอยต่อระหว่างตัวชั้นกับหัวชั้น เรียกว่า “หนา เปะ”

ที่จัดรูปแบบ: การจัดเต็มแนวที่กระจายแบบไทย, ไม่มี, การเย็บ ๑๐ บรรทัดแรก: 0 ซม.

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

๑. ผู้หญิง

ที่จัดรูปแบบ: การจัดเต็มแนวที่กระจายแบบไทย, แท็บหยุด: 1.27 ซม., ซ้าย + 1.9 ซม., ซ้าย + 2.54 ซม., ซ้าย + 3.17 ซม., ซ้าย + 3.81 ซม., ซ้าย

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

๑. ผู้หญิง

ที่จัดรูปแบบ: การเย็บบรรทัดแรก: 0 ซม., แท็บหยุด: 1.27 ซม., ซ้าย + 1.9 ซม., ซ้าย + 2.54 ซม., ซ้าย + 3.17 ซม., ซ้าย + 3.81 ซม., ซ้าย

๒. ผู้ชาย

๑.๑๐ เครื่องแต่งกายของลี้ซู่

ลี้ซู่มักใช้เสื้อผ้าสีเขียว สีฟ้า หรือสีน้ำเงิน เป็นส่วนประกอบหลักและตกแต่งด้วยแถบผ้าหรือเส้นด้ายสีแดง สีส้ม และสีดำ ผู้หญิงจะนิยมตัดเย็บเสื้อผ้าและออกแบบปักลวดลาย ตกแต่งบนชุดเครื่องแต่งกายเพื่อประชันความสวยงามกันในช่วงเทศกาลปีใหม่ซึ่งถือกันว่า ถ้าชุดเครื่องแต่งกายของผู้ใดได้รับการชมเชยจากเพื่อนแม่บ้านหรือกลุ่มผู้หญิงที่ไปร่วมงานมากที่สุดก็จะเป็นที่ยกย่องให้เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการผลิตหรือตัดเย็บเสื้อผ้าของชุมชนและจะเป็นผู้นำในการแลกเปลี่ยนเทคนิคในการออกแบบลวดลายต่างๆ สำหรับกลุ่มสตรีในชุมชนต่อไป ชาวลี้ซู่วัยเด็กหรือหนุ่มสาวนิยมสวมใส่เสื้อผ้าสีสดใส และจะใช้ผ้าหลากสีในการตกแต่งให้เป็นลวดลายบนเสื้อผ้า โดยเฉพาะเสื้อของผู้หญิงจะตกแต่งสวยงามเป็นพิเศษ แต่สำหรับผู้ที่อยู่ในวัยกลางคนและวัยชราจะสวมใส่เสื้อผ้าที่มีสีมืดลงหรือลดการใช้สีต่างๆ ลงไป ชนเผ่าลี้ซู่ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องแต่งกายอีกหลายอย่าง เช่น ชุดแต่งกายของผู้ชายลี้ซู่ห้ามใช้ผ้าและด้ายสีแดง ชมพู ม่วง เพราะมีความเชื่อว่าจะเคราะห์ร้ายถึงชีวิต เป็นต้น

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

๑. ผู้หญิง

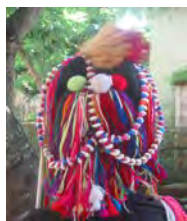

๒. ผู้ชาย

๑.๑๑ เครื่องแต่งกายของอาข่า

ผู้หญิงอาข่ามีความชำนาญในการสร้างสรรค์ลวดลายปักเช่นเดียวกับผู้หญิงกลุ่มชนอื่นๆ การปักลายมีความสวยงามและโดยมากมีรูปแบบของลวดลายที่สกัดมาจากรูปทรงของ ฟีช สัตว์หรือจากวัสดุธรรมชาติ

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๘๐ - ๕๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะประมาณ ๕๐ - ๒๐ ปี

๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

การแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ : ช่วงระยะเวลาประมาณ ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

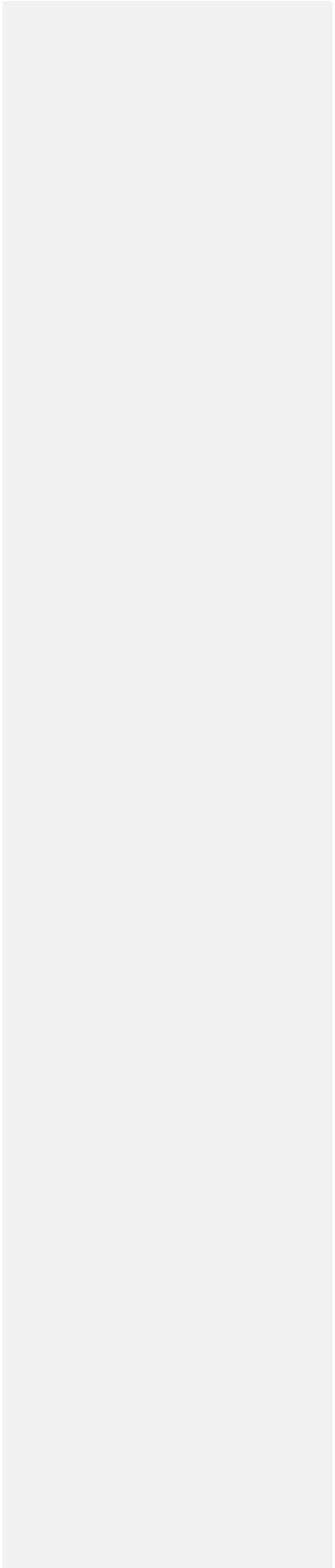
๑. ผู้หญิง

๒. ผู้ชาย

10

๒. ภาคเหนือตอนล่าง

๒.๑ การแต่งกายของไทยครั้ง

๑ การแต่งกายของผู้ชาย

เมื่ออยู่ในบ้าน ชายชาวไทยครั้งชายจะไม่สวมเสื้อ แต่ถ้าหากจะสวมเสื้อ จะเป็นเสื้อผ้าปานคอกลมแขนสั้น หรือแขนสามส่วน กางเกงของชายไทยครั้งเป็นกางเกงขา กว้าง ทั้งเสื้อและกางเกงสีดำทอด้วยผ้าฝ้ายย้อมคราม หรือเปลือกต้นกาง แล้วนำไปหมกโคลน เสื้อกางเกงประเภทนี้จะใช้ใส่ไปทำนา ทำสวน ทำไร่ นอกจากเสื้อและกางเกง ชายไทยครั้งจะนิยมนุ่งผ้าขาวม้าแทนกางเกงเมื่อเวลาอยู่บ้านซึ่งผ้าขาวม้านอกจากจะนิยมใช้นุ่งอยู่บ้านแล้ว ยังนิยมใช้พาดบ่าหรือเคียนเอวอีกด้วย

๒ การแต่งกายของผู้หญิง

ในชีวิตประจำวันของหญิงชาวไทยครั้ง เสื้อที่ใช้สวมใส่จะเป็นเสื้อที่ทอจากผ้าฝ้าย ย้อมสีครามหรือสีดำ เป็นเสื้อคอกลมติดคอหรือคอตั้งผ้าหน้าติดกระดุม แขนกระบอกหรือแขนยาว ส่วนผ้านุ่งจะเป็นชิ้นผ้ามัดหมี่ย้อมครามใช้นุ่งสองชั้น ชั้นในเป็นผ้าชิ้นสีขาว เรียกว่า ชิ้นซ้อน ชั้นนอกจะเป็นชิ้นผ้าหรือมัดหมี่ตีนจกตามโอกาส การนุ่งชิ้นซ้อน เกิดจากความเชื่อ ๒ ประการคือ เพื่อยืดอายุชิ้นตัวนอกที่จะมีชิ้นซ้อนทับเหนือให้ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งคือ เชื่อว่า การนุ่งชิ้นซ้อน จะเป็นการไล่ผีแก้การทำเสน่ห์ยาแฝด การนุ่งชิ้นของหญิงชาวไทยครั้ง มีลักษณะรูปแบบและโอกาสของการใช้สอย ๕ ประเภทด้วยกัน คือ

๑) ชิ้นคำย้อมมะเกลือ หรือชิ้นมัดหมี่ผ้าฝ้ายย้อมคราม มีทั้งที่ไม่ต่อหัวชิ้นและตีนชิ้น และต่อหัวชิ้นและตีนชิ้น ใช้สำหรับผู้หญิงสูงอายุ เมื่อไปทำไร่ทำนา หรือเมื่อเวลาอยู่บ้านทำงานบ้านทั่วไป

ชิ้นคำย้อมมะเกลือ

ซิ่นมัดหมี่ฝ้ายย้อมคราม ต่อหัวซิ่นและตีนซิ่น

๒) ซิ่นคำदान เป็นซิ่นฝ้ายย้อมดำมะเกลือหรือครามช่วงล่างทอสลัสีเป็นสีเหลืองแดง เขียว หรือสีตามชอบ ใช้สำหรับเด็กผู้หญิง

ซิ่นคำदान

๓) ซิ่นดอก เป็นซิ่นฝ้ายหรือไหม ด้ายเส้นอื่นเป็นแดงหรือดำ ทอขีดสลัจกทั้งผืน ถ้าตีนซิ่นทอด้วยสีแดงใช้สำหรับหญิงสาว ส่วนตีนซิ่นดำใช้สำหรับหญิงสูงอายุ ผ้าซิ่นดอกจะใช้นุ่งสำหรับไปงานในโอกาสพิเศษ

ซิ่นดอก

๔) ชิ้นสิบชี้ว เป็นชิ้นฝ้ายหรือไหมพื้นสีดำ ตัวชิ้นทอชิดด้วยด้ายหรือไหมสีเขียว เรียกว่า ชิว ทำเป็นลวดลายต่างๆ สลับกับทอผ้าพื้นสีดำตามขวางสิบแถว ใช้สำหรับหญิงสาวสวมใส่ไปงานที่เป็นโอกาสพิเศษต่างๆ

ชิ้นสิบชี้ว

ชิ้นไหมมัดหมี่ ส่วนหัวชิ้น ตัวชิ้นส่วนที่เป็นลวดลาย และส่วนเชิงหรือตีนชิ้น ทั้งสามส่วนทอติดต่อกันเป็นผืนเดียว

๕) ชิ้นมัดหมี่ไหมตีนจก ชิ้นที่ประกอบด้วย ส่วนหัวชิ้น ตัวชิ้น และตีนชิ้น โดย ๓ ส่วนนี้ จะมีวิธีการทอที่ต่างกัน คือ หัวชิ้น ใช้ผ้าฝ้ายทอพื้นสลับทอชิด ตัวชิ้นใช้ผ้าไหมมัดหมี่ลวดลาย ซึ่งมีหลายแบบ คือ หมี่ลวด เป็นชิ้นมัดหมี่ไหมที่ทอต่อเนื่อง โดยไม่มีการทออย่างอื่นมาคั่น หมี่น้อยเป็นชิ้นมัดหมี่ไหมหรือฝ้าย มีการทอคั่นด้วยสีพื้น เช่น สีเหลือง เขียว ส้ม ขาว แดง และหมี่ตา เป็นชิ้นมัดหมี่ไหม ทอชิดด้วยไหมหรือฝ้ายสีขาวหรือสีเหลือง สลับกับมัดหมี่ไหมเป็นลายขนานตลอดผืน ส่วนตีนชิ้น ทอด้วยผ้าฝ้ายลายขัดด้วยเส้นด้ายฝ้ายสีแดงหรือสีดำ โดยลายหลักจะใช้เทคนิคการจก ส่วนลายย่อยจะใช้เทคนิคการขีด ใช้ในโอกาสสำคัญ เช่น เจ้าสาว จะใช้นุ่งชิ้นไหมมัดหมี่ตีนจกสีแดง

๒.๒ การแต่งกายของไทยแฉว

การแต่งกายในปัจจุบันของชาวไทยแฉว เป็นการศึกษาคณะนามของคณะผู้วิจัย โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลที่บ้านดงเย็น ตำบลเนินมะกอก อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมาจากจังหวัดลพบุรี ในปัจจุบัน ชาวไทยแฉวจะแต่งกายแบบสมัยนิยม คือ คนหนุ่มสาวจะสวมเสื้อกางเกงยีนส์ ส่วนผู้ที่อยู่ในวัยทำงานและผู้สูงอายุยังคงแต่งกายที่เป็นรูปแบบดั้งเดิมแต่วัสดุที่นำมาตัดเย็บเป็นวัสดุที่หาได้ตามท้องตลาด ผ้าทอและลวดลายผ้าจึงเป็นวัสดุที่มีการเก็บรักษาไว้ ไม่ได้นำออกมาใช้

ในปัจจุบัน ที่เป็นการแต่งกายตามแบบฉบับของไทยแฉวที่มีมาแต่อดีต จะคงแบบของกางเกงที่สวมใส่ นอกเหนือจากกางเกงแบบสมัยนิยม กล่าวคือ จะคงการใช้กางเกงขาก๊วย หรือกางเกงม่อฮ่อมหรือผ้าขาวม้า ส่วนเสื้อที่ใช้ในปัจจุบัน ก็จะเป็นเสื้อเชิ้ต หรือเสื้อยืดที่มีจำหน่ายทั่วไป ซึ่งในอดีต การแต่งกายของชาวไทยแฉวจะมี ๒ โอกาส คือการแต่งกายแบบลำลองเมื่อเวลาทำงานในไร่หรือไปนา หรืออยู่กับบ้าน และการแต่งกายสำหรับโอกาสพิเศษสำหรับทั่วไป เสื้อที่ใช้ จะเป็นเสื้อคอกลม ผ่าอกติดกระดุม แขนยาว สีเสื้อจะเป็นสีพื้น ส่วนกางเกงจะเป็นกางเกงขาก๊วย หรือกางเกงม่อฮ่อม มีผ้าขาวม้าคาดเอว ส่วนทรงผมของชายไทยแฉวจะเป็นการตัดผมทรงตรง สำหรับการแต่งกายในงานพิธีของชายไทยแฉว จะใช้ชุดแต่งกายที่เป็นเสื้อคอกลม ผ่าอกติดกระดุม แขนยาว ทุ่งโจงกระเบนเป็นผ้าทอสีพื้น ผ้าม่วง

การแต่งกายของชายไทยแฉว เมื่อออกไปทำงานในไร่นา (คนขวา) ไปงานพิธี (คนกลาง) หรือออกนอกบ้าน (คนซ้าย)

การแต่งกายของชายไทยแฉ้วในชีวิตประจำวันในบ้าน (๒ คนจากชาย)
และเมื่อออกไปทำงานในไร่ (คนขวา)

ผู้หญิงไทยแฉ้ว ก็นิยมการแต่งกายแบบสมัยนิยมเช่นเดียวกับผู้ชายแต่ยังมีการเก็บรักษาเสื้อผ้า และรูปแบบของการแต่งกายไว้บ้าง ผู้หญิงกลุ่มไทยแฉ้วจะแต่งกายแบบไทยแฉ้วใน ๒ โอกาส คือ แบบลำลองสำหรับการทำงานบ้านและแบบงานพิธี เมื่อไปร่วมกิจกรรมนอกบ้าน เช่น ไปทำบุญที่วัด เป็นต้น

สำหรับการแต่งกายแบบลำลองอยู่กับบ้าน จะเป็นเสื้อคอกระเช้าที่รอบคอเย็บติดกับ ถักลายโครเช เย็บติดกันกับตัวเสื้อที่เป็นสีพื้น ส่วนผ้าถุงจะเป็นผ้าซิ่น หรือโจงกระเบน หากไปวัด จะเป็นเสื้อแขนกระบอกคอจีน นุ่งโจงกระเบนหรือผ้าซิ่น และหม่มผ้าเบี่ยงหรือผ้าสไบ หม่มทับตัวเสื้อ สำหรับทรงผมจะมี ๒ แบบ คือ แบบยาวใช้เกล้ามวยตรงท้ายทอย และผมสั้นตัดเป็นทรงกระพุ่ม

การแต่งกายของหญิงชาวแฉ้วในงานพิธี การแต่งกายของหญิงชาวแฉ้วที่เป็นชุดอยู่บ้านและชุดไปทำบุญที่วัด

สำหรับการแต่งกายของเด็ก กลุ่มไทยแฉ่วนิยมทำตะปั้ง หรือจับปั้งให้เด็ก ๆ โดยร้อยด้วยลูกปัดสีต่างๆ

การแต่งกายของเด็ก นิยมใส่จับปั้ง

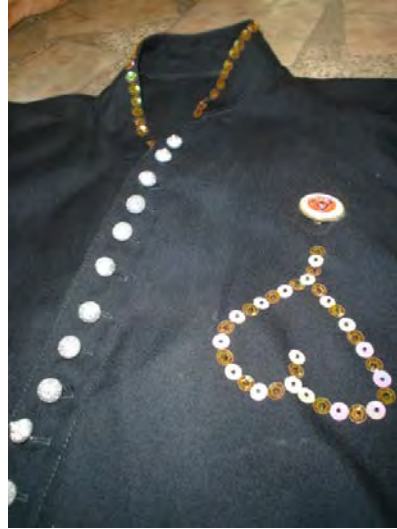
๒.๓ การแต่งกายของไทยโชน่

ชาวไทยโชน่ เป็นกลุ่มชนที่ยังรักษารูปแบบการแต่งกาย การสร้างเครื่องใช้สอยสำหรับประเพณีต่างๆ โดยเฉพาะการสร้างสรรค้งงานศิลปหัตถกรรมที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะกลุ่ม ได้แก่การนำผ้าสีสันต่างๆ มาประดิษฐ์เป็นลวดลายบนผ้าที่ใช้เป็นเครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้ต่างๆ เป็นลวดลายประดิษฐ์ที่เรียกว่า ลายปะผ้า และลายปัก

การแต่งกายของชาวไทยโชน่สำหรับผู้หญิงและผู้ชายจะมีเสื้อผ้าสำหรับการแต่งกายที่ใช้ในโอกาสต่างกัน ๒ โอกาสคือ ชุดที่ใช้ในชีวิตประจำวันและชุดที่ใช้ในโอกาสพิเศษต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานทำขวัญ งานศพ เป็นต้น

ผู้ชายชาวไทยโชน่แต่งกางเกงขาสั้น ปลายแคบเรียวยาวปิดเข้า นุ่งแบบกางเกงจีน เรียกว่า “ส้วงขาเต้น” หรือ “ส้วงก้อม” แปลว่ากางเกงขาสั้น ตัวเสื้อเป็นเสื้อแขนยาว ทรงกระบอก ปลายแขนปล่อยกว้างขนาดข้อมือ ผ้าหน้าตลอดติดกระดุมเงินแหลมมีลวดลายเรียงกันถี่ประมาณ ๑๐-๑๕ เม็ด ลักษณะลำตัวเสื้อจะสั้นเลยเอวไปเล็กน้อย เย็บเข้ารูปทรงกระบอก หน้าอกผาย คอตั้ง ด้านข้างตอนปลาย ผ้าทั้ง ๒ ข้าง ใช้เศษผ้า ๒-๓ ชิ้น ตัดขนาดรอยผ้าเย็บตัดไปกับรอยผ้าเรียกว่า “เสื้อซอน” สำหรับเสื้อซอนเมื่อจะใช้สำหรับใส่ออกนอกบ้าน

ตามปกติ เรียกว่า “เสื่อก้อม” แตกต่างจากเสื่อซอนตรงที่เสื่อก้อมติดกระดุม ๒ โหล (เรียกว่า ๒ ชุ่ม)

ปกเสื่อฮีสำหรับผู้ชาย

ชุดแต่งกายของชาวไทยโซ่งชายสำหรับงานพิธี

ผู้หญิงไทยไซ่งในชีวิตประจำวัน จะนุ่งผ้าถุงพื้นดำ ประกอบด้วยผ้า ๓ ชั้น ชั้นที่ ๑ เป็นสีดำ กว้างประมาณ ๑๒ นิ้ว เป็นส่วนบน ชั้นที่ ๒ เป็นชั้นสีดำ สลับลายสีขาวเรียกว่าชั้นลายแดงโมหรือชะโต ชั้นที่ ๓ มีความกว้างประมาณ ๑ นิ้ว มีลวดลายสีขาว ๒-๓ ริ้ว เย็บติดกันเป็นตีนชั้น สำหรับเสื่อ เป็นเสื่อแขนยาว ทรงกระบอก ตัวเสื่อเย็บเข้าตัว คอตั้งผาอกตลอด ติดกระดุมเงินถี่ ๑๐ เม็ด เรียกว่าเสื่อก้อม ถ้าใช้ใส่เที่ยวจะติดกระดุมไหลครึ่ง (ซุมครึ่ง)

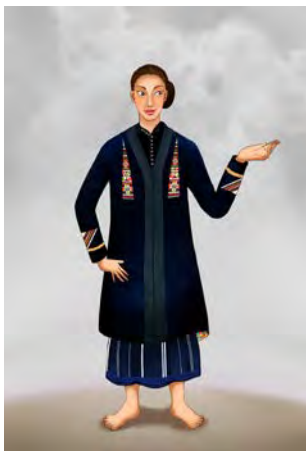

หญิงไทยไซ่งสวมเสื่อก้อมในงานศพ

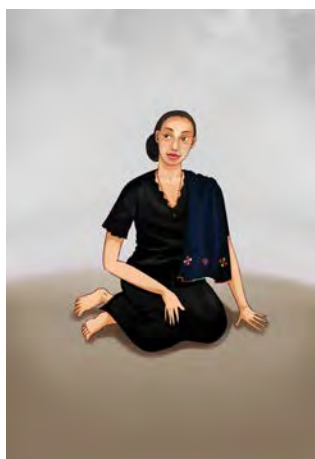
การแต่งกายของผู้หญิงไทยไซ่งสำหรับงานพิธี คือ นุ่งชั้นแบบที่ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ตัวเสื่อจะเป็นเสื่อที่คลุมยาวถึงเข่า แขนยาว คอแหลม พื้นสีดำมีการตกแต่งลวดลายที่ปลายแขน และตะเข็บตรงหน้าอกด้วยผ้าสีแดง ส้ม ขาว เรียกว่า “เสื่อฮีหญิง” ด้านในจะตกแต่งที่ตะเข็บทุกๆ ตะเข็บและชายเสื่อด้วยผ้าสีต่างๆ มากกว่าด้านนอก และเมื่อเจ้าของเสื่อ (ทั้งหญิงและชาย) เสียชีวิต ญาติจะนำเสื่อฮีของผู้ตายมาสวมใส่ศพ โดยกลับเสื่อฮีด้านในเป็นด้านนอก

เสื่อฮีสำหรับผู้หญิง (ด้านใน)

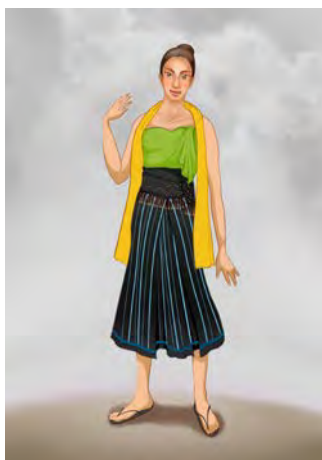

การแต่งกายของผู้หญิงไทยโซ่งในงานพิธี

หญิงไทยโซ่งสวมชุดไว้ทุกข์สีดำพร้อมกับมีผ้าเบียวพาดไหล่

การแต่งกายของหญิงไทยโซ่งสมัยใหม่ ซึ่งมีผ้าแถบและผ้าเบียวสีสันสดใส
พร้อมด้วยเสื้อฮีเคียนเอวกับชั้นลายชะโด

๒.๔ การแต่งกายของไทยพวน

เนื่องจากอาชีพหลักของกลุ่มไทยพวน คือ เกษตรกรรมที่เพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ การแต่งกายของผู้ชายไทยพวนเป็นเสื้อม่อฮ่อมสีน้ำเงินดำ คอกลม ผ่าหน้า ติดกระดุม กางเกงเป็นกางเกงม่อฮ่อม ขาก้วย (ทรงจีน) ยาวครึ่งน่อง และมีผ้าขาวม้าเคียนเอว

สำหรับการแต่งกายที่เป็นพิธี เช่น การแต่งกายไปวัด จะใส่กางเกงกับเสื้อม่อฮ่อมหรือเสื้อสีขาว ส่วนผ้าขาวม้าใช้พาดบ่าแทนเคียนเอว

การแต่งกายของผู้หญิงไทยพวน จะใช้ผ้าทอที่บ่งบอกถึงความประณีตและวิจิตรลวดลาย รวมทั้งมีการแบ่งประเภทของผู้แต่งกายตามวัย สถานภาพสมรส และตามโอกาส

ชั้นของผู้หญิงไทยพวนหาดเสี้ยว ทอและเย็บเป็นผ้าถุง เวลาสวมใส่จะเป็นการนุ่งแบบป้าย

ลักษณะการนุ่งผ้าชั้นตาเติบแดง (ซ้าย) และชั้นตาหว่า (ขวา) ของผู้หญิงไทยพวนหาดเสี้ยว

ผู้หญิงไทยพวนหาเสื้อผ้าที่เป็นหญิงสาวและยังไม่ได้แต่งงาน จะใช้เครื่องแต่งกายในชีวิตประจำวันเป็นผ้าแถบหรือผ้าคาดอก หรือเสื้อคอกลมผ่าอกติดกระดุม แขนกระบอกยาว หรือสั้น ส่วนผ้าซิ่นจะเป็นผ้าซิ่นตีนจกที่เจ้าตัวทอด้วยตนเอง ในอดีตนั้น ผู้หญิงไทยพวนทุกคนจะต้องทอผ้าตีนจก เพื่อนำมาเป็นชุดแต่งกาย ส่วนทรงผม มีทั้งไว้ผมยาวเกล้ามวยไว้ท้ายทอย หรือบนกลางศีรษะ หรือตามสมัยนิยม

การแต่งกายของผู้หญิงไทยพวนที่เป็นสาวและยังไม่ได้แต่งงาน ในภาพทั้งสามสวมผ้าแถบและซิ่นตีนจก

การแต่งกายที่ใช้ในชีวิตประจำวัน หญิงสาวที่เป็นโสดอาจจะสวมเสื้อหรือหม้อผ้าแถบ และนุ่งซิ่นทอที่ชายผ้าซิ่นเป็นสีแดง เรียกว่า ซิ่นตีนแดง ส่วนหญิงที่แต่งงานมีครอบครัว หรือเป็นผู้สูงอายุ จะหม้อผ้าแถบหรือใส่เสื้อและนุ่งผ้าซิ่นทอที่ชายผ้าเป็นสีดำ เรียกว่าซิ่นตีนดำ

ชุดแต่งกายแบบลำลองของหญิงสาวชาวพวนที่ยังไม่ได้แต่งงาน ซึ่งสวมผ้าคาดอกกับซิ่นซิ่นตีนแดง (ซ้าย) หรือ ซิ่นตาหว่า (ขวา)

ชุดลำลองของผู้หญิงไทยพวนที่แต่งงานแล้ว
ซึ่งสวมเสื้อผ่าหน้ากับซิ่นเข็นตีนดำ (ซ้าย) หรือกับซิ่นดำปัก (ขวา)

การแต่งกายของผู้หญิงไทยพวนบ้านหาดเสี้ยวที่ใช้สำหรับงานพิธี เช่น ไปวัด หรือ งานบวช จะสวมเสื้อคอกลมผ่าหน้าติดกระดุม มีผ้าสไบห่มทับเสื้อ หรือจะใช้ห่มผ้าแถบสีต่างๆ มีผ้าสไบพาดบ่า ส่วนผ้าถุงจะเป็นซิ่นตีนจก หรือ ซิ่นจกทั้งผืนตามแต่ฐานะ โดยทั่วไปซิ่นจกทั้งผืนจะใช้เป็นผ้าถุงของเจ้าสาว

ชุดแต่งกายของผู้หญิงไทยพวนหาดเสี้ยวสำหรับงานพิธี
ซึ่งสวมซิ่นตีนจกลายสี่ขอ (ซ้าย) ลายมนสิบก (กลาง) และลายเครือกลาง

ชิ้นดินจกลายดั้งเดิม แต่นำมาทอใหม่เพื่อการค้า

ชิ้นดินจกที่มีลายและสีประยุกต์ต่างๆ

๒.๕ การแต่งกายของไทยเวียง

การแต่งกายที่เป็นแบบฉบับของชายไทยเวียงที่เคยปฏิบัติกันในกลุ่มชนเมื่ออดีตที่ผ่านมา ไม่ได้รับการสืบสานจากกลุ่มไทยเวียงในบ้านม่วงหอม เนื่องจากปัจจุบันผู้ชายกลุ่มไทยเวียงมักจะแต่งกายตามสมัยนิยม หรือเมื่อหากอยู่บ้านจะนิยมสวมเสื้อผ้าปานคอกกลม สวมกางเกงขาก๊วย (ทรงจีน) หรือกางเกงทรงตรง บางครั้งอาจมีการนำผ้าขาวม้ามาคาดเอว

การแต่งกายของผู้หญิงชาวไทยเวียงก็จะมีลักษณะเช่นเดียวกับของผู้ชาย กล่าวคือได้ดัดแปลงเข้ากับการแต่งกายแบบสมัยนิยมทั่วไปในท้องตลาด แต่ก็ยังใช้นุ่งผ้าชิ้นกันเป็นส่วนใหญ่ แต่จะเป็นผ้าชิ้นที่มีขายตามท้องตลาด ที่เรียกว่า ผ้าถุง ส่วนเสื้อที่ใส่แต่งกายเมื่ออยู่บ้านหรือปฏิบัติภารกิจประจำวัน คือเป็นเสื้อสีดำแขนกระบอก หรือ เสื้อคอกระเช้า ผมนวैयाจะเกล้ามวย ถ้าตัดสั้นก็จะเป็นทรงผมแบบสมัยนิยมทั่วไป

การแต่งกายของหญิงชาวไทยเวียง

๓. ภาคกลาง

๓.๑ การแต่งกายของกะเหรี่ยง

เสื่อสตรี

ผ้าซิ่นสตรี

การแต่งกายสำหรับผู้ชาย

การแต่งกายสำหรับผู้หญิง

๓.๒ การแต่งกายของไทยครั้ง

เสื่อสตรี

การแต่งกายในงานพิธีการของชาวไทยครั้งในอดีต

ผ้าแอ่งตู้

ตัวชั้น

ถุงย่าม

หัวชั้น

ตีนชั้น

การแต่งกายของผู้หญิงไทยครั้ง

ชุดแต่งกายผู้หญิงไทยครึ่ง

รูปแบบเสื้อผู้ชายไทยครึ่ง

ชุดแต่งกายในงานพิธีของผู้หญิงไทยครึ่ง

การแต่งกายของผู้ชายไทยครึ่งช่วงระยะ ๘๐ - ๕๐ ปี

การแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกายผู้ชายวัยชราช่วง ๕๐ - ๒๐ ปี

การแต่งกายของชายชราไทยครึ่งช่วง ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

การแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกาย
ชายช่วง ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

การแต่งกายและรูปแบบของหญิงชราชาวระยะ ๕๐ - ๒๐ ปี

การแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกายหญิงชราช่วงระยะ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

การแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกายหญิงวัยผู้ใหญ่ช่วงเวลา ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

การแต่งกายเด็กผู้หญิงช่วง ๘๐ - ๕๐ ปี

การแต่งกายเด็กหญิงช่วง ๕๐ - ๒๐ ปี

การแต่งกายหญิงชราและรูปแบบชุดแต่งกายช่วงระยะ ๕๐ - ๒๐ ปี

การแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกายของหญิงวัยผู้ใหญ่ช่วงระยะ ๕๐ - ๒๐ ปี

๓.๓ การแต่งกายของจาม

เสื้อกึ่งคอผ่าครึ่งตัว นิยมใส่ละหมาดที่มัสยิดหรือเมื่อมีงานพิธีต่างๆ

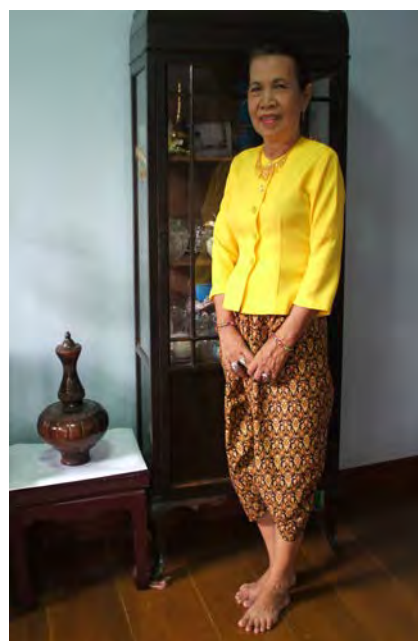
เสื้อกึ่งคอผ่ายาวตลอดตัวติดกระดุม เป็นเสื้ออีกประเภทที่นิยมใส่ละหมาดที่มัสยิดหรือเมื่อมีงานพิธีต่างๆ

ผ้าขาวม้าทอด้วยไหมที่มุสลิมจามบ้านคร้วทอเพื่อนำไปจำหน่าย

ภาพการแต่งกายของหญิงมุสลิมจามในอดีตสวมเสื้อแขนกระบอก นุ่งโจงกระเบนด้วยผ้าลาย

การแต่งกายของสตรีจามมุสลิม นิยมสวมเสื้อแขนกระบอกและนุ่งโจงปาดะ

ชายสูงอายุในชุดพิธีการในปัจจุบัน

๓.๔ การแต่งกายของจีน

เสื้อ “โฝวซา” คนจีนแต้จิ๋ว

เสื้อคลุมสั้น “กู่ตั้งซา” คนจีนแต้จิ๋ว

แสดงการแต่งกายแบบพิธีการเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๐

การแต่งกายของผู้ทำงานรับจ้าง ลูกจ้าง เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๐

การแต่งกายชุดทำงานนอกบ้านแบบเสื้อกับกางเกงแยกกัน ภาพเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๐

การแต่งกายของสตรีและเด็กหญิงในชุด
“กี๊พ้ำ” “เขยไผ่ว”

การแต่งกายแบบจีนของสตรีอาวุโส สตรีอ่อนอาวุโส
เด็กหญิง และแบบสากลนิยมของชาย

ภาพจากครอบครัว คุณสุเมธ วณิชประภา แสดงชุดพิธีการของสตรี
ที่เป็นบุตรหลานของสตรีอาวุโส ประมาณ พ.ศ. ๒๔๗๔-๒๔๘๐

“ก๊เพ้า” “เซยไฝว” เมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๑๐

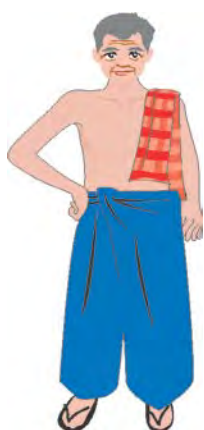
๓.๕ การแต่งกายของชอง

ผู้หญิงจะนุ่งผ้าชิ้น สวมเสื้อคอกระเช้าป่าเล็ก ถ้าเป็นผู้หญิงสูงอายุจะนุ่งผ้าโจงกระเบนและห่มผ้าแถบคาดอก ส่วนเครื่องประดับจะสวมแหวนทำด้วยสแตนเลสตัวเองหรือตะกั่วขาว ต่างหูใช้ดอกไม้สีต่าง ๆ ประดับ สวมสร้อยคอลูกปัดร้อยจากลูกขาวเดี่ยวเพราะมีความเงาและแข็งแรงมากกว่า ส่วนกำไลข้อมือและข้อเท้าจะทำด้วยเงินยวง สำหรับทรงผมผู้หญิงจะไว้ผมทรงดอกกระพุ่ม

ผู้ชายจะนุ่งผ้าโสร่งยาวประมาณครึ่งน่อง หรือนุ่งกางเกงขาสั้นหรือกางเกงขากว้าง (ลักษณะคล้ายกางเกงขาก้วยของคนจีน) ไม่สวมเสื้อเวลาอยู่บ้าน และจะสวมเสื้อเวลาเข้าป่าล่าสัตว์หรือหาของป่า เวลาไปเที่ยวจะนุ่งผ้าโจงกระเบนลอยชาย ไม่สวมเสื้อ เครื่องประดับจะสวมแหวนทำด้วยสแตนเลสหรือตะกั่วสีขาวเหมือนผู้หญิง ใส่สร้อยคอทำด้วยลูกมะตีประดับด้วยลูกขาวเดี่ยวร้อยเป็นพวง พร้อมด้วยตะกุดทำด้วยตะกั่วคาดเอวและด้ายมงคลมัดข้อมือ การไว้ทรงผมของคนชอง โดยธรรมชาติผมของคนชองจะหยิกขด ดังนั้น คนชองส่วนใหญ่จึงไม่ชอบไว้ผมยาว ผู้ชายจะตัดผมทรงสั้น ๆ เกเรียน ซึ่งทรงผมจะเหมาะสมกับอาชีพเพราะต้องเข้าป่าล่าสัตว์ทุกวัน เครื่องมือที่ใช้ในการตัวผมมีลักษณะเหมือนคีมแต่ปลายคม

ในปัจจุบันการแต่งกายของชาวชองได้เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคมตามยุคสมัย อาจจะโดยเลียนแบบเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสมัย ซึ่งการแต่งกายก็เหมือนคนจันทบุรีทั่วไป เพราะปัจจุบันชาวชองได้รับการศึกษาเหมือนคนทั่วไป มีสิทธิเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไป หากที่ยังคงแบบดั้งเดิมไว้บ้างก็มีแต่ผู้สูงอายุ ที่ยังคงแต่งกายและดำเนินวิถีชีวิตแบบเดิมอยู่

๑) การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้สูงอายุ

ในช่วงระยะเวลา ๘๐ - ๙๐ ปี

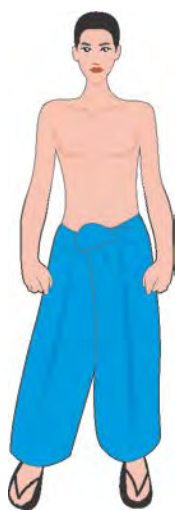

ในช่วงระยะเวลา ๕๐ - ๖๐ ปี

ในช่วงระยะเวลา ๒๐ - ปัจจุบัน

๒) การแต่งกายของผู้ชายวัยผู้ใหญ่

ในช่วงระยะเวลา ๘๐ - ๕๐ ปี

ในช่วงระยะเวลา ๕๐ - ๒๐ ปี

ในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

๓) การแต่งกายของผู้ชายวัยเด็ก

ในช่วงระยะเวลา ๘๐ - ๕๐ ปี

ในช่วงระยะเวลา ๒๐ - ปัจจุบัน

๔) การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้สูงอายุ

๕) การแต่งกายของผู้หญิงวัยผู้ใหญ่

ในช่วงระยะเวลา ๕๐ – ๒๐ ปี

ในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

๖) การแต่งกายของผู้หญิงวัยเด็ก

ในช่วงระยะเวลา ๘๐ – ๕๐ ปี

ในช่วงระยะเวลา ๕๐ – ๒๐ ปี

ในช่วงระยะเวลา ๒๐ ปี - ปัจจุบัน

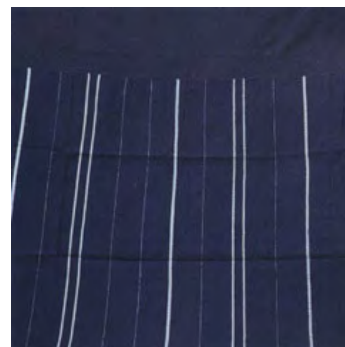
๓.๖ การแต่งกายของไทยทรงดำ

การแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกาย ชายชราช่วง ๘๐ - ๙๐ ปี

การแต่งกายชายชรา ๒๐ ปี ถึงปัจจุบัน

การแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกาย หญิงชราช่วง ๘๐ - ๙๐ ปี

การแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกาย หญิงชราช่วง ๕๐ - ๖๐ ปี

การแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกาย
หญิงชราช่วง ๖๐ ปี ถึงปัจจุบัน

การแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกายหญิงวัย ผู้ใหญ่ช่วงระยะ ๕๐ - ๖๐ ปี

การแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกายหญิงสาวไทยทรงดำช่วง ๘๐ - ๕๐ ปี

การแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกายหญิงสาวช่วง ๕๐ - ๒๐ ปี

ชุดแต่งกายผู้ชายไทยทรงดำในงานพิธีการ

การแต่งกายชายวัยกลางคนวัยผู้ใหญ่ช่วงระยะ ๒๐ ปีถึงปัจจุบัน

การแต่งกายเด็กผู้ชายช่วงระยะ ๘๐ - ๕๐ ปี

การแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกายหญิงชาวไทยทรงดำช่วง ๘๐ - ๕๐ ปี

การแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกายหญิงชราไทยทรงดำช่วง ๕๐ - ๒๐ ปี

๓.๗ การแต่งกายของไทยภาคกลาง

๑. ยุคก่อนปี พ.ศ. ๒๕๐๐ การแต่งกายยังมีการผสมผสานระหว่างของเก่ากับของใหม่ เข้าด้วยกันแต่เมื่อออกจากบ้านไปในที่สาธารณะจะแต่งกายตามสากลนิยมถ้าอยู่ในที่เฉพาะ ส่วนตัวก็จะแต่งกายตามความเคยชินแบบไทยเดิม เช่น สตรีผู้สูงอายุยังคงนุ่งโจงกระเบนใส่เสื้อคอกระเช้าเมื่อไปงานบุญจะใส่เสื้อคอกลมแขนกระบอกหมี่สไบ ผู้ชายนุ่งกางเกงจีนหรือกางเกงขาก๊วย ไม่สวมเสื้อ ใช้ผ้าขาวม้าพาดไหล่ แต่เมื่อออกนอกบ้านจะใส่เสื้อผ้าปานคอกลมสีขาว สุภาพสตรี มักมีเครื่องประดับ เช่น สร้อยคอ สร้อยข้อมือ ไข่มุกรังดอกกระพุ่ม ผมหัด และผม

ตัด ผู้ชายไว้ผมทรง เด็กนุ่งโจงกระเบนไว้ผมจุกไม่ใส่เสื้อ ถ้าไปในที่สาธารณะใส่เสื้อ เกลาผมจุกมีปิ่นปักผมหรือพวงมาลัยคล้องที่ผมจุกอย่างสวยงาม

๒. ยุคหลังปี พ.ศ. ๒๕๐๐ แบ่งออกเป็น ๒ ช่วง

๒.๑ ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ - ๒๕๓๐ เป็นช่วงที่ประเทศไทยได้รับวัฒนธรรมการแต่งกายจาก ตะวันตกอย่างมาก ชุมชนบ้านหน้าโคกซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำน้อยจึงมีการคมนาคมติดต่อกับทางกรุงเทพฯ ได้สะดวกได้รับวัฒนธรรมการแต่งกายจากกรุงเทพฯ การนุ่งโจงกระเบนของชาวบ้านจึงมีน้อยลงเป็นอย่างมาก ในหมู่คนอายุไม่เกิน ๓๐ ปีจะไม่นุ่งโจงกระเบนแต่จะหันมานุ่งผ้าถุง ซึ่งมีทั้งใช้ผ้าลายและ ผ้าโสร่งแบบชาวปักษ์ใต้ด้วย เสื้อจะเปลี่ยนไปตามแบบซึ่งเป็นที่นิยมในสมัยนั้น ซึ่งเป็นแบบที่คนกรุงเทพฯ นิยมสวมใส่ การไว้ผมนิยมตัดผมอย่างกว้างขวาง ในสตรีผู้สูงอายุยังมีผมทรงดอกกระพุ่ม ผมทัดและผมตลบ ในสาวรุ่นมีการชอยผมและการไว้ผมยาวตามสมัยนิยม ผู้ชายการแต่งกายไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิมยังคงนิยมนุ่งกางเกงทรงมีจีบและเริ่มเปลี่ยนในราว ปี พ.ศ. ๒๕๑๐ มีกางเกงแพ้นที่นิยม ๒ แบบ คือ ทรงขาสิบตั้งแต่สะโพกถึงปลายขาเรียกว่า “กางเกงทรงเต็บ” และทรงขาบานตั้งแต่สะโพกถึงปลายขาเรียกว่า “กางเกงทรงม้อด” แบบกางเกงทั้ง ๒ นิยมมากใน ชายวัยรุ่น ในกลุ่มวัยเด็กแต่งกายตามสมัยนิยมโดยเริ่มมีเสื้อผ้าสำเร็จรูปจำหน่าย ถ้าอยู่กับบ้านจะไม่สวมเสื้อ

๒.๒ ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ - ปัจจุบันการแต่งกายของสตรีทั่วไปส่วนมากหญิงชาวหน้าโคกจะนุ่งผ้าถุงเรียกว่า “ผ้าโสร่ง” ซึ่งมีรวดลายเป็นแบบผ้าถุงอินโดนีเซีย ส่วนการนุ่งผ้าถุงเป็นผ้าลายจะมีน้อยลง หญิงวัยกลางคนจะนุ่งไปในงานทำบุญตักบาตร บวชนาค แต่งงาน เป็นต้น การนุ่งโจงกระเบนของผู้สูงอายุมีน้อยมาก ในวัยสาวรุ่นจะมีการนุ่งกางเกง กระโปรงตามสมัยนิยม วัยเด็กยังมีลักษณะการแต่งกายเหมือนเดิม การแต่งกายของผู้ชายนิยมนุ่งกางเกงยีนส์มากขึ้นและถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเพราะมีการตัดแปลงการนุ่งและใส่ยีนส์ในแบบที่หลากหลายมากขึ้น

ประมาณ พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๗ รัฐบาลมีนโยบายเชิญชวนให้ข้าราชการใช้เสื้อผ้าที่ตัดจากผ้าไทยจึงทำให้เกิดความนิยมการแต่งกายเช่นนี้ของชาวบ้านด้วย สตรีที่มีอายุเกิน ๒๐ ปีส่วนมากจะมีเสื้อผ้าที่ตัดจากผ้าฝ้ายและผ้าไหมเพื่อใส่ไปในงานพิธีต่าง ๆ ผ้าถุงนิยมตัดเป็นถุงสำเร็จมีเสื้อเข้าชุดเหมือนผ้าถุงหรือใช้เสื้อที่ตัดจากผ้าลูกไม้ การแต่งกายแบบนี้ยังคงนิยมถึงปัจจุบันแม้ในกลุ่มสุภาพบุรุษก็นิยมตัดเสื้อจากผ้าไทยเช่นเดียวกัน

การไว้ผมของสตรีชาวหน้าโคกยังนิยมไว้ผมตัด ในผู้สูงอายุจะมีไว้ผมทรงกระพุ่ม ผมตลบบ้าง สตรีวัยสาวจะมีทรงผมที่หลากหลายตามสมัยนิยมมีแนวโน้มในแฟชั่นการชอยผม การดูแลรักษาสุขภาพผม ส่วนการตัดผมลดน้อยลง

การแต่งกายไปร่วมงานพิธีนอกบ้านอย่างเป็นทางการ

การแต่งกายไปร่วมงานเลี้ยงนอกบ้านอย่างไม่เป็นทางการ

การแต่งกายของวัยหนุ่มสาว

การแต่งกายไปช่วย “งานบวช” ประมาณ พ.ศ. ๒๕๑๒ ที่บ้านหน้าโคก

แต่งกายด้วยผ้าถุงสำเร็จ ใส่เสื้อลูกไม้ “งานแต่งงาน” พ.ศ. ๒๕๒๑ ที่บ้านหน้าโคก

๓.๘ การแต่งกายของไทยพวน

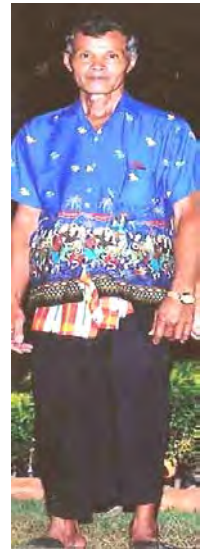

การแต่งกายและรูปแบบชุดแต่งกายหญิงชราไทยพวนช่วง ๕๐ - ๖๐ ปี

๓.๙ การแต่งกายของมอญ

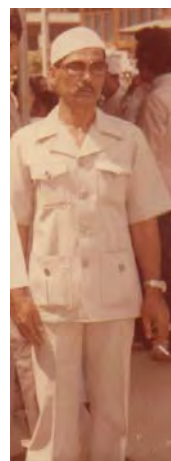

๓.๑๐ การแต่งกายของมุสลิม

๓.๑๑ การแต่งกายของไทยเวียง

โดยทั่วไปผู้ชายไทยเวียงจะแต่งกายที่เป็นอัตลักษณ์ คือ ใส่เสื้อคอกลม แขนสามส่วน หรือ แขนยาว ผ่าอก ติดกระดุม ตัดจากผ้าฝ้าย หรือ ผ้าป่าน สีขาว หรือย้อมคราม ถ้าเป็นเสื้อที่ใส่ไปทำไร่ทำนาส่วนใหญ่ จะเป็นเสื้อแขนยาว ย้อมสีด้ามะเกลือ ปกติเวลาอยู่ที่บ้าน มัก จะไม่สวมเสื้อ ใช้เพียงผ้าขาวม้าพาดบ่า ส่วนกางเกง จะนุ่งกางเกงขา กว้าง หรือ ใส่ขาก้อม จูงกระเบน ผ้าโสร่ง บางครั้งนุ่งกางเกง หูรดขาสั้น หรือนุ่งผ้าขาวม้าผืนเดียว

เสื้อผู้หญิงไทยเวียงจะสวมเสื้อคอปิด แขนกระบอก แขนสามส่วน หรือแขนยาว ผ่าอก ติดกระดุม ในอดีตจะใช้ไม้กลัดแทนกระดุม ใช้สไบสีพื้นสีเดียวหมักทับ อาจเป็นสไบผ้าฝ้าย ทอมือสีขาว หรือย้อมสี บางครั้งอาจเป็นผ้าไหมสีขาว ที่ซื้อจากคนอีสาน หรือสไบแพรจีน สวมเสื้อชั้นในห้าตะเข็บ สายเดี่ยว เป็นเสื้อผ่าอก รัดรูป เวลาอยู่ที่บ้านอาจจะนุ่งเสื้อหม่ากะแล้งเพียง ตัวเดียว หรือ อาจจะนุ่งผ้าสไบเคียนนอกผืนเดียว เวลาออกไปนอกบ้าน หรือ ไปทำงานในไร่ นา จึงจะใส่เสื้อแขนกระบอก คอปิด แขนยาว สีด้ามะเกลือ ผ้านุ่งจะต้องเป็นผ้ามัดหมี่ ต่อตีนชั้น หรือ บางครั้งจะนุ่งผ้าจูงกระเบน หากออกไปทำงานในไร่นา ก็จะนุ่งผ้าชั้น ผ้าฝ้าย ย้อมสีด้ามะเกลือไม่ต่อตีน

๓.๑๒ การแต่งกายของไทยหล่ม

เสื้อผู้ชาย : ในอดีตวิถีชีวิตประจำวันส่วนใหญ่ ของผู้ชายชาวไทยหล่ม ปกติเวลาอยู่ที่บ้านมักจะไม่นิยมนุ่งเสื่อใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นคนหนุ่ม คนชรา หรือ เด็ก ถ้าจะใส่ก็เวลามีแขกหรือญาติพี่น้องมาหา เสื้อที่ใส่ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเสื่อคอกลมแขนสั้นตัดจากผ้าฝ้ายทอมือสีขาว หรือ ย้อมสีคราม สีดำ เวลาออกไปทำไร่นา ก็นุ่งเสื่อผ้าฝ้ายย้อมสีตามะเกลือ แขนยาว คอปก ต่อมาเมื่อมีการติดต่อกับชายกับชุมชนในเมือง จึงนิยมซื้อเสื่อจากท้องตลาดมาใส่ เช่น เสื่อคอกลมสีขาวผ้าลินิน โทเร ผ้าป่าน ตามแต่ฐานะของตนเอง และยังมีเสื่อผ้าตามสมัยเช่นเสื่อเช็ด ทั้งแขนสั้น และแขนยาว

กางเกง : นิยมใส่กางเกงขาก๊อม หรือขาเกี่ยวเป็นพื้น ทั้งคนชรา คนหนุ่ม และเด็กอีกทั้งยังนิยมนุ่งผ้าโสร่ง ที่ตัดจากผ้าฝ้ายทอมัดหมี่ หรือทอลวดลายต่าง ๆ บางครั้งก็จะนุ่งผ้าขาวม้าผืนเดียว ต่อมาจึงเริ่มนิยมนุ่งกางเกงทั้งขาสั้นและขายาวตามสมัยนิยม

เสื้อผู้หญิง : ในอดีตผู้หญิงชาวไทยหล่ม ปกติ เวลาอยู่กับบ้านมักทำตามสบาย คนชราบางคนชอบที่จะไม่ใส่เสื้อ บางทีก็จะใส่เสื้อแขนเดี่ยว หรือเรียกว่าเสื้อป่าห้อย ผู้หญิงวัยผู้ใหญ่จะนุ่งเสื่อหมากะแล้ง ต่อมาก็จะนิยมใส่เสื่อคอกระเช้า ที่ซื้อหาได้จากท้องตลาด ส่วนหญิงสาวจะใช้ผ้าสไบเคียนอก หรือ ใส่เสื่อหมากะแล้งที่ตัดเย็บเองจากผ้าฝ้ายทอมือทั้งย้อมสีและไม่ย้อม

ผ้านุ่งผู้หญิง : ผู้หญิงชาวไทยหล่มทุกคนมีความสามารถในการทอผ้า ทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม จึงทอผ้าขึ้นโดยเฉพาะผ้าขึ้นมัดหมี่ทั้งฝ้ายและไหม โดยขึ้นมัดหมี่ผ้าฝ้าย

สำหรับเอาไว้ใช้แต่งในชีวิตประจำวัน ส่วนผ้าไหมเอาไว้แต่งในงานพิธี ต่อมาจึงนิยมผ้าซิ่นที่หาซื้อได้จากท้องตลาด และนุ่งกางเกง กระโปรงตามสมัยนิยม

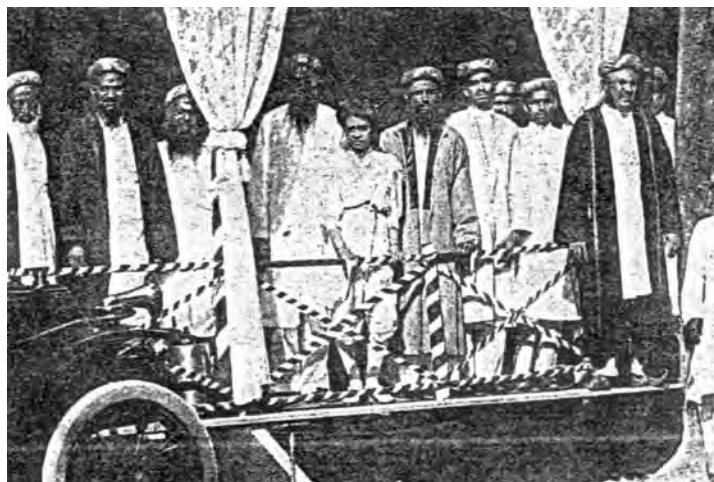

๓.๑๓ การแต่งกายของอินเดีย

เครื่องแต่งกายของบุรุษชาวอินเดียที่เห็นโดยทั่วไปในทุกกลุ่ม ประกอบด้วยเสื้อตัวยาว แขนยาว คอกลม ผ่าช่วงอก ที่เรียกว่า กูรตา (kurta) โดยอาจสวมกับผ้าถุงสีขาวที่เรียกว่า โหตี (Dhoti) ที่อาจนุ่งแบบโจงกระเบน หรือ แบบผ้าโสร่งตามแต่โอกาส ซึ่งนิยมในหมู่ผู้ชายฮินดู ส่วนบุรุษสิกข์ และมุสลิมนิยมสวมกับกางเกงตัวหลวมแบบซาลวาร์ หรือ จูรีดาร์ เรียกว่า ชุดกูรตา ปาจามาร์ โดยนิยมชุดสีขาว บางครั้งสวมทับเสื้อกูรตาด้วยเสื้อกั๊กตัวสั้นสีดำ

ในอดีตรูปแบบการแต่งกายของสตรีอินเดียจะมีรูปแบบตามกลุ่มศาสนา หรือตามถิ่นที่มา เช่น สตรีฮินดูนิยมใส่紗หรี สตรีสิคข์นิยมใส่ซาลวาร์ กามีซ หรือชุดลาเฮงกาเป็นชุดพื้นเมืองของชาวคุจราติและชาวราชาสถาน เป็นต้น แต่ในปัจจุบันการแต่งกายเป็นไปตามสมัยนิยมมากขึ้น การจำแนกรูปแบบแต่งกายตามศาสนาหรือถิ่นที่มาจึงทำได้ยาก โดยเฉพาะชุดที่ใส่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมักจะใช้ร่วมกัน สตรีไทยเชื้อสายอินเดียในแต่ละศาสนาจะมีการแต่งกายตามประเพณีหลายรูปแบบ

๓.๑๔ การแต่งกายของอิหร่าน

๔. ภาคอีสาน

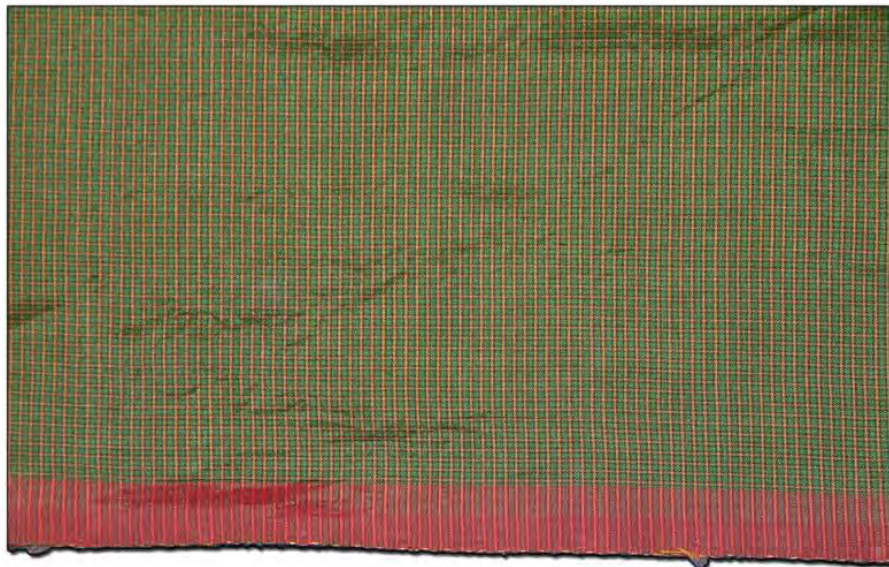
๔.๑ การแต่งกายของไทยกะเลิง

๑) ผู้ชายนิยมนุ่งผ้าโจงกระเบน ซึ่งต้องใช้ผ้าทอขนาดใหญ่เป็นผืนเดียวไม่ได้ มีการเย็บต่อ นิยมสีแดงดำ สวมเสื้อที่ย้อมครามตัดเย็บแบบเสื้อทรงหลวม คอกกลม แขนสั้นหรือแขนยาว สีกรมท่าหรือเรียกกันว่าเป็นสีดำ ใช้ผ้าสไบสีดำหรือกรมท่าคาดพุงทับหัวผ้านุ่งโจงกระเบน เพื่อให้อยู่แน่นอน

๒) ผู้หญิงนิยมสวมผ้านุ่งที่เย็บตีนชิ้น ลายขีดกระดุกงู หรือกำงปลา ส่วนผ้านุ่งเป็นผ้าทิว หรือผ้าลายโครงสร้างที่สลับสีดำแดงอันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะ สวมเสื้อแขนกระบอก ทับเบี่ยงด้วยสไบสีสันท่าง ๆ ตามรสนิยมของผู้หญิงผู้นุ่งห่ม โดยนิยมเบี่ยงจากขวาไปทางซ้าย เพื่อให้แตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์ไทยญ้อที่นิยมเบี่ยงสไบจากซ้ายไปทางขวา ประดับด้วยเครื่องทองหรือเงิน อาทิต่างหูที่เรียกว่า ตะเกา และอจเกาะห์ เป็นต้น

“การแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์กะเลิงในอำเภอสุเมาลัยจึงมีส่วนคล้ายการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์โซ่ กล่าวคือ ผู้ชายเปลือยอก จะสวมเสื้อผ้าเฉพาะในฤดูหนาว สวมกางเกงครึ่งขาหรือสามส่วน ผู้หญิงใช้ผ้าที่มีสีสันท่าง ๆ มัดเคียนอกหรือปิดทรงอก นุ่งผ้าชิ้นทิวต่อตีนชิ้น (หรือเรียกว่าตีนเต๊ะ) เป็นลายเชิงโดยทอเป็นแถบเล็กแคบเพียง 2 นิ้ว ทำลายเขินสลับด้วยสีแดง และสีเหลือง หรือดำน้ำเงิน บางครั้งก็ใช้ผ้าตาราง (คล้ายผ้าขาวม้า) สีน้ำเงินสลับขาว ประดับต่างหูทองหรือเงินเป็นรูปทรงกลม ส่วนเสื้อแขนกระบอกสีครามก็นิยมใช้เหรียญเงินทำแทนกระดุม”

๔.๒ การแต่งกายไทยญ้อ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยญ้อในอำเภอท่าอุเทนนี้ มีการรวมตัวกันอนุรักษ์วัฒนธรรมและรักษา อัตลักษณ์ของตนไว้อย่างดี ทั้งนี้มีศูนย์วัฒนธรรมในโรงเรียนอุเทนพัฒนา มีครูอาจารย์ศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง เช่น ผู้หญิงชาวไทยญ้อจะสวมเสื้อแขนกระบอกสีกรมท่า ผ้านุ่งลายขิด มีทั้งหัวขึ้นและตีนขึ้น เน้นการโพกศีรษะ สำหรับลวดลายในผ้านุ่งของสตรีนั้น จะพบลายพุ่มข้าวบิณฑ์ ลายพญานาค ฯลฯ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยญ้อบ้านกุดคอก่าน จังหวัดยโสธร มีอาชีพหลักของผู้หญิงที่นอกจากช่วยทำนา และปลูกไผ่ร่วมกับผู้ชายแล้ว คือการทำหูก(ทอผ้า) จะนิยมปลูกฝ้ายอยู่หัวนา เวลาแต่งตัวในบุญประเพณีแห่บั้งไฟ ผู้หญิงจะใช้ดอกฝ้ายมาเสียบประดับผม ส่วนตัวเสื้อนิยมทอฝ้ายผืนใหญ่ นำมาตัดเป็นเสื้อย้อมโคลนต้มให้เป็นสีดำ หรืออาจใช้เส้นใยที่ได้หลังการอ้วฝ้ายและปั่นด้าย แล้วนำเส้นด้ายมาย้อมเย็น คือย้อมด้วยครามหมักได้สีน้ำเงิน (หรือสีกรมท่า) ทอสไบผืนเล็กเป็นลายขิดไว้โพกหัวและเบี่ยงพาดไหล่ “ผ้าเหล่านี้ เด็กนักเรียนเขามายืมไปรำพ้อน เพราะเดี๋ยวนี้ครูมีงานให้เด็กรำพ้อนบ่อย ๆ.....”

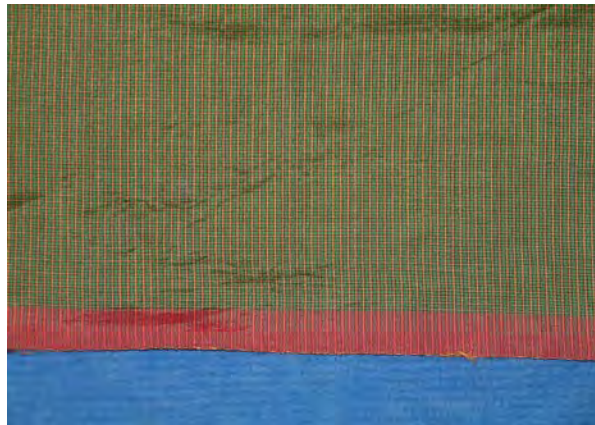
“การเบี่ยงสไบ ก็จะเบี่ยงจากซ้ายไปขวาทับเสื้อคอกระเช้า ต่อมาก็นิยมตัดเป็นเสื้อ แขนกระบอกและพาดเบี่ยงผ้าสไบทับนอกเสื้อ ในบางรายก็อาจใช้สไบผืนใหญ่รัดอก นุ่งผ้านุ่งกรอมเท่า คาดเข็มขัดเงินหรือทองนาก ส่วนการทอนั้น นิยมทอลายหมี่คั่นขิดลายปักจับ(หมากจับ) ลายขอ ลายคัต ลายปล้อง ข้อ เป็นต้น”

๔.๓ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราช(ไทยเบ็ง)

๑) ผ้าพื้น นิยมทอสีเดียว และนำไปพิมพ์ลายตามที่นักออกแบบของโรงงานกำหนด ทั้งนี้ การพิมพ์ลายจะแทรกจินตนาการให้ทราบถึงที่มาของผ้า อาทิ พิมพ์ลายดอกคล้ายทับหลัง สมัยสมโบรไพรศุกของปราสาทต่าง ๆ พิมพ์ลายหินสีต่าง ๆ โดยเฉพาะสีของศิลาแลงน้ำตาลแดง เป็นต้น

๒) ผ้าโสร่ง จะพยายามประยุกต์สีและรูปแบบดั้งเดิมให้ถูกใจผู้บริโภคต่างชาติ โดยออกแบบคล้ายผ้าลายสก๊อตที่ชาวยุโรปนิยม หรือที่เรียกว่า "Tartan" ในภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า "Tartaine" ทั้งนี้พยายามปรับรูปแบบจากเดิมเป็นการถักทอด้วยไหมควบสีแดงเป็นพื้นลายตารางใหญ่ แต่ก็ปรับปรุงรูปแบบให้เป็นลายตารางเล็กลง ใช้หลากหลายสีมากขึ้น

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราชหรือไทยเบ็งหรือไทยเต็ง อาศัยอยู่มากในจังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สระแก้ว จะเขิงเทรา และลพบุรี ซึ่งบริเวณดังกล่าวนี้เคยมีอารยธรรมทับซ้อนกันหลายสมัย อาทิ อารยธรรมทวารวดีและอารยธรรมขอม เป็นต้น จึงปรากฏการขุดค้นพบโบราณสถานและโบราณวัตถุมากมายอีกทั้งปรากฏสืบทอดชื่อเมือง หรือหมู่บ้านต่าง ๆ ในลักษณะเคยเป็นเมืองหน้าด่าน สมัยกรุงศรีอยุธยาและต้นรัตนโกสินทร์ ซึ่งพื้นภูมิดังกล่าวนี้มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนหรือชุมชนที่สืบทอดกันมาหลายรุ่นในบริเวณนี้ กล่าวคือกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโคราชหรือไทยเบ็งหรือไทยเต็ง นิยมนุ่งผ้าม่วงโจงกระเบนคล้ายจะเป็นการสืบทอดกันมากจากบรรพบุรุษหลายชั่วอายุคน คาดว่ามีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลายซึ่งขุนนางในสมัยนั้นนิยมนุ่งผ้าสมปัก ซึ่งนิยมทอให้มีความวาวมันใช้สีสลับให้แลดูคล้ายสีทอง เป็นผ้าพื้นใหญ่ยาว 3-4 เมตร นุ่งโจงกระเบน ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 มีประกาศยกเลิกใช้ผ้าสมปัก โดยให้ใช้ผ้าม่วงแทนผ้าม่วงในสมัยนั้นหมายถึงผ้าไหมผืนยาวประมาณ 3 หลาเศษ กว้างประมาณ 1 หลา โดยที่ประเทศสยามสั่งมาจากประเทศจีน และต่อมาช่างทอพยายามทอเลียนแบบและสามารถถักทอได้สวยงามกว่า

ในอดีตที่ผ่านมา มีหลักฐานระบุว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทยเบ็ญเป็นผู้เลี้ยงไหมถักทอผ้าส่งราชสำนักเพื่อใช้เป็นผ้าประจำตำแหน่งหรือผ้าสมปัก ซึ่งมักจะเป็นผ้าผืนใหญ่สำหรับนุ่งโจงกระเบน ความสำคัญของชุดแต่งกายชาวไทยเบ็ญ อยู่ที่ผ้าถุงและความโดดเด่นของเนื้อผ้าที่ถูกออกแบบให้มีสีสันวาวมันคล้ายสีทอง สวมเสื้อไม่มีแขนหรือเสื้อคอกระเช้าแต่ส่วนใหญ่ก็ใช้ผ้าสไบพันอกแทน เพราะภูมิอากาศบริเวณนี้อากาศค่อนข้างร้อนไม่เหมาะกับการสวมใส่เสื้อผ้าหลายชั้น

๔.๔ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยแสก

วัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยแสกชาวไทยแสกสมัยโบราณแต่งกายด้วยเสื้อผ้าทอเย็บมือมักมีสีดำหรือย้อมหม้อสีคราม โดยมีชนชั้นชาวไทยแสก ๓ กลุ่ม

กลุ่มที่ ๑ ได้แก่ กลุ่มชนชั้นพื้นเมือง หมายถึง ชาวบ้านทั่วไป

กลุ่มที่ ๒ ได้แก่ กลุ่มชนชั้นกลาง หมายถึง ชาวบ้านที่อยู่ในกลุ่มที่ ๑ หรือชาวบ้านที่ฐานะดี แต่ได้แต่งกายมาร่วมเนื่องในพิธีกรรมสำคัญ ๆ เช่น พิธีต้อนรับเจ้าเมืองหรือพิธีต้อนรับแขกบ้าน แขกเมือง การแสดงแสกเต้นสากมุงเน้นความสวยงามเพื่อมาร่วมในงาน บางครั้งเป็นกลุ่มชาวบ้านที่มีฐานะดีจะแต่งกายด้วยเสื้อผ้าที่มีสีสันสวยงาม และนิยมตกแต่งด้วยเครื่องประดับตามฐานะของแต่ละคน

กลุ่มที่ ๓ ได้แก่ กลุ่มเจ้าขุนมูลนาย เป็นกลุ่มที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าเมืองอาทมาต คณะกรรมการเมืองอาทมาต รวมทั้งผู้หญิงผู้ชายที่สูงศักดิ์สวยงาม มักเป็นผ้าไหม มีเครื่องประดับมากมาย

สมัยปัจจุบัน ไม่มีการแบ่งชนชั้นของชาวไทยแสกแต่ชาวไทยแสก บ้านอาจสามารถยังรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องแต่งกายประจำชนเผ่าไทยแสกเอาไว้ โดยผู้ชายชาวไทยแสกนิยมใส่สีน้ำเงินเข้มมาแต่บรรพบุรุษ ส่วนหญิงใส่ผ้าถุงมัดหมี่มีเชิง (มีตีนขึ้น) ผ้าถุงลาย

มัดหมี่ ชาวบ้านเห็นว่าเครื่องแต่งกายชาวไทยแสงสามารถแต่งได้ทุกเวลา เป็นชุดแต่งกายที่ราคาถูกลง ประหยัด ปัจจุบันชาวบ้านจะแต่งตามประเพณีเฉพาะเทศกาลทำบุญในหมู่บ้านเท่านั้น อย่างไรก็ตามชาวไทยแสงทุกคนยินดีที่จะแต่งกายในชุดประจำเผ่าไทยแสง สมบูรณ์แบบเมื่อมีการต้อนรับคณะผู้มาเยือนเป็นพิเศษ

๔.๕ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเลย

เสื้อของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเลยนิยมตัดเย็บ ๒ แบบ คือ แบบไม่มีแขน แบบผู้สูงอายุ และแบบแขนยาว ส่วนผ้าถุงนิยมนุ่งยาวกรอมเท้า ทำหัวขึ้นเพื่อเป็นชายพกห้อยออกมาไว้เก็บของมีค่า สีที่ชาวไทยเลยนิยมคือสีเขียว หรือสีลายดอกไม้ไม่มีการพาดสไบ รัตเอาด้วยเข็มขัดเงินหรือทองนาก ผู้ชาย กลุ่มชาติพันธุ์ไทยเลย นุ่งกางเกง ขาก้วย (ไม่นุ่งโสร่ง) สวมเสื้อสีขาว คอเช็ดแขนยาว

การแต่งกายของหญิงชาวไทยเลย นิยมนุ่งซิ่นกรอมเท้าอาจเป็นซิ่นไหมหรือซิ่นฝ้ายก็ได้ สวมเสื้อแขนกระบอกที่นิยมกันคือสีส้ม สีเขียว หรือสีลายดอกไม้ โดยทำเป็นเสื้อตัวยาวคลุมถึงสะโพกบน การนุ่งผ้าถุงจะใช้เข็มขัดเงินรัดคาดเอว ไม่นิยมพาดสไบทับไหล่หรือรัดอกอย่างเช่นกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ผู้วิจัยได้เดินทางไปสำรวจและสัมภาษณ์หมู่บ้านนุสม ก็ได้เห็นความแตกต่างระหว่างชาวไทยเลยที่บ้านธาตุ ซึ่งมีบริบทชีวิตเป็นชาวเมือง แต่ที่บ้านนุสมยังคงรักษาอัตลักษณ์ที่ตั้งเดิมกว่า กล่าวคือหมู่บ้านนี้มีการทอผ้าใช้เองและมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์จึงคงใช้ผ้าฝ้ายย้อมครามเป็นหลักนิยมสวมเสื้อสีคราม จะไม่ใช้มะเกลือด้วยรสนิยมของกลุ่มซึ่งกล่าวว่า “...ใช้สีครามสวยกว่า ถ้าย้อมมะเกลือจะดำเกินไปไม่สวย...” ผู้ชายชาวไทยเลยที่อาศัยอยู่

บริเวณนี้ ก็จะนำผ้าฝ้ายทอมือสีครามทั้งผืน นำไปตัดเป็นกางเกงขาก๊วยและนิยมสวมหมวกคล้ายงอบเรียกว่า “กูป” ซึ่งนิยมใช้หมวกกูปกันความร้อนของแดดเวลาออกนอกบ้านไปทำนา ชาวไทยเลยนิยมทำนาในที่ราบ ส่วนบริเวณภูเขาทำอะไรข้าวโดยปลูกข้าวเหนียวเป็นหลัก ส่วนข้าวเจ้านั้นจะปลูกเพียงเล็กน้อยสำหรับใช้ทำขนมในพิธีกรรมเท่านั้น

๔.๖ กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท

สตรีในกลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไท (ห้องแซง) นี้ นิยมถักทอผ้าฝ้ายทั้งแบบมัดหมี่และปักทอลายโครงสร้าง เน้นสีสันทัดกันและประกอบกันระหว่างสีน้ำเงิน (คราม) กับสีขาว ผ้าถุงที่ใช้ นิยมนุ่งสั้นครึ่งน่องหรือคลุมเข่าเพื่อสะดวกและคล่องตัวในการทำงาน พยายามออกแบบผ้าทอสำหรับนุ่งห่มเป็นลายปักจับ (หมากจับหรือกระจับ) และลายคั่น ซึ่งนอกจากปรากฏบนผืนผ้าที่สวมใส่แล้ว ยังพบได้จากผลงานจักรสานเสื่อกก กระบุงใส่ข้าว และกระติบข้าวเหนียว ฯลฯ อีกทั้งยังขยันทอผ้าห่มจำหน่ายในช่วงฤดูหนาว เดิมปลูกฝ้ายรวมกันที่ป่าทำเลหรือดงป่าสงวนห้วยแซง มีกระบวนการลงแขกกันอ้วฝ้าย ทำให้เป็นเส้นด้ายอันเป็นวัตถุดิบแบ่งปันตามแรงงานที่ร่วมแรงกันมากน้อยตั้งแต่การปลูก เก็บเกี่ยว และเข็นฝ้าย เพื่อให้แต่ละคนนำไปทอผ้าทำเป็นผ้าห่มหรือผ้าถุงได้ ที่สำคัญคือจะมีกิจกรรมถักทอ ชิ้นเล็กไว้ทำเป็นตีนชิ้น และผ้าคาดเอว มีการสืบทอดกรรมวิธีระหว่างรุ่นต่อรุ่นในลักษณะหรือเทคนิคการทำที่ใช้ทั้งการทอขิดและทอชั้นรวมทั้งปักด้วย เพื่อให้ผ้าคาดนี้มีความหนาพอที่จะช่วยรักษาขอบชายผ้าถุงและทำให้มีน้ำหนักถ่วงดึงผ้าส่วนบนให้เรียบและสวยงาม สำหรับผู้ชายนั้นจะตัดกางเกงขากว้างที่ย้อมจากคราม ซึ่งนุ่งได้ทุกโอกาส

กลุ่มชาติพันธุ์ผู้ไตนิยมปลูกฝ้าย นิยมปลูกสร้างบ้านเรือนใต้ถุนสูงโล่ง เพื่อระบายอากาศที่ตีเวลาทอผ้า นิยมจัดตั้งที่ทอผ้าและวัสดุอุปกรณ์การทออื่น ๆ อยู่ใต้ถุนเรือน เน้น

เทคนิคแบบปักหรือจกหรือขิต ไม่นิยมใช้เทคนิคมัดหมี่ และมักใช้พื้นหรือลวดลายเป็นสีแดง มีแม่ลายหลักอยู่ 2 ลายคือ ลายร่วง หมายถึงผ้าที่ใช้เทคนิคการสอดและปักเพียงด้านเดียว อีกด้านหนึ่งไม่ผิตหรือเห็นร่องรอยการผูกต่อเส้นด้ายซึ่งอาจจะดูไม่เรียบร้อย อีกประเภทหนึ่งเรียกว่าแพรวา เป็นเทคนิคการขิตทั้ง 2 หน้า (ด้าน) สามารถใช้ผ้าที่เป็นลวดลายได้ทั้ง 2 ด้าน มีความวิจิตรกว่าประเภทแรก ภูมิปัญญาของช่างทอผ้าบ้านโพนนี้ นอกจากผลิตผ้าใช้เองที่เหลือก็จำหน่ายแล้ว ยังมีกระบวนการสะสมผ้าตัวอย่างเพื่อการเรียนรู้และสืบทอด ทำเสมือนเป็นโหนดหรือสายทางเพื่อค้นหาลายใหม่หรือผลิตผ้าลายใหม่หรือประยุกต์ตามจินตนาการของช่างทอแต่ละคน การแต่งกายของผู้หญิงบ้านโพนนิยมสวมเสื้อสีพื้นอาจทอขิตหรือขิตสีเรียบ เบี่ยงสไบผ้าไหมแพรวาที่วิจิตรทำเสมือนผ้าสไบเน้นเครื่องประดับมากกว่าพันเบี่ยงเป็นผ้าห่มหรือเพื่อใช้สอย ส่วนผ้าถุงนิยมถุงผ้าลายร่วงซึ่งทอด้วยฟืมขนาดสั้นเพียง 60 เซนติเมตร จำเป็นต้องต่อตีนขึ้นให้ถึงครึ่งช่องหรือคลุมเข่า จะมีผ้าชิ้นเสมือนผ้าเช็ดหน้าทอแบบแพรวาลวดลายวิจิตรไว้พันมวยผมและประดับศีรษะให้สอดคล้องกับสไบเบี่ยง การแต่งกายเช่นนี้ยังอนุรักษ์ไว้เพื่อการแต่งออกงาน บุญบั้งไฟ งานแต่งงาน งานขึ้นปีใหม่ หรืองานบุญที่วัด เป็นต้น

ผู้หญิงที่มีบทบาทสถานภาพเป็นแม่หมอบเหยา ในพิธีเหยาจะต้องแต่งกายดีเป็นพิเศษกว่าธรรมดา โดยเฉพาะหมอบเหยาผู้หญิงจะแต่งตัวเป็นพิเศษ หมอบเหยาบางคนจะเตรียมผ้าถุงสไบและเสื้อผ้าทั้งแบบชายและหญิงมาให้ผู้จัด ๆ ใส่ถอดเตรียมไว้ เมื่อผีหรือเทพเข้าถึงสถิต หมอบเหยาจะถามหาเสื้อผ้าหรืออาจเดินไปเลือกชุดหรือเสื้อผ้าเอง จึงเป็นความหมายสำหรับผู้ร่วมประกอบการพิธีเหยาว่าหากเทพหรือผีผู้ชายเข้ามา ก็จะเลือกเสื้อผ้าแต่งตัวเป็นผู้ชาย และหากเทพหรือผีผู้หญิงเข้ามา ก็จะเลือกเสื้อผ้า สไบหรือผ้าถุงมาแต่งตัวเป็นผู้หญิง

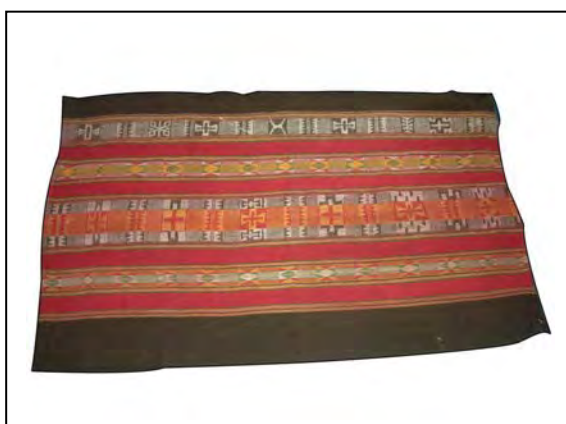
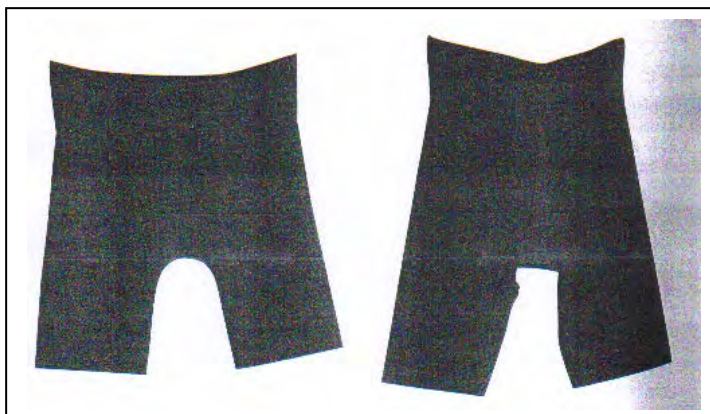
การแต่งตัวของหมอบเหยาในยามที่แสดงเป็นตัวแทนของเทพหรือผีผู้หญิง จะเลือกใส่เสื้อแขนยาวสีดำขลิบแดงมีกระดุมที่ทำด้วยเงินเหรียญหรือเงินเรือ ชายเสื้อและสาบรังคุดด้วยแถบผ้าลายขิต ถุงผ้าถุงไหมมัดหมี่หรือผ้าชิ้นทิวเบี่ยงสไบไหมขิตแพรวาหรือผ้าสไบขาวม้าประดับหูด้วยจอนหู ใส่กำไลเงินที่ข้อมือ มีดอกไม้แซมผมและทัดใบหู หรืออาจใช้ดอกไม้ประดิษฐ์จากเส้นใยฝ้ายสีขาวประดับศีรษะหรือทำเป็นสายสะพายตะเบงมาน บางคนอาจนำดอกไม้ร้อยเป็นมาลัยมาทำเป็นสายสะพายแทนฝ้าย ก็สวยงามมาก

๔.๗ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวพวน

กลุ่มชาติพันธุ์ลาวพวนมีทักษะในการถักทอผ้าทอมือเป็นอันมาก เครื่องนุ่งห่มจึงมีลักษณะเฉพาะกล่าวคือผู้ชายจะสวมใส่ เสื้อมือฮ่อม ไม่ใช้กระดุมแต่ทำเป็นเชือกใส่ใก่มัดเป็นคู่ ๆ ส่วนกางเกงนิยมตัดแบบกางเกงขาใหญ่ทำจากผ้าฝ้าย เรียกว่ากางเกงหัวโล่ง มีผ้าขาวม้าสีขาวและกรมท้าวไค้คอตรัดทับเอว ส่วนผู้หญิงจะนุ่งผ้าฝ้ายลวดลายมัดหมี่ ต้องมีตีนชั้นที่บรรจงทอลายขิด เน้นสีน้ำเงินสลับขาว ส่วนตัวเสื้อเป็น สีพื้นแขนกระบอกหรือเสื้อไม่มีแขน เบี่ยงสไบลายพญานาค และลายมัดหมี่วง (หรือข้าวหลามตัด) ฝ้านุ่งหรือชั้นที่ใช้นิยมกรอมเท้าเพราะสามารถทำด้วยเทคนิคมัดหมี่ จึงสามารถทอผ้าผืนใหญ่ได้ แต่ก็ยังต่อตีนชั้นให้ยาวลงไปกรอมเท้าอีกด้วย

รูปแบบของเสื้อ นิยมตัดเย็บเป็นเสื้อป้ายในอดีต การตัดเย็บใช้มือทั้งตัวคือเย็บทุกส่วนที่เป็นตะเข็บต่อชิ้นส่วนของผ้า ผู้ตัดเย็บต้องมีความชำนาญมาก ถ้าเย็บแบบธรรมดาที่ไม่ตกแต่งลวดลายจะใช้เวลาในการตัดเย็บเพียง ๑ วัน แต่ถ้าเย็บแบบตกแต่งลวดลาย จะใช้เวลาประมาณ ๑๕ วัน การเย็บด้วยมือนิยมเย็บตะเข็บคู่ ผูกสายมัดเป็นคู่ระหว่างสาบด้านหน้าหรือสาบป้าย และผูกสายมัดที่เอวเป็นต้น สำหรับผู้ชายนั้นนิยมตัดเสื้อ หลวม ๆ ส่วนกางเกงหัวโล่งนั้น นิยมตัดให้แผ่นหน้าและแผ่นหลังเท่ากัน แล้วตีแนวต่อตะเข็บจากเป้าไปสู่ตะเข็บข้างหรืออาจตัดเป็น ๓ ชั้น โดยชั้นที่หนึ่งขนาดใหญ่ อีก ๒ ชั้นเป็นชั้นเล็กกว่า แล้วเย็บให้ตะเข็บปรากฏเป็นทางยาวอยู่ที่หน้าขาทั้งสองเป็นต้น

๔.๘ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโย้ย

การแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโย้ยเน้นผ้าぬ่งสำหรับผู้หญิงนั้นใช้พื้ทอหน้าแคบเพียง ๒๐ เซนติเมตร จึงจำเป็นต้องผลิตตีนชั้่นด้วยกรรมวิธีพิเศษเฉพาะ กล่าวคือทำก็ทอผ้าแบบที่พันเอว ถักทอด้วยพื้ขนาดเล็กมาก อาจกว้างประมาณ ๕-๑๐ เซนติเมตร นิยมทอไว้เป็นมรดกหรือแจกจ่ายแก่ลูกหลานที่แสดงความเคารพ ขณะเดียวกันก็จะใช้ก็ทอธรรมดา และพื้ขนาดกว้างแต่ใช้เทคนิคทอคั่นแบบขิตคั่น เหมาะสำหรับเย็บต่อเป็นหัวชั้่นสะดวกแก่การนุ่งและมัดรัดเอวเวลาสวมผ้าぬ่ง ส่วนเสื้อทั้งหญิงและชายนิยมใช้ผ้าย้อมคราม โดยเฉพาะผ้าฝ้ายที่อืวเองทั้งหมู่บ้าน มีการปลูกฝ้ายในที่ทำเล ร่วมกันลงแขก (ลงช่วง) ส่วนเสื้อผ้าผู้ชายก็ใช้ผ้าฝ้าย

แต่ย้อมครามสลับขาวสำหรับสไบ ส่วนตัวเสื้อนำย้อมสวมใส่แบบหลวม ๆ กางเกงขาก้วยหรือหัวโหล่งที่ย้อมจากต้นคราม

กลุ่มชาติพันธุ์ไทยโย้ย นิยมออกแบบผ้าที่เน้นสีกรมท่าหรือสีครามเป็นหลัก ไม่ว่าจะ เป็นกางเกงขาก้วยของผู้ชาย สไบพาดไหล่ของผู้ชายก็นิยมทอขาวสลับสีน้ำเงิน(จากคราม) ผ้านุ่งของผู้หญิงก็นิยมให้สีพื้นเป็นสีน้ำเงินจากคราม ส่วนบริเวณลวดลายนั้นก็ขึ้นอยู่กับรสนิยม เจ้าของผ้าว่าจะทำให้เป็นสีอะไรบ้าง ผู้หญิงมีความชำนาญทั้งการย้อมและชุบคราม โดยเริ่มทำความสะอาดผ้าหรือผ้าให้ปราศจากไขมันก่อนโดยการแช่น้ำและทุบผ้าหรือผ้ายให้น้ำซึมเข้าเนื้อผ้าก่อนแล้วจึงนำมาจุ่มในหม้อคราม ทั้งนี้จะทำการย้อมหรือจุ่มหลาย ๆ ครั้ง จนขึ้นสีหรือสีผ้าหรือสีฝ้ายเข้มขึ้น จากนั้นก็นำไปผึ่งแดดจนแห้งก่อนแล้วจึงนำมาซักให้เศษหรือฝุ่นของสีหลุดร่วงไป

การแต่งกายแบบไทยโย้ยจะปรากฏให้เห็นบ่อย ๆ ในประเพณีวัฒนธรรมข้าวในวัด ทั้งหญิงและชายกลุ่มชาติพันธุ์ไทยโย้ยจะแต่งตัวไปทำบุญที่วัดรวมเก้าครั้งต่อปี กล่าวคือเมื่อ ข้าวเป็นน้ำนมก็ทำข้าวธูปายาทถวายพระครั้งที่ ๑ ครั้นเมื่อข้าวแก่พอสมควรก็ทำข้าวเม่าถวาย พระถือเป็นครั้งที่ ๒ เมื่อถึงเวลาจะลงมือเก็บเกี่ยวข้าวก็ทำอาหารและถวายทานแต่พระถือเป็น ครั้งที่ ๓ เวลา มัดข้าวทำเป็นพ่อนเพื่อรอการเหยียบเป็นเมล็ดข้าว ก็ถวายอาหารและทานแต่ พระภิกษุ เมื่อจะขนข้าวเข้าลานก็ถวายทานอีก ถือเป็นครั้งที่ ๕ เมื่อเวลาทำลอมข้าวก็ถวายทาน ให้พระอีก กระทั่งถึงเวลาเก็บข้าวใส่ยุ้งฉางจนสำเร็จ ก็ถวายทานแต่พระอีกและครบ ๙ ครั้ง ของ การทำบุญสงฆ์ เมื่อจะขนข้าวเข้าลานก็ถวายทานอีกถือเป็นครั้งที่ ๕ เมื่อเวลาทำลอมข้าวก็ ถวายทานให้พระอีก กระทั่งถึงเวลาเก็บข้าวใส่ยุ้งฉางจนสำเร็จก็ถวายทานแต่พระอีกและครบ ๙ ครั้ง ของการทำบุญ

๔.๙ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน

ประชากรในภาคอีสานมีการแต่งกายเป็นเอกลักษณ์ของตน คือ ผู้หญิงมักนุ่งผ้าซิ่น ทอด้วยฝ้าย มีเชิงคลุมเลยเข้าไปเล็กน้อย สวมเสื้อแขนสั้น ผู้สูงอายุมักตัดผมสั้นไว้จอน ส่วนผู้ชายไม่ค่อยมีรูปแบบที่แน่นอนนัก แต่มักนุ่งกางเกงมีขาครึ่งน่องหรือนุ่งโสร่งผ้าไหม อย่างไรก็ตามเครื่องแต่งกายดังกล่าวจะพบน้อยลงในปัจจุบันประชากรวัยหนุ่มสาวจะแต่งกายตามสมัยนิยมอย่างเห็นได้ชัดในที่อื่น ๆ ของประเทศ

ผู้หญิงทอผ้าไว้สวมใส่ในครัวเรือน มีการเอาข้าวไปแลกเปลี่ยนกับฝ้ายตามหมู่บ้าน ใกล้เคียงที่ปลูกฝ้ายเพื่อนำมาทอผ้า ผู้นำชุมชนก็จะเป็นผู้อาวุโสที่คนในหมู่บ้านให้ความเคารพ และเชื่อฟัง

การแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสาน ในอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานีก็เช่นเดียวกันกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาวอีสานที่กระจายตัวอยู่ทั่วทุกจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กล่าวคือพยายามใช้สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตมาสร้างจินตนาการเพื่อการสวมใส่ ประชาชนในบ้านหนองผือ อำเภอเขมราฐ นิยมใช้ผ้าทอจากอำเภอ กุดข้าวปุ้น เพราะที่บ้านโนนสว่าง อำเภอดังกล่าวมีกลุ่มสตรีทอผ้าทุกหลังคาเรือน ฉะนั้นการ

แต่งกายของสตรีจึงนิยมทอ ๒ ลักษณะคือชิ้นคั้น เป็นการทอลายโครงสร้างแต่เน้นเส้นคั้นให้ เป็นลายทางตามยาวจากบนลงล่าง ส่วนอีกลักษณะจะนิยมทำเป็นลวดลายมัดหมี่ คือมัดย้อม ลายลูกกาหรือลายร่างแหเล็ก ๆ และลายวง (ลายกาบไผ่ หรือลายโคม หรือลายข้าวหลามตัด) การทำตัวผ้าพุ่งจะทอด้วยเข็มขนาดกว้างเพียง ๖๐ เซนติเมตร จึงจำเป็นต้องต่อหัวชิ้นและตีน ชิ้นด้วยผ้าลายซิด ซึ่งแต่ละคนจะให้ความสำคัญกับผ้าแถบตีนชิ้นมากที่สุด ผู้ชายนิยมพุ่ง ผ้าขาวม้าลายตารางขาวน้ำเงินหรือขาวดำ เวลาจัดงานเทศกาลจึงพุ่งโสร่งใหม่ โปกศีระชะด้วย ผ้าซิดสีสวยสด และคาดเอวด้วยผ้าขาวม้าใหม่ซิดเช่นกัน การแต่งกายในลักษณะนี้จะปรากฏใน วันงานบุญเช่นบุญพะเหวด บุญบั้งไฟ บุญขึ้นบ้านใหม่ และบุญเข้าพรรษา เป็นต้น

๔.๑๐ กลุ่มชาติพันธุ์ไทยภูเขาหรือไทใหญ่

ในอดีต ผู้ชายมักไว้ผมยาวและเกล้าไว้กลางซึ่งถือว่าเป็นเอกลักษณ์ประจำกลุ่มของภูเขา นิยมการสักผิว ผู้หญิงนิยมไว้ผมยาวเกล้าไว้ตรงกลางเช่นกัน เรียกว่า “เกล้ากะต้อ” มีปิ่นปัก

ประเพณีการแต่งกาย ผู้ชายนิยมนุ่งกางเกงโห่งโย่ง (เป๋ายาน) สวมเสื้อกว้างใหญ่สีขาวโพกหัวด้วยผ้าโพกหัวสีขาว หรือนิยมนุ่งโสร่ง ผู้หญิงนุ่งผ้าซิ่น พาดผ้าเฉียงอก การนุ่งห่มนุ่งห่มด้วยผ้าด้ายดิบ สีหม่น ซึ่งย้อมสีครามดำหรือหม่น โพกหัวด้วยผ้าโพกหัวสีขาว เมื่อมีงานปอยหลวงหรืองานบุญ ทั้งชายและหญิงจะแต่งตัวสวยงามด้วยผ้าไหมหรือผ้าแพรที่ทอหรือตัดเย็บอย่างประณีตงดงามและสวมใส่เครื่องประดับ เช่น เงินหรือทอง เพื่อแสดงฐานะการเกิด เด็กแรกเกิดจะมีประเพณีอาบเดือน หมายถึง เด็กแรกเกิดเมื่อมีอายุครบ ๑ เดือน จะมีการผูกข้อมือทำขวัญและนิยมกระทำกับเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง เพราะถือว่า เด็กผู้ชาย คือ ผู้สืบสกุลและเป็นผู้นำของครอบครัว

๔.๑๑ กลุ่มชาติพันธุ์กูยอะจิง

ผู้ชายไทยกuyanิยมนุ่งผ้าไหมควบ (หะจิกกะน้อบ) โดยเฉพาะหมอซ้าง เวลาออกไปจับช้าง มีผ้าไหมควบหลายผืน สีสวย มีลายขีดตรงปลาย จะนุ่งไหมควบโจงกระเบนแสดงส่วนที่ขิดลายไว้ด้านหน้า คาดเอวด้วยผ้าคาดเอวเฉพาะ ซึ่งเป็นไหมพื้นสีแดงครึ่งขิดลายเป็นระยะ ๆ คล้ายผ้าที่ทำหัวซิ่น (อัมเบ็น) แต่ขนาดใหญ่และยาวกว่าผ้าผืนนี้จะห่อเครื่องรางของขลังซึ่งมีผ้าขาวซับใน แล้วมัดเป็นข้อปล้อง ระยะสั้นยาวตามศิลปะและรสนิยมของหมอซ้าง ประดับด้วยเขาวง (เขากวาง หรือไม้เถาว์ลัยที่ขิดเป็นวงโดยธรรมชาติ) ในความเชื่อเรื่องการวนเวียน เพราะ

เขาวงจะเป็นวงกลม ขณะเดียวกัน ผ้าคาดเอว (เป็น) พื้นแดงทอขิดสีทองบ้าง ขาวเหลืองบ้าง จะถูกนำมาพันเครื่องรางของขลัง ทำให้ลายขิด บรรจบกันเป็นวง ๆ สวยงามตามความเชื่อที่ว่า เมื่อไปเข้าปะกำจับช้างนั้นหากมีเหตุการณ์จับพลาด เขาวงหรือลายขิดที่บรรจบกันเป็นวงจะเสมือนพลังที่ทำให้ช้างตัวนั้นต้องวกกลับหรือวนเวียนมาให้จับได้อีก

หมอช่างจะใช้สไบเป็นผ้าขาวม้าไหมขิดชายหรือปลายผ้า เวลาเบี่ยงผ้าจะแสดง ส่วนขิดไว้ด้านหน้า อ้อมผ้าไปด้านหลัง พาดไปสอดเข้าใต้รักแร้ของแขนอีกข้างหนึ่ง แล้ววัดผ้า พาดไหล่ในข้างนั้นสวยงามมาก หากอากาศหนาวเย็นก็ใช้ผ้าสไบอีกผืนหนึ่งเบี่ยงซ้อนใน แนวทางเดียวกัน ทั้งนี้สไบและผ้าถุงดังกล่าวเกิดจากฝีมือของแม่บ้านที่บรรจงถักทอด้วยศิลปะ ชาวไทยกุยถือเป็นหน้าที่ช่วยส่งเสริมในส่วนนี้ กล่าวคือ เวลาออกไปแล้วเที่ยวกลับมาจะต้อง ขนครึ่งแกล่ แกล่ หรือพีชให้สีทั้งหลายที่มีในป่ามาเป็นจำนวนมาก สำหรับให้สตรีที่อยู่ทางบ้าน สามารถใช้ย้อมผ้าได้ตลอดปี

สภาพใต้ถุนเรือนของชาวไทยกุย ผู้เลี้ยงช้างจะสงวนที่ด้านหน้าทำหมอน (โดยก่อ เป็นคันดิน) สำหรับช้างนอน ด้านหลังเป็นคอกวัวควายสำหรับไถนา ขนสัมภาระ มีเกวียนจอด อยู่นอกบ้าน (ซึ่งอาจใช้ช้างลากเกวียนแทนวัวควายก็ได้) มีที่ทอผ้าซึ่งใช้หูกขนาดยาวมากม้วน เส้นยืน ตรงปลายไปพาดผูกติดกับคอกวัวหรือควาย มีร้านไว้วางและเก็บรักษาอุปกรณ์ดักสัตว์ที่ ทำจากหวายและไม้ไผ่ การไปจับช้างแต่ละครั้งมักได้หวายสดมาจากสาน ปรากฏในลายผ้า ไหมขิดที่แพร่หลาย คือ ลายพื้นหวายซึ่งชาวไทยกุยเรียกว่า “อะไร”

ในการเซ่นปีปะกำ ณ ศาลปะกำหน้าบ้านของชาวไทยกุยผู้เลี้ยงช้าง ขณะที่ครุบาใหญ่เป็นผู้จุ่มคาถา หรือกล่าวคำพูดในภาษาผีปะกำ จะมีสตรีชาวไทยกุย ๔ – ๕ คน นุ่งผ้าถุง ไหมหลายแบบสวมเสื้อขาว หมสไบ คอยส่งเครื่องเซ่นแก่ครุบาใหญ่ ยืนขึ้นไปอยู่บนศาลปะกำ สตรีห้ามขึ้นหรือห้ามแม้แต่จะจับบันไดทางขึ้น ในถาดเครื่องเซ่นจะมีผ้าไหมวางเป็นชุด นำขึ้น บนศาลปะกำเฉพาะชุดเครื่องแต่งกายชาย เช่น โสร่ง ผ้าขาวม้า ผ้าถุงไหมควบ เป็นต้น ส่วนใน งานแต่งงานชาวไทยกุย (ประเภทกุยอะจิงหรือกุยช้าง) ก็จะมีการเซ่นผีที่ศาลปะกำอีกเช่นกัน แต่ในถาดเครื่องเซ่นจะจัดผ้าเป็นชุด ทั้งของเพศหญิงและเพศชาย แต่เวลาส่งเครื่องเซ่นขึ้นบน ศาลปะกำนั้น จะเลือกส่งเฉพาะผ้าของเพศชาย ส่วนผ้าเพศหญิงจะขึ้นเรือนสำหรับเซ่นผียะจู้ หรือผีประจำเรือนต่อไป

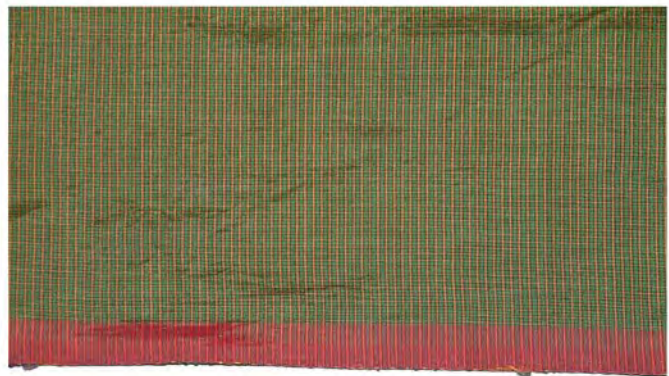
ผ้าเพศหญิงที่เป็นผ้าถุงที่นิยมกันมาก คือ

๑) ลายตั้งแพะ (ตั้งแพะ หมายถึง ตะขอ หรือเคียวเกี่ยวข้าว) ลายตั้งแพะเป็น ผ้ามัดหมี่ที่ทั่วไปเรียกว่า หมี่ขอ พบว่าชาวไทยกุยมีความเชื่อในเรื่องของน้ำ จะมีประเพณีการ ขอฝน เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของข้าวและพืชไร่ที่ตนเพาะปลูก เช่น การละเล่นแกลมอ (หรือแก ลอ หรือบางท้องถิ่นเรียกว่าแข่งมอ ส่วน) “ตะขอ” หรือ “ตัวแพะ” น่าจะใกล้เคียงกับภาษาเขมร ว่า “ตั้งปัวก” เป็นตะขอที่ใช้เกี่ยวถึงตักน้ำ หรือครุไม้สำหรับตักน้ำ ลักษณะจะงอโค้ง นอกจากนี้ ยังสัมพันธ์กับเคียวที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบว่า เวลาแต่งงานจะมีการนำเคียวมาวางบนมือของคู่บ่าว

สาว ซึ่งชาวไทยภูเขาเชื่อว่าชายหญิงที่เป็นคู่ครองจะต้องมีเครื่องมือทำมาหากิน และลักษณะการโค้งงอ แสดงถึงความอ่อนโยนเข้าหากัน เพื่อการครองเรือนที่มีสุขต่อไป ลายผ้ามัดหมี่ลายขอของชาวไทยภูยกุยสวยงาม ตรงที่เน้นการควบไหมหรือการตีเกลียวสลัปได้สวยงาม ชาวไทยภูเขาบางคนกล่าวว่า ลายขอที่รูปตัว S นั้น เกิดจากการนำเคียว ๒ อันมาต่อกัน จากความเชื่อกลายเป็นสัญลักษณ์บนผืนผ้า

๒) ลายตั้งแพละ เป็นผ้ามัดหมี่อีกลายหนึ่ง เน้นพื้นสีแดงมีลายโค้งงอตามลู่ในแนวขวางของผ้าตั้งแพละ แปลว่าไม้คาน ชาวไทยภูเขาใช้ไม้คานหอบน้ำ หอบของป่ามาแลกกับสิ่งของที่ชาวไทยเขมรประดิษฐ์ ลักษณะลายผ้าจะคล้ายไม้คานในการใช้ผ้าลายนี้ชาวไทยภูเขาบางคนถือว่ามียลวดลายสวยงามในตัวแล้ว ไม่ต่อตีนซิ่น จะต่อเฉพาะหัวซิ่น สำหรับนุ่งให้ตัวผ้านุ่งได้แสดงลายเต็มตัวนั่นเอง ๓) ลายโฮลหรือหะจิกโฮล จะมีลายน้ำไหล (โฮร์ – หรือโฮล) สลับกับหมี่คั้น นิยมออกสีแดง และต้องย้อมด้วยสีธรรมชาติ

การแต่งกายของสตรีชาวญ้อจะจกมลขณะการนุงชนลายกะเฮล (อนเบนการ ผสมผสานระหว่างผ้าหลักละวีของกลุ่มชาติพันธุ์ญ้อกับผ้าไหมมัดหมี่จองโฮลของกลุ่มชาติพันธุ์ เขมร (ถิ่นไทย) และเย็บตีนซิ่นที่มัดย้อมเป็นรูปกีบตีนควายหรือเรียกว่า กะบูล ส่วนเสื่อนั้น นิยม สวมเสื่อสีดำทอยกตะกอก แขนยาวหรือแขนกระบอกเข้ารูปและทรงเอวสั้น เปิดให้เห็นหัวซิ่นสีดำ หรือสีแดงที่รัดเองด้วยเชือกหรือเข็มขัด และถลกหัวซิ่นออกมาด้านหน้าใช้ทำเป็นถุงเก็บของมี ค่าและอื่น ๆ

๔.๑๒ กลุ่มชาติพันธุ์กวย(ส่วย)

ผ้าถุงของสตรีจะทอและถักด้วยเส้นไหมตีเกลียวเรียกว่าหจิกละวี ขณะเดียวกันก็ประดับด้วยหัวซิ่น และตีนซิ่นด้วยการขิดลายชื่อว่าลายขดเชือกหรือลายกระดุกงหรือลายเกลียว เป็นต้น

ชาวกวยจะเป็นคนซุกแร่เหล็กและเป็นช่างตีเหล็กที่เชี่ยวชาญ รู้จักทอผ้า ย้อมไหม และฝ้ายมาเป็นเวลานานแล้ว ในปัจจุบันผู้หญิงไทยกวยยังคงเลี้ยงไหม ย้อมไหมและสลับลายเป็น ๒-๓ สี พันเข้าด้วยกันก่อนทอ เรียกว่า “หจิก ละวี” คือการทำผ้าไหมควบนั่นเอง

ชาวกวยพยายามอนุรักษ์เส้นผ้าการแต่งกายและกรรมวิธีการผลิตผ้า และเครื่องนุ่งห่ม โดยใช้สัญลักษณ์ตามความเชื่อของกลุ่ม เช่น สัญลักษณ์แห่งความกลมเกลียว สัญลักษณ์เกี่ยวกับสัตว์ รูปเคารพ และสัญลักษณ์เกี่ยวกับน้ำ นำมาให้ความหมายและใช้เป็นเข็มทิศนำทางในการดำรงชีวิต ชาวไทยกวยมีฝีมือในการทอผ้าไหมควบเป็นอันมากเพราะสตรีไทยกวยจะมีความชำนาญในการตีเกลียวไหม เรียก “ละวี” หรือ “ระวี” ตามความเชื่อในเรื่องความเกลียวสามัคคีกันในครอบครัว และสายตระกูลที่นับถือผีเดียวกัน ผ้าไหมควบของชาวไทยกวยมีหลายสี เช่น แดงครั้ง เหลืองทอง เขียวแก่เหลืองทอง ฯลฯ ผ้ายดงกล่าวจะทอเป็นผ้าผืนใหญ่ยาว สตรีไทยกวยที่อายุเลย ๕๐ ปี ก็จะบรรจงทอผ้าไหมควบและขิดเป็นลายดอกที่ปลายสวยงามไว้สำหรับคลุมศพเวลาสิ้นอายุขัย

ชาวไทยกวยมีความชำนาญด้านการตีเกลียวไหม หรือทำไหมควบ ดังนั้น หะจิกละวีของชาวไทยกวยจึงหนาเหลือบมันมีหลายสีมากกว่า และที่สำคัญคือ เมื่อนุ่งออกแดดจะออกสีทอง และเน้นริ้วลายทางสวยงาม นอกจากนี้ พบว่าชาวไทยกวยมีศิลปะในการตกแต่งที่น่าสนใจ กล่าวคือ เฉพาะหะจิกละวีนี้ ชาวไทยกวยจะพิถีพิถันที่จะนำมาต่อหัว ซึ่งเรียกว่าหัวเป็นที่เน้นพื้น แดงครั้งและขิดสลับสีสลับลาย และต่อชายผ้าถุงด้วยผ้าฝ้ายทอขนาดกว้าง ๓-๔ นิ้ว ขิดด้วยเส้น

ไหม มีการตีเกลียวสลัpsiเป็นผืนผ้าที่หนามีน้ำหนักปรากฏสีดำ ขาว แดง และเหลือง ซึ่งในภาพรวมจะเห็นว่าช่วงหัวชั้นออกเน้นสีแดง ตีนชั้นมีขาวเหลืองแดงคาดบนพื้นดำสวยงามมาก เวลานุ่งผ้า ชาวไทยภูเขาจะถลกหัวเป็นออกมาเป็นชายพก ทำเป็นถุงสามเหลี่ยมด้านข้างสำหรับใส่ของมีค่า และประสงค์จะแสดงลายขิต นั้นเอง

๑๓. กลุ่มชาติพันธุ์เขมร (ถิ่นไทย)

๑๓.๒.๑ ผ้าถุง

๑) ผ้าถุงลายสมอ มีลักษณะเป็นตารางสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ประกอบด้วยสีดำ เหลืองทอง และสีเขียวขี้ม้า ส่วนมากคนสูงอายุจะนิยมถุง และใช้ในชีวิตประจำวันเพราะสีย้อมมีความคงทนต่อการซักล้างได้ดี ผ้าถุงลายนี้จะมีการทอโดยไม่มัดหมี่ เน้นสีจากเข

๒) ผ้าถุงลายสาคร เป็นผ้าที่มีลวดลายเป็นตารางสี่เหลี่ยมขนาดประมาณ $\frac{1}{2} \times \frac{1}{2}$ นิ้ว ภายในกรอบตารางจะมีสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ เรียงกัน มีหลายสีเช่นสีเขียว สีแดง สีน้ำเงิน สีเหลืองทอง สีขาว การทอจะใช้ไหมสีและจำนวนเส้นเท่ากัน ออกแบบให้มีเส้นยืนและเส้นพุ่งขนานกันเป็นคู่ แต่ถ้าไม่เรียงเป็นคู่ก็จะกลายเป็นผ้าลายสาคร่าย

๓) ผ้าถุงลายอันลวยซิม มีลักษณะเป็นลายตามขวาง สีที่นิยมจะขึ้นอยู่กับความชอบของผู้ทอ เช่นสีเหลืองทอง สีเขียว สีแดง และสีขาว บางผืนอาจใช้สีม่วง แทนสีขาว ในการทอผืนหนึ่ง ๆ ใช้เพียง ๔ สีเท่านั้น ทอสลับกันไป ผ้าถุงลายนี้ไหมเส้นพุ่งจะใช้ควบกับสองสี

๔) ผ้าถุงลายอัมปรม เป็นผ้าที่มีลวดลาย เป็นตารางสี่เหลี่ยม มีการมัดย้อมไหมให้เป็นจุดประสีขาวเด่นขึ้นจากพื้นแดง ในตารางสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ โดยมัดย้อมทั้ง ๒ ทาง คือทั้งเส้นพุ่งและเส้นยืน

๕) ผ้าถุงลายโฮล เป็นผ้าถุงที่มีลักษณะเป็นลายริ้วสลักรับกับลายมัดหมี่

๖) ผ้าถุงลายสาคร่าย เป็นผ้าถุงที่มีลักษณะเป็นตารางเล็ก ๆ การทอจะทอเป็นเส้นยืนและเส้นพุ่งไม่มัดหมี่ ไม่ขีดเส้นเป็นคู่เหมือนลายสาคร

๗) ผ้าถุงระเบิก เป็นผ้าถุงพื้นเมืองประเภทยกดอกที่มีการทอไหมเส้นพุ่งและเส้นยืนสีเดียวกัน

๘) ผ้าสะไรย์หรือโสร่งหญิง เป็นผ้าถุงที่มีลักษณะเป็นสีพื้นที่มีเส้นไหมควบหรือเรียกว่ากะเนียวเป็นขอบขาว และมีการทอเป็นตารางเล็ก ๆ ในพื้นที่ทั้งหมด

๙) โสร่งผู้ชาย มีลักษณะเป็นตารางใหญ่สีแดงสลักรับสีเขียว มีริ้วตัดที่ตรงกลางตลอดผืน การทอโสร่งจะนำไหมสองสีมาควบกันแล้วนำไปทอ

๑๐) ผ้ากะเนียว มีลักษณะเป็นสีพื้นไม่มีลวดลาย การทอจะใช้ไหมสองสีมาควบกัน แล้วนำไปทอเป็นผืนการนำไหมสองสีมาควบกันเรียกว่า “กะเนียว” หรือ “ผ้าหางกระรอก” ลักษณะของผ้ากะเนียวนี้ผิวสัมผัสจะมีความมันระยิบระยับเมื่อนำไปส่องกับแดดจะแยกสีได้ชัด

๑๑) ผ้าโฮลเปราะฮ์ หรือผ้าโฮล สำหรับผู้ชายถุงในพิธีสำคัญ ๆ เช่น งานบวช เป็นต้น ลักษณะของผ้าโฮลเปราะฮ์ จะทอเป็นลายมัดหมี่เหมือนหมี่โฮลของผู้หญิงเพียงแต่ไม่มีลายริ้วสลักการทอ ๑ ผืน จะต้องยาวประมาณ ๔ หลาหรือ ๓.๕๐ เมตร เพื่อใช้ถุงเป็นผ้าโจงกระเบนได้

๓.๒.๒ สไบผู้หญิง แบ่งเป็น ๒ ชนิด คือ

๑) สไบผู้หญิง หรือเรียกว่า ชะนูดลีค มีลักษณะเป็นผ้าพื้น นิยมสีขาว ใช้หมี่เป็นสไบทั้งชายหน้าหลัง การทอชะนูดลีคจะนิยมทอยกดอก หรือยกเขา หรือตะกอก จะเป็น ๓ ตะกอก ๔ ตะกอก หรือ ๖ ตะกอกก็ได้ ลักษณะคล้ายผ้าเหยียบของกลุ่มวัฒนธรรมไทยลาย และคล้ายผ้าแก๊บนของกลุ่มวัฒนธรรมส่วย

๒) ผ้าขาวม้า มีลักษณะเป็นลายทางยาวและมีเชิงเรียกว่าเถื่อเจีย ต่อมามีการทอเป็นยกขิตลวดลายรูปช้าง ใช้สำหรับผู้ชายคาดเอวและพาดไหล่

๓.๒.๓ เชิงผ้าถุง

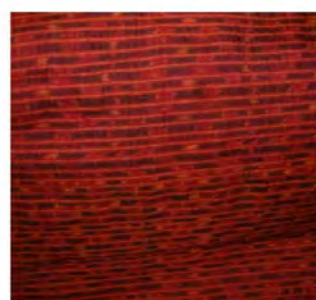
เชิงผ้าถุงของชาวไทยเขมรจะเป็นผ้ามัดหมี่ซึ่งทอบนพิมพ์เล็ก ๆ เรียกว่า ปะโบร์ การทอปะโบร์สมัยก่อนจะมัดหมี่เป็นลายคล้ายลิ้มหรือตีนควาย ไว้ต่อกับเชิงผ้าถุงต่อมาในระยะหลัง ในการทอผ้าถุงมัดหมี่ของชาวไทยเขมรจะทอเป็นผืนและมีลายเชิงผ้าถุงพร้อมกันไปเลย โดยไม่ต้องเอาเชิงผ้าถุงมาต่ออีกให้เสียเวลา รวมเรียกผ้าทั้งผืนว่า “โฮลปะโบร์”

ผ้าพื้นเมืองสุรินทร์ทั้ง ๓ ประเภทดังกล่าว มีทั้งผ้าไหมมัดหมี่ และผ้าไหมที่ไม่ได้มัดหมี่ เพียงแต่ใช้เส้นยืนและเส้นพุ่ง แล้วออกแบบลวดลาย เรียกว่าลวดลายโครงสร้าง ซึ่งเป็นลวดลายที่เกิดจากการทอหรือเกิดจากความแตกต่างของวัสดุ หรือวิธีขัดเส้นด้ายหรือทั้งสองอย่างรวมกัน และอีกประเภทหนึ่งที่สำคัญคือทอยก โดยใช้ตะกอกและเขาเป็นจำนวนมากในการทอ

ผ้าที่ทอใช้เองจะนิยมทอผ้ามัดหมี่โฮลมากที่สุดรองลงมาคือมัดหมี่อัมปรอม สำหรับใช้เองในบ้านหรือไปทำบุญ ส่วนงานพิธีต่าง ๆ ที่ต้องสวมใส่ท่ามกลางสาธารณชนนั้นมักจะเป็นผ้ามัดหมี่โฮล ส่วนผ้าลายโครงสร้างก็จะทอไว้ไม่ขาด สำหรับนุ่งอยู่บ้าน นุ่งทำงาน และนุ่งเป็นซับในของผ้าโฮลหรือผ้าอัมปรอม เช่น ลายชะมอ สาคุ อันลุ่มซิม เป็นต้น การทอผ้าและผลผลิตของผ้าจะสะท้อนให้เห็นค่านิยมของช่างทอชาวไทยเขมร ซึ่งจากการสังเกตและสัมภาษณ์พบว่าคนไทยเขมรชอบทำในสิ่งที่ยากเน้นคุณภาพ โดยเฉพาะในการทอจะฝึกฝนและถ่ายทอดเทคนิคแก่บุตรหลาน เน้นการทอให้แน่นใช้ไหมน้อย ให้ได้เนื้อผ้าที่หนาหากเป็นผ้าไหมมัดหมี่จะทอยกดอกด้วยเพื่อให้แลดูสวยงาม มีความหนามากขึ้น ซึ่งเป็นกรรมวิธีที่ยาก ต้องใช้ความชำนาญจริง ๆ จึงจะยกดอกหลายตะกอกแล้ว ไม่ทำให้ลวดลายและสีสันทึบกำหนดไว้จากการมัดย้อมสูญเสีกรูปไป ผ้าสไบนิยมใช้เทคนิคการมัดหมี่แล้วยกดอกเป็นเหตุให้ผ้าไหมสุรินทร์ ต้องขายในราคาค่อนข้างแพง เพราะเปลืองไหมมาก และใช้เวลาในการทอนานมากกว่าผ้ามัดหมี่ธรรมดา

ชาวเขมรส่วนใหญ่จะกล่าวว่า การมัดหมี่ธรรมดาทั่วไป ซึ่งเรียกเป็นภาษาถิ่นว่า “จองชิน” นั้นทำง่ายกว่าการมัดหมี่แบบโฮล หรือที่เรียก “จองโฮล” ดังนั้นช่างทอจึงนิยมนำลายประเภท “จองชิน” มาประยุกต์โดยการยกดอก เพื่อให้เกิดความหนาใช้เวลานานในการทออีกทั้งต้องอาศัยทักษะเป็นกรณีพิเศษ ส่วน “จองโฮล” ที่ยังคงนิยมจนติดอันดับหนึ่ง มาเป็น

เวลาหลายชั่วอายุคนของชาวไทยเขมรนั้นให้เหตุผลว่าสวยงามกว่าผ้าลวดลายอื่น และมีคุณค่ากว่า ตรงที่กรรมวิธีในการมัดย้อมมีขั้นตอนยุ่งยาก เวลาทอก็ต้องใช้มือกรีดหรือจับดิ่งให้เข้าลายที่สำคัญ คือ โสลเป็นมัดหมี่พิเศษที่ต้องทอโดยใช้ตะกอ ๓ ได้ทั้งสองทาง เพราะจะปรากฏสีที่แตกต่างกันในแต่ละด้าน ในพิธีแต่งงาน หรือช่วงสงกรานต์ (เดือนห้า) ผู้หญิงชาวไทยเขมรจะนุ่งผ้าโสมมีเชิงคนละส่วนที่ถูกนำมาต่อชายผ้านุ่ง เรียกว่า “ปะโบร์” ซึ่งแปลว่าริมหรือเชิงนั่นเอง

๔.๑๔ กลุ่มชาติพันธุ์โซ่

ผู้หญิงนิยมนุ่งซิ่นคันสีเขี้ยว (ดำ) ถ้าเป็นมัดหมี่นิยมลวดลายดอกไม้ (โซ่เรียกว่าเพ็ลยวลง) กล่าวคือใช้ด้ายฝ้ายมัดย้อมเป็นแม่ลายโคม ทอให้สมมาตรจับกันเป็นสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด แต่ภายในรูปเหลี่ยมจะมัดหมี่เป็นใบไม้หรือดอกไม้ตามรสนิยม ต่อดิ้นซิ่นและหัวซิ่นให้สะดวกแก่การนุ่ง สวมเสื้อแขนยาวสีดำที่ย้อมมะเกลือ สไบเป็นเหมือนผ้าลายตารางช่องเล็ก ๆ คล้องคอธรรมดาไม่เบี่ยงขวาไปซ้าย หรือซ้ายไปขวาแบบกลุ่มชาติพันธุ์ภาษาตระกูลไท(ไต) และมีผ้าสไบอีกผืนสำหรับโพกศีรษะ นิยมประดับด้วยเครื่องประดับเงินทั้งต่างหู กระจุกเงิน สายสร้อยเงิน และเข็มขัดเงิน เป็นต้น ผู้หญิงไว้ผมยาว ยกผมรวมเกล้าเป็นมวยโดยมีแกนเงิน (โลหะ) ทัดม้วนผมไว้ที่ท้ายทอย

ผู้ชายนุ่งโสร่ง สวมหมวกใบตาล หากฐานะดีจะสวมเสื้อทอยกเรียกว่า ผ้าแก็บสีดำหรือ สีกรมท่า (สีคราม) ซึ่งในหมู่บ้านจะปลูกฝ้ายที่ป่าทำเองร่วมกัน

๔.๑๕ กลุ่มชาติพันธุ์ทะวืง (โซ่ทะวืง)

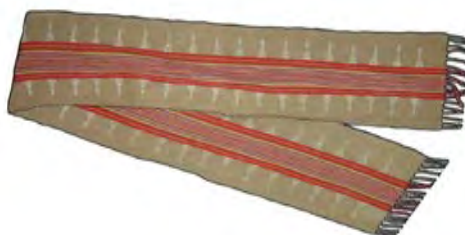
ผู้หญิงจะมีผ้าโพกศีรษะลักษณะสี่เหลี่ยมใช้โพกเวลาแต่งตัวรำในขบวนแห่บ้องไฟ เรียกผ้าโพกชนิดนี้ว่า “ผ้ามนมัดหัว” มีกระจุกเงินและทองไว้ประดับหู นิยมสวมเสื้อสีดำหรือสี

กรมท่า แขนยาว ส่วนผ้าถุงจะทอด้วยพื้มแคบไว้ต่อหัวชั้นที่เน้นการทอหัวชั้นด้วยเส้นไหม ราคาหัวชั้นบางชั้นแพงกว่าตัวผ้าถุง (ชั้น) เวลาถุงนิยมถกหัวชั้นออกนอกตัวชั้น พบเป็นถุงอยู่ด้านหน้าเพื่อเก็บสิ่งของมีค่า ห่มสไบโดยเบี่ยงจากซ้ายไปขวา ส่วนผู้ชายก็ถุงโสร่งและใช้สไบเช่นกัน

๔.๑๖ กลุ่มชาติพันธุ์ฮกกร

การแต่งกายจะสวมเสื้อเก้ายะ (เสื้อไม่มีแขน) ซึ่งจะมีริ้วสีแดงกั้นตามตะเข็บที่สำคัญ ซึ่งเรียกว่า ทำแซวสีแดงสลับขาวดำ ถุงผ้าถุงกรอมเท้า ยังคงหาดูได้เวลามีพิธีกรรมล่ำกระและประกอบพิธีกรรมสมโภชปราสาทผึ้ง

๔.๑๗ กลุ่มชาติพันธุ์เงอ

กลุ่มชาติพันธุ์เงอ นิยมสวมผ้าแก๊บหรือผ้าทอยกตะกอสีดำย้อมจากมะเกลือ ผ้านุ่งเป็นไหมมัดหมี่ลายขอทอตัน ต่อดิ้นซิ่นลายกระดุกงูหรือลายพั่นเชือก มีหัวซิ่นเป็นขิตคั่นสีแดงที่ย้อมจากครั่ง เครื่องประดับเป็นต่างหูแบบกระจอนโพกศีรษะ และเบี่ยงสไบเป็นผ้าไหมลายขีด รูปนางระบำแทนผู้พิทักษ์ปราสาทเงอ อันเป็นปราสาทโบราณอารยธรรมขอมที่มีความวิจิตรงดงามด้านสถาปัตยกรรมและเป็นภาพประทับของจินตนาการของกลุ่มชาติพันธุ์เงอในตำบลปราสาทเงอ อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ

๔.๑๘ กลุ่มชาติพันธุ์บรู

กลุ่มชาติพันธุ์บรู มีความชำนาญการหล่อโลหะการปั้นหม้อ และเครื่องเคลือบดินเผา ปัจจุบันถือเป็นงานอดิเรกที่สำคัญคือการจักสาน นิยมจักสานกระติบข้าวเหนียวไว้จำหน่ายในปริมาณมาก การแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ผู้หญิงจะเจาะหูตั้งแต่เยาว์วัยและขยายรูหูให้กว้างกลายเป็นห่วงขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๓ เซนติเมตร เพื่อสอดประดับด้วยแผ่นงาช้าง นู๋งชิ้นที่เป็นฝ้ายทอยก หรือขิตหรือมัดหมี่ แต่ต่อหัวชิ้นด้วยผ้าขิตใหม่ทำเป็นชายพกเวลาสวมใส่ เสื้อสีดำ นิยมบำรุงความงามด้วยการย้อมผมด้วยมะเกลือหรือกลอย และทาขมิ้นบนผิวหนังทั่ว ส่วนผู้ชายนิยมนุ่งผ้าเตี่ยวที่ทอบรรจุแบบขิต ถอดเสื้อ แต่ก็จะมีสไบผ้าขาวม้าไว้พันกายและใช้สอย

๔.๑๙ กลุ่มชาติพันธุ์เวียด

ผู้หญิงของชาวเวียดได้รับการสืบทอดเรื่องการปักเย็บจากรุ่นอาวุโส โดยเรียนรู้และสืบทอดกันรุ่นต่อรุ่น เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปของคนไทยบริเวณใกล้เคียง ว่าชาวเวียดนามสามารถปักเย็บหรือชุนผ้าที่ขาดแล้ว ทั้งหญิงและชายชาวเวียดนามนิยมนุ่งกางเกงเพื่อการเคลื่อนไหวที่กระฉับกระเฉงมากขึ้น ฉะนั้นในการผลิตเครื่องนุ่งห่มจึงผลิตเป็นกางเกงผ้าเชมร

แต่สำหรับผู้หญิงนิยมสวมเสื้อตัวยาวใหญ่ และบรรจุปักเย็บที่มีลวดลายดอกไม้ สิ่งที่เป็นรูปเคารพและความเชื่อเช่นมังกร นก เป็นต้น

เทคนิคการตัดเย็บชุดประจำกลุ่มชาติพันธุ์ หรือที่เรียกว่า “อ่าว-ใหญ่” ถือเป็นศิลปะประจำชนเผ่าที่มีเจตนาออกแบบเสื้อผ้าสตรีที่สามารถปกปิดสรีระร่างกายได้อย่างสวยงาม และสามารถใช้ได้หลายโอกาสอย่างคล่องตัว นอกจากนี้ยังมีชุด “อ่าวบานา” แยกผ้าเป็น ๒ ชั้น ๆ หนึ่งตัดเป็นกางเกงขายาวอีกชั้นหนึ่งตัดเป็นเสื้อแขนยาวตัวเสื้อยาวคลุมสะโพกบนเท่านั้นไม่ปล่อยยาวถึงน่องเหมือนอ่าวใหญ่

๔.๒๐ กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเทิง

ความเชื่อและอัตลักษณ์วัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวเทิง น่าจะเน้นหนักทางอารยธรรมและศิลปะขอมเป็นหลักซึ่งอัตลักษณ์เหล่านี้ สะท้อนว่าการแต่งกายและรูปแบบผ้าทอมือที่ผลิตนั้นน่าจะมืรากเหง้าจากศิลปะแบบขอมเช่นกัน

กลุ่มชาติพันธุ์ลาวเทิงจะทอผ้าไหมเป็นงานเสริม แหล่งทอผ้าไหมที่ใหญ่ที่สุดสวยงามที่สุด และมักจะได้รับรางวัลจากการประกวดในที่ต่าง ๆ เป็นประจำ จะมีทั้งไหมพื้นไหมหางกระรอก ผ้าโสร่ง ผ้าขาวม้า และผ้ามัดหมี่ โดยการทอผ้ามัดหมี่จะใช้ลวดลายพื้นเมืองดั้งเดิมและลายที่ประยุกต์ขึ้นใหม่โดยเฉพาะผ้ามัดหมี่ตีนแดง ซึ่งเป็นผ้าไหมมัดหมี่ทอหัวขึ้นและตีนขึ้นเป็นสีแดง ลักษณะเด่นของผ้าไหมบุรีรัมย์ ก็คือ เนื้อไหมแน่น เส้นไหมละเอียด ถ้าเป็นผ้าไหมมัดหมี่ที่เป็นแบบพื้นเมืองดั้งเดิมจะนิยมใช้สีเข้ม ไม่ฉูดฉาดตัดกัน เช่น สีแดงเลือดหมู สีเม็ดมะขาม ลายพื้นเมืองได้แก่ ลายพื้นเลื้อย ลายธาตุหรือลายฉัตร และลายนาค เป็นต้น ปัจจุบันการทอผ้าไหมที่อำเภอนาโพธิ์ได้รับการสนับสนุนจากโครงการศิลปาชีพพิเศษในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อการออกแบบลวดลายและการจัดจำหน่าย

๕. ภาคใต้ฝั่งอันดามัน

๕.๑ การแต่งกายของไทยไทยพุทธและชาวไทยเชื้อสายจีน

การแต่งกายของเด็กผู้หญิง แบบจำลอง

การแต่งกายของเด็กผู้หญิง แบบพิธีการ

การแต่งกายของหญิงสาววัยรุ่น แบบพิธีการ

การแต่งกายของหญิงสาว แบบพิธีการ

การแต่งกายในงานพิธีมงคลสมรส พ.ศ. ๒๔๔๙ - ๒๔๙๐

การแต่งกายในงานพิธีมงคลสมรส พ.ศ. ๒๔๔๙ - ๒๔๙๐ การแต่งกายของหญิงสูงอายุ แบบลำลอง

การแต่งกายของหญิงสูงอายุ แบบพิธีการ

การแต่งกายของเด็กผู้ชาย แบบจำลอง

การแต่งกายของเด็กผู้ชาย แบบพิธีการ

การแต่งกายของผู้ชายวัยรุ่น แบบพิธีการ

การแต่งกายของหญิงสาว แบบจำลอง

การแต่งกายของหญิงสาว แบบพิธีการ (แต่งงาน)

การแต่งกายของหญิงสาว แบบพิธีการ (เสื่อชะงาย)

การแต่งกายของผู้หญิงชาวไทยเชื้อสายจีนแบบพิธีการ (หลากหลายช่วงอายุ)

การแต่งกายของหญิงสูงอายุ แบบลำลอง

การแต่งกายของหญิงสูงอายุ แบบพิธีการ

การแต่งกายของเด็กผู้ชาย แบบลำลอง

การแต่งกายของเด็กผู้ชาย แบบลำลอง

การแต่งกายของเด็กผู้ชาย พิธีการ

การแต่งกายของชายหนุ่ม แบบลำลอง

การแต่งกายของคนไทยเชื้อสายจีนในปัจจุบัน

การแต่งกายของชายหนุ่ม แบบพิธีการ

การแต่งกายของชายสูงอายุ แบบลำลอง

การแต่งกายของชายสูงอายุ แบบพิธีการ

การแต่งกายในงานพิธีมงคลสมรส

๕.๒ การแต่งกายของไทยไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในจังหวัดภูเก็ต

ลักษณะการแต่งกายของชาวไทยมุสลิมโดยทั่วไปมีลักษณะคล้ายกับการแต่งกายของชาวมลายู ทั้งนี้อาจมาจากทำเลที่ตั้งเป็นเกาะมีการติดต่อค้าขายทางเรือมาตั้งแต่อดีต ปัจจัยด้านคมนาคมสำคัญที่ชาวเกาะภูเก็ตเรียนรู้และเลียนแบบการแต่งกายของชาวเรือ ยกเว้นชุดกระโจมอกที่เป็นตัวแปรมาจากอากาศที่ร้อน การแต่งกายในลักษณะชุดกระโจมอกหรือภาษาถิ่นภูเก็ตเรียกว่านุ่งผ้าเตียมอก เมื่ออยู่กับบ้านด้วยอากาศร้อนทำให้อาบน้ำบ่อย แต่งกายด้วยชุดกระโจมอกแล้วทำให้รู้สึกสบาย

การแต่งกายของผู้หญิงไทยมุสลิม ที่มีการสวมใส่กันอยู่ในปัจจุบันเป็นชุดผ้าปาเต๊ะและเสื้อผ้าปานหรือผ้าลูกไม้ตัดเข้าเอวหลวมสามารถสวมใส่ในชีวิตประจำวัน สำหรับบางคนนิยมสวม ชุดทรงลักษณะของเสื้อเป็นเสื้อคอกลมติดคอ ตัวเสื้อผ้าหนา สวมศีรษะได้ ติดกระดุมคอ ๑ เม็ด หรือเข็มกลัด ๑ ตัว แขนเสื้อเป็นแขนกระบอกยาวจรดข้อมือหรือต่ำกว่าข้อศอก ใต้รักแร้ระหว่างตัวเสื้อและแขนต่อด้วยผ้าสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ตัวเสื้อหลวมยาวคลุมสะโพก เสื้อทรงจะสวมคู่กับผ้าปาเต๊ะหรือใช้ผ้าชนิดเดียวกันกับเสื้อนำมาทำนุ่งแบบธรรมดา การแต่งกายในลักษณะนี้มีผ้าคลุมศีรษะหรือคลุมไหล่ หรือใช้ผ้าโปร่งที่ปักเลื่อมที่ขนาดเล็กกว่าผ้าปานคลุมศีรษะทั่วไป ทรงผมก็มีการถักเปียหรือผมเกล้ามวย ถ้าเป็นหญิงตามท้องถิ่นก็จะแต่งอีกแบบหนึ่ง คือ สวมเสื้อคอวี ตัวเสื้อผ้าหน้าตลอด กลัดเข็มกลัด ๓ ตัวแต่ละตัวมีสายโซ่ต่อกัน เรียกว่ากระดุมแม่ลูก แขนเสื้อยาวปลายแขนปล่อยกว้างเล็กน้อย ตัวเสื้อยาวคลุมสะโพก ชายเสื้อตรงหรือแหลม การสวมเสื้อชนิดนี้จะสวมคู่กับผ้าถุงธรรมดา ในปัจจุบันการแต่งกายแบบนี้จะเป็นที่นิยมกันในหมู่หญิงสูงวัย

สำหรับผู้หญิงที่เป็น หะยีหรือฮัจยะห์ มักจะใช้ผ้าคลุมศีรษะ ๒ ผืน ผืนแรกเป็นผ้าขาว บางๆมีลวดลายเล็กน้อยหรือเรียบ ใช้สำหรับปิดผมให้มิดชิด ผืนที่สองเป็นผ้าปานใช้คลุมตามประเพณี ส่วนหญิงในวัยสาวจะสวมเสื้อเยหยาเป็นเสื้อเข้ารูปแขนยาวจรดข้อมือ ปักตามขอบชายเสื้อและด้านหน้า สบด้านหน้าของเสื้อพับออกได้ กลัดกระดุมแม่ลูก (กระดุมที่ร้อยต่อกันด้วยสร้อย) เนื้อผ้าที่นำมาตัดเสื้อเยหยาของชาวมุสลิมจะเป็นผ้าชีฟองหนาแตกต่างจากเสื้อเยหยาของคนไทยเชื้อสายจีนที่นิยมใช้ผ้าปานออกกันดีหรือรูเบียเนื้อบางเพื่อเพิ่มเสน่ห์ ตัวเสื้อของสตรีมุสลิมจะยาวปิดสะโพกส่วนของคนไทยเชื้อสายจีนจะเปิดสะโพก

การแต่งกายของผู้หญิงมุสลิมเวลาออกนอกบ้านในปัจจุบันจะแต่งกายมิดชิด สวมเสื้อแขนยาวมีผ้าคลุมศีรษะ ผู้ชายมุสลิมเวลาออกนอกบ้านเพื่อไปทำพิธีทางศาสนาจะนุ่งผ้าโสร่งสวมเสื้อแขนยาว มีผ้าโพกศีรษะ เรียกว่า “ผ้าตรีอแบ” หรือ “ซีอแบ” ถ้าไม่ใช่ผ้าโพกศีรษะก็สวมหมวก เรียกว่า “กือปีเยาะ” หรือ “ซอเก๊ะ” มาจากภาษามลายูว่า SONGKOK สำหรับชาวมุสลิมภูเก็ตจะเรียกตามสีหมวกว่า หมวกขาว หรือหมวกดำ

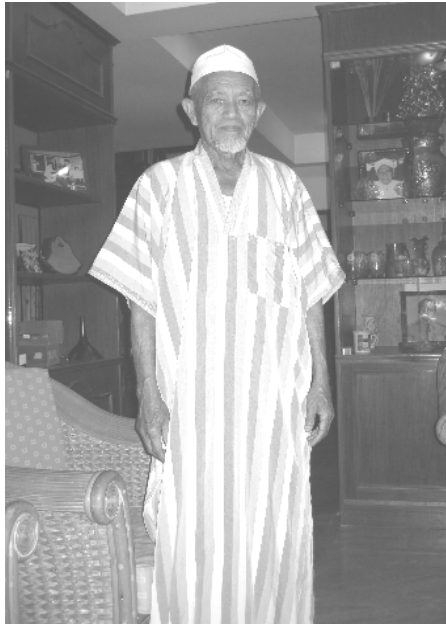

๕.๓ การแต่งกายของไทยเล

ผู้ชายชาวเลนุ่งผ้าถุงผ้าปาเต๊ะไม่สวมเสื้อ เมื่อออกทะเลชาวเลจะนิยมแต่งตัวเหมือนเช่นชาวประมงภาคกลางที่นิยมสวมเสื้อยืด กางเกงเลหรือกางเกงจีนขากว้างปัจจุบันถือเป็นลักษณะเฉพาะของชายหนุ่มชาวเลรุ่นใหม่ ส่วนชาวเลรุ่นเก่ามักจะนุ่งผ้าขาวม้า และพันผูกชายผ้าให้เป็นผ้าเตี่ยวสั้นไม่สวมเสื้อในขณะทำงาน ยกเว้นบางครั้งครอบครัวที่ทำธุรกิจกับบุคคลภายนอกจะแต่งกายเหมือนชาวเมืองภูเก็ตทั่วไป

หญิงชาวเลแต่งกายง่ายๆเมื่ออยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน อากาศชายทะเลภูเก็ตร้อนชื้นทำให้เหงื่อซึมตลอดวัน สตรีชาวเลจึงนิยมนุ่งผ้ากระโจมอกขณะทำงานบ้าน

ผ้าถุงปาเต๊ะเป็นผ้าสารพัดประโยชน์เช่นเดียวกับผ้าขาวม้า เมื่อซื้อมาใหม่ๆใช้เป็นผ้าพิธีการ เมื่อใช้จนเป็นผ้ากลางเก่าใช้นุ่งทำงานบ้าน เมื่อเก่าแล้วผ้าเนื้อนุ่มสบายก็จะนำผ้ามานุ่งกระโจมอก ซึ่งสะดวกพร้อมที่จะใช้เป็นผ้าชุบอาบน้ำ ผ้าที่ถูกน้ำบ่อยๆก็จะขาดเร็วบ้างก็เปื่อยเพราะเส้นใยของด้ายที่ทำจากฝ้ายขาดยุ่ย ถือว่าผ้าถุงผืนนั้นถูกปลดประจำการจากแม่ส่งไปสู่ลูกน้อยใช้เป็นอ้อมและผ้ารองฉี่สำหรับลูก และท้ายสุดของการเดินทางของผ้าถุงผืนนี้คือผ้าขี้ริ้วซึ่งอาจจะเป็นผ้าเช็ดเท้าหรือผ้าถูพื้น

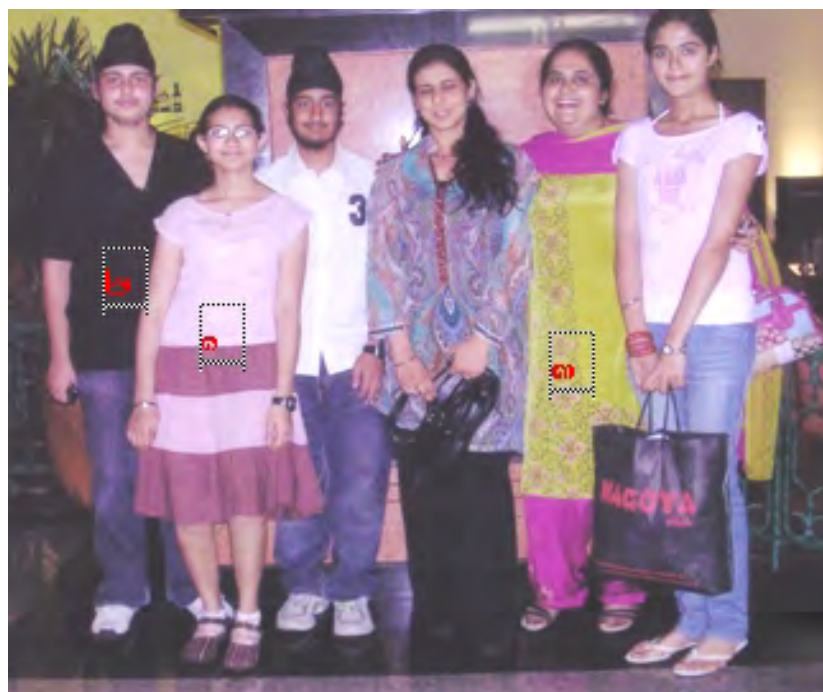

๕.๔ การแต่งกายของไทยสิกข์

ศาสนาสิกข์ระบุว่า ผู้ชายชาวสิกข์ทุกคนจะต้องเป็น ซิงห์ หรือสิงห์ ด้วยเหตุนี้ชาวสิกข์จึงมีนามสกุลขึ้นต้นด้วยสิงห์ (singh) เช่น สิงห์สัจเทพ เป็นต้น ผู้หญิงจะใช้คำทำยว่า กอร์ (Kaur) ซึ่งหมายถึง เจ้าหญิง ถ้าเราอ่านชื่อ "ซิง" ในหมู่ชาวสิกข์ แน่ใจได้ว่าคงมีขานรับเป็นร้อย

การแต่งกายของชายหนุ่ม แบบลำลอง

การแต่งกายของชายหนุ่ม แบบพิธีการ

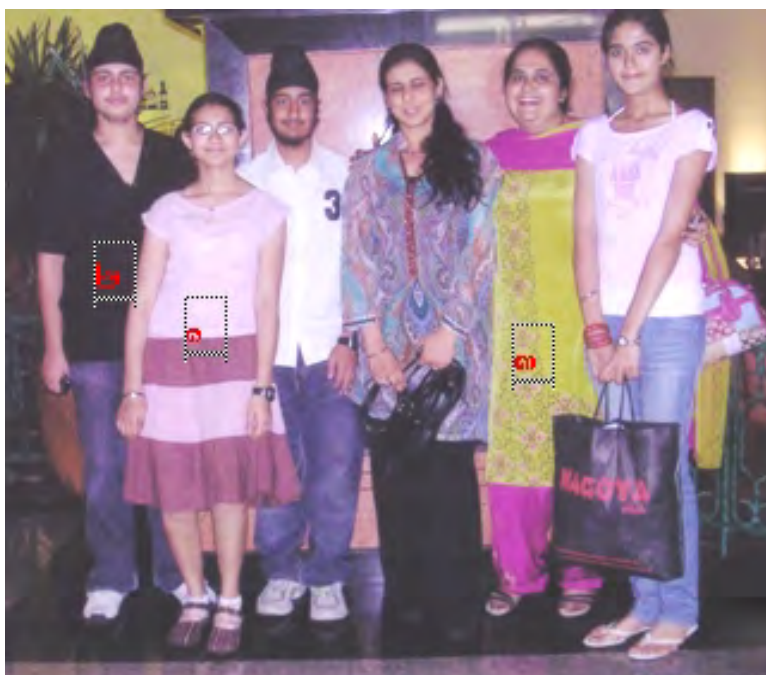
การแต่งกายของชายหนุ่ม แบบพิธีการ

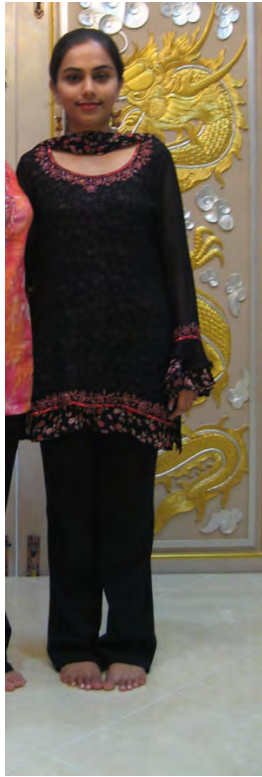
การแต่งกายของชายหนุ่ม แบบพิธีการ

การแต่งกายของชายสูงอายุ แบบพิธีการ

การแต่งกายของหญิงวัยสาว แบบพิธีการ

การแต่งกายของหญิงสาว แบบลำลอง

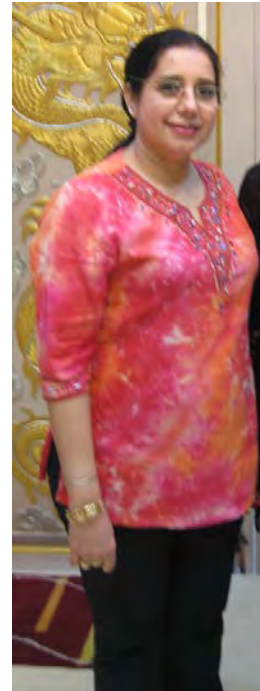
การแต่งกายของหญิงสาว แบบพิธีการ

การแต่งกายของหญิงสาว แบบพิธีการ

การแต่งกายของหญิงสาว แบบพิธีการ

การแต่งกายของหญิงสูงอายุ แบบลำลอง

การแต่งกายของหญิงสูงอายุ แบบพิธีการ

การแต่งกายของคนไทยสิกข์เชื้อสายอินเดียในงานพิธีมงคลสมรส

การแต่งกายของคนไทยสิกข์เชื้อสายอินเดียในงานพิธีทางศาสนา

การแต่งกายของคนไทยสิกข์เชื้อสายอินเดียในงานพิธีทางศาสนา

๖. ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

๖.๑ การแต่งกายของไทยพุทธ

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้หญิงชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของเด็กผู้หญิงชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๔๔๘

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

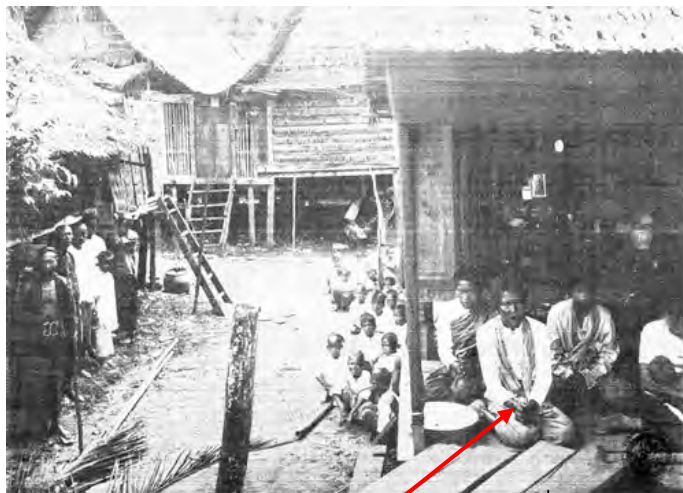
การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๔๙- ๒๔๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๔๘

การแต่งกายของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๔๔๘

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายสูงอายุชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายสูงอายุชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของข้าราชการชายวัยสูงอายุชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยพ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของข้าราชการชายวัยสูงอายุชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยพ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสูงอายุชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสูงอายุชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้ชายชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๙๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้ชายชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๗๕-๒๕๙๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้หญิงชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๗๕-๒๕๙๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้หญิงชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๗๕-๒๕๙๓

การแต่งกายของนักเรียนหญิงชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๗๘-๒๕๘๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๗๕-๒๕๘๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๗๕-๒๕๘๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๗๖

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มจนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๓

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ช่วงสมัยรัฐธรรมนูญ

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๓

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๗๙

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๙๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๙๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๓

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๘๔-๒๔๙๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๘๔ - ๒๔๙๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๗๕-๒๕๘๓

การแต่งกายของเจ้าสาวชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๘๑

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงวัยกลางคนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยพ.ศ. ๒๕๗๕-๒๕๘๓

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยยุครัตนนิคม

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายสูงอายุชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๙๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายสูงอายุชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ยุครัตนนิคม

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายสูงอายุชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ช่วง พ.ศ.๒๔๘๔-๒๔๙๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสูงอายุชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๔๗๕-๒๔๘๓

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสูงอายุชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๔๗๕-๒๔๘๒

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสูงอายุชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๔

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้หญิงชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๕๑

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของเด็กผู้หญิงชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๕๓

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของเด็กผู้หญิงชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๐๘

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยช่วงพ.ศ.๒๕๓๑-๒๕๔๙

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของข้าราชการชายชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๓๐-๒๕๓๒

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๓๓-๒๕๐๒

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๐๒

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายวัยกลางคนชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๑๙

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๕๔๙

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๕๔๙

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๑๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๔๙๑

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๙๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวถึงผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๙๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของครูวัยสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๔๙๖

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของครูวัยสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๔๙๖

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๐๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายสูงอายุชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๔๙

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสูงอายุชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๔๙

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสูงอายุชาวไทยพุทธแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๙๑-๒๕๔๙

การแต่งกายของหญิงสูงอายุชาวไทยพุทธในโอกาสพิเศษที่ยังคงนุ่งโจงกระเบน

๖.๒ การแต่งกายของไทยมุสลิม

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้ชายชาวไทยมุสลิม แถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของเด็กผู้ชายชาวไทยมุสลิม (วัย ๕-๑๕ ปี) แถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๗๔

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายหนุ่มจนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของข้าราชการชายชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๕๘

การแต่งกายของเจ้าสาวชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวจนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวจนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๗๔

การแต่งกายของเจ้าสาวชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๔๙ - ๒๕๗๔

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายสูงอายุชาวไทยชาวมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายสูงอายุชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของข้าราชการชายสูงอายุชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าว พ.ศ. ๒๕๕๘

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสูงอายุชาวไทยมุสลิมภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสูงอายุชาวไทยมุสลิมภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๗๔

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้ชายชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๗๕-๒๕๙๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้ชายชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๗๕-๒๕๙๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของเด็กผู้ชายชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๗๕-๒๕๗๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของเด็กผู้ชายชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๘๐-๒๕๘๕

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๗๕-๒๕๙๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๗๕-๒๕๙๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๗๕-๒๕๙๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายสูงอายุชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๖๕-๒๕๖๖

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายสูงอายุชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๖๕-๒๕๖๖

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายสูงอายุชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๖๕-๒๕๖๖

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสูงอายุชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย สมัยรัฐนิยม

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสูงอายุชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๙๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้หญิงชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๔๙๖

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของเด็กผู้หญิงชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๔๙

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของเด็กผู้หญิงชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๔๙

การแต่งกายในชุดนักเรียนของเด็กผู้หญิงชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ๒๕๓๔-๒๕๔๙

การแต่งกายในชุดละหมาดของเด็กผู้หญิงชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๙๑-๒๕๐๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๑๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๔๙

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๑๒

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๔๙

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๔๙

การแต่งกายของเจ้าบ้านชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๙๖-๒๕๙๗

การแต่งกายของเจ้าบ้านชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๐๒

การแต่งกายของเจ้าบ่าวชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๔๙

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยพ.ศ. ๒๕๓๑- ๒๕๓๓

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๑๒

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๑๙-๒๕๒๙

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยในปัจจุบัน

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวถึงผู้ใหญ่ชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๔๙

การแต่งกายของเจ้าสาวชาวไทยมุสลิมในภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๒๐-๒๕๔๙

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายสูงอายุชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๔๙

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายสูงอายุชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ.๒๕๔๙

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสูงอายุชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ตอนฝั่งอ่าวไทยพ.ศ. ๒๕๗๕-๒๕๘๙

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสูงอายุชาวไทยมุสลิมแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๕๗๕-๒๕๘๙

๖.๓ การแต่งกายของไทยจีน

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของเด็กผู้ชายชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของเด็กผู้ชายชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้หญิงชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของเด็กผู้หญิงชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายวัยผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มจนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีน พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวจนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวจนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ.๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวจนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ.๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายสูงอายุชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ.๒๔๔๙-๒๔๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายสูงอายุชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ.๒๕๔๙-๒๕๗๔

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสูงอายุชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๗๔

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของโจ้ปูเหนียวชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของเด็กผู้ชายวัย ๕-๑๐ ขวบชาว ไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๙๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้หญิงชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๙๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของเด็กผู้หญิงชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๙๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของเด็กผู้หญิงชาว ไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ สมัยรัตนนิยม

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของเด็กผู้หญิงชาว ไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ.๒๔๘๑

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนในภาคใต้ พ.ศ.๒๔๘๓-๒๔๙๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายหนุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๔๘๓-๒๔๙๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายหนุ่มถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๙๐

การแต่งกายในชุดทำสวนของชายหนุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๙๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มจนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๔๗๖

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มจนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มจนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ สมัยรัฐนิยม

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวจนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ก่อนสมัยรัตนนิยม

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวถึงผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนภาคใต้สมัยรัตนนิยม

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสาวจนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้สมัยรัตนนิยม

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวจนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ช่วงก่อนสมัยรัฐธรรมนูญ

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวจนถึงวัยผู้ใหญ่ พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๘๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๔๗๘-๒๔๘๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสาวจนถึงวัยผู้ใหญ่ชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้สมัยรัตนนิยม

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายสูงอายุชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๙๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของชายสูงอายุชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๙๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายสูงอายุชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๐

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสูงอายุชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสูงอายุชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๐

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของเด็กผู้ชายชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๑๕

การแต่งกายในชีวิตประจำวัน (ชุดทำงานงาน) ของชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ.๒๕๑๒-๒๕๑๗

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของชายหนุ่มชาวไทยเชื้อสายจีนในภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๑๓-๒๕๑๔

การแต่งกายของเจ้าสาวชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๔๙๑

การแต่งกายในชีวิตประจำวันของหญิงสูงอายุชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๑๗

การแต่งกายในโอกาสพิเศษของหญิงสูงอายุชาวไทยเชื้อสายจีนแถบภาคใต้ พ.ศ. ๒๔๙๑-๒๕๐๙

๖.๔ การแต่งกายของชาวกู

ชาวกูในแถบภาคใต้ตอนล่าง ชาวกูในแถบป่าฮาลาบาลา นราธิวาสแต่งกายไม่ต่างไปจากชาวกูในแถบภาคใต้ตอนกลางที่มีการดำรงชีพแบบดั้งเดิมหรือมีการดำรงชีพแบบกึ่งดั้งเดิมมากนัก กล่าวคือ หากเป็นผู้ชายนิยมนุ่งผ้าขาวม้าสีแดงสดแบบนุ่งเดี่ยวหรือนุ่งกางเกงไม่สวมเสื้อ ไม่สวมรองเท้า ส่วนหญิงสาวจนถึงวัยผู้ใหญ่ นิยมนุ่งผ้าถุงสั้นพอลอยเข้า เพื่อให้สะดวกต่อการเดินทางและหาของป่า ไม่สวมเสื้อแต่จะใช้เสื้อคาดอกและผูกเป็นชายพกเพื่อไว้สำหรับใส่สิ่งของหรือของป่า และนิยมเจาะหู แล้วใช้ดอกไม้ที่มีสีสันสดใสเสียบที่รูหูเพื่อใช้เป็นต่างหู ส่วนชาวกูในแถบจังหวัดยะลา ซึ่งมีการดำรงชีพคล้ายสังคมเมืองเนื่องจากการสร้างบ้านเรือนอาศัยให้ ชาวกูในแถบนี้รู้จักปรุงอาหาร เลี้ยงสัตว์ ทำการเกษตร สำหรับในเรื่องการแต่งกาย หากเป็นเด็กผู้ชายวัย ๒-๓ ขวบ อาจจะไม่สวมใส่เสื้อผ้า หรือนุ่งกางเกง มีทั้งกางเกงขาสั้นหรือขายาว ไม่ค่อยสวมเสื้อ ไม่สวมรองเท้า ส่วนเด็กผู้หญิงจะนุ่งผ้าถุง หรือนุ่งกระโปรงที่ชาวบ้านบริจาคให้ ไม่ค่อยสวมเสื้อ หรือสวมเสื้อยืดแขนสั้น ไม่สวมรองเท้า

หากเป็นชาวกูวัยหนุ่มจนถึงผู้ใหญ่ ผู้ชายนิยมนุ่งกางเกงขาสั้น สวมเสื้อเชิ้ตหรือเสื้อยืด ส่วนผู้หญิงนิยมนุ่งผ้าถุงยาวกลางแข้ง สวมเสื้อยืดหรือเสื้อเชิ้ต มีการสวมรองเท้า ใฝ่ผมสั้น

ส่วนการแต่งกายวัยสูงอายุ นิยมแต่งกายเหมือนกับชายสูงอายุที่เป็นชาวบ้านทั่วไป กล่าวคือ นุ่งผ้าขาวม้าแบบลอยชาย หรือนุ่งโสร่ง ไม่สวมเสื้อ ใช้ผ้าขาวม้าพาดบ่า เหมือนกับชายสูงอายุชาวไทยพุทธทั่วไป หากเป็นหญิงสูงอายุ นิยมนุ่งผ้าถุงสั้นพอลอยเข้าหรือยาวครึ่งน่อง สวมเสื้อคอกระเช้า สวมเสื้อเชิ้ตแขนสั้น อย่างชาวบ้านทั่วไป

อาจจะกล่าวได้ ชาวกูที่มีการดำรงชีพแบบดั้งเดิมหรือมีการดำรงชีพแบบกึ่งดั้งเดิม มีการรับเอาวัฒนธรรมในเรื่องจากภายนอก เพื่อใช้ในการดำรงชีพในการอาศัยอยู่ในป่าเพื่อความอยู่รอด โดยเฉพาะอาหารและเครื่องนุ่งห่ม ส่วนชาวกูซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยหรือชนพื้นเมืองที่มีการดำรงชีพคล้ายสังคมเมืองมีวิถีชีวิตที่เหมือนกับชาวบ้านทั่วไป โดยมีการรับเอาวัฒนธรรมจากภายนอกมาใช้จนการดำเนินชีวิตของชาวกูกลุ่มนี้ไม่ต่างชาวไทยทั่วไป

การแต่งกายของชาวกู พ.ศ. ๒๓๓๘

การแต่งกายของซาไกวัยทารก - ๒ ขวบ แถบภาคใต้ตอนกลาง พ.ศ. ๒๕๓๖

การแต่งกายของซาไกวัยทารก- ๒ ขวบ แถบภาคใต้ตอนกลาง พ.ศ. ๒๕๓๖

ครอบครัวซาไกกลุ่มเผ่าลอย อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง

การแต่งกายของเด็กผู้ชายซาไกแถบภาคใต้ตอนกลาง ช่วงพ.ศ. ๒๕๓๖

การแต่งกายของเด็กผู้ชายซาไกแถบภาคใต้ตอนกลาง ช่วงพ.ศ. ๒๕๓๖

การแต่งกายของเด็กผู้หญิงชาวไถแถบภาคใต้ตอนกลาง ช่วงพ.ศ. ๒๕๓๖

การแต่งกายของชายหนุ่มกลุ่มเผ่าลอย อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง

การแต่งกายของชายหนุ่มชาวไถแถบภาคใต้ตอนกลาง (อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง) ช่วงพ.ศ. ๒๕๓๖

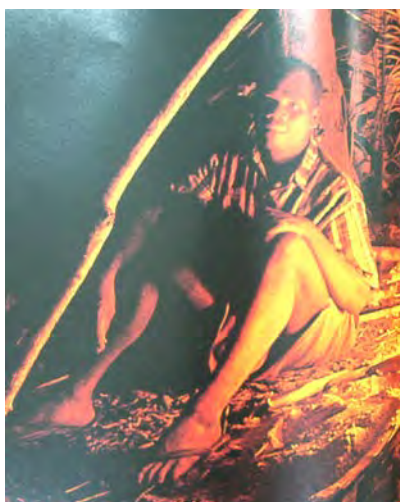
การแต่งกายของชายหนุ่มซาไกแถบภาคใต้ตอนกลาง (อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง) ช่วงพ.ศ. ๒๕๓๖

การแต่งกายของซาไกผู้ชายวัยผู้ใหญ่ (ซาไกกลุ่มเผ่าลอย อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง)

การแต่งกายของชาวกูผู้ช่วยวัยผู้ใหญ่ในแถบเทือกเขาบรรทัด

การแต่งกายของชาวกูช่วงพ.ศ. ๒๕๓๖

การแต่งกายของชาวกูกลุ่มที่มีการดำรงชีพคล้ายสังคมเมือง (ซ้ายมือ)

การแต่งกายของชาวไกผู้หญิงแถบเทือกเขาบรรทัด

การแต่งกายของผู้หญิงชาวไกวัยผู้ใหญ่แบบทุ่งกระโจมอก

การแต่งกายของคู่ป้าสาวแถบเทือกเขาบรรทัด)

การแต่งกายของชายสูงอายุซาไกแถบภาคใต้ตอนกลาง ช่วงพ.ศ. ๒๕๓๖

การแต่งกายของชายสูงอายุซาไก

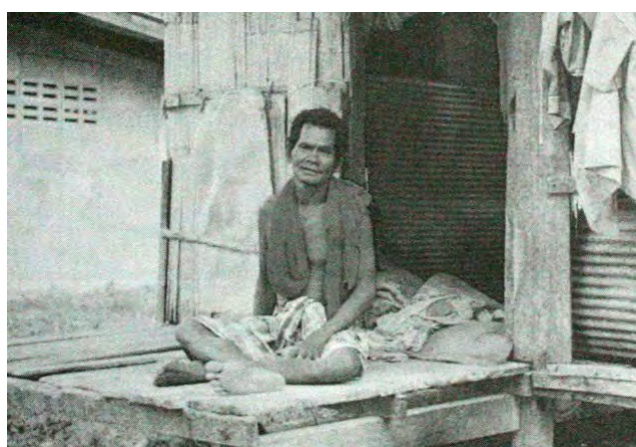
การแต่งกายของหญิงสูงอายุซาไกแถบภาคใต้ตอนกลาง ช่วงพ.ศ. ๒๕๓๖

การแต่งกายของเด็กซาไกทั้งชายและหญิงที่หมู่บ้านซาไก อำเภอธารโต จังหวัดยะลา
เมื่อ ๓ กรกฎาคม ๒๕๓๑

การแต่งกายของเด็กซาไกทั้งชายและหญิงที่หมู่บ้านซาไก อำเภอธารโต จังหวัดยะลา

การแต่งกายของชายสูงอายุในอำเภอธารโต จังหวัดยะลา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑

การแต่งกายของหญิงสูงอายุ

ส่วนที่ ๔

เอกภาพบนความหลากหลาย ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย

จากบทวิเคราะห์ในส่วนที่ ๓ ที่พบว่าวัฒนธรรมการแต่งกายของไทยมี “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” กันในเรื่องต่างๆ ดังนั้นในส่วนที่ ๔ นี้จะเป็นการสังเคราะห์ให้เห็นถึง “เอกภาพบนความหลากหลาย” (Unity on Diversity) ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย ซึ่งจะนำไปสู่ความภาคภูมิใจร่วมกันของคนไทย และยังสามารถนำมาสร้างสรรค์ หรือพัฒนาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับโลกปัจจุบันแต่ยังรักษาเอกลักษณ์เดิมไว้ต่อไปได้

นับเป็น “คุณค่า” และ “ความสำคัญ” อย่างยิ่งที่สังคมไทย และวัฒนธรรมไทย มี “ความร่ารวย” และ “ความหลากหลาย” ของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาการแต่งกายอย่างมาก แต่วัฒนธรรมการแต่งกายที่หลากหลายของสังคมไทยและคนไทยนั้น มิใช่ความหลากหลายที่แสดงถึง “ความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง” (Absolutely Different) เมื่อศึกษาอย่างลึกซึ้งแล้งยังสามารถเห็นถึง “เอกภาพบนความหลากหลาย” (Unity on Diversity) ซึ่งจะนำไปสู่ความภาคภูมิใจร่วมกันของสังคมไทย และคนไทย และยังสามารถนำมาสร้างสรรค์ หรือพัฒนาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับโลกปัจจุบันแต่ยังรักษาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมการแต่งกายที่หลากหลายนั้นได้ กล่าวคือ

๑. “เอกภาพของความไทย” ท่ามกลางความหลากหลายทาง “ภูมิสังคม”

ถึงแม้ว่าในการศึกษาครั้งนี้จะวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายในภูมิภาคของประเทศไทยที่มี “ภูมิสังคม” แตกต่างกัน (“ภูมิ” คือ ความหลากหลายทางกายภาพ และ “สังคม” คือ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม) จำนวน ๖ ภูมิภาค คือ ๑) ภาคเหนือตอนบน ๒) ภาคเหนือตอนล่าง ๓) ภาคอีสาน ๔) ภาคกลาง ๕) ภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน และ ๖) ภาคใต้ฝั่งทะเลอ่าวไทย ก็ตาม แต่พบว่า

๑.๑ ความหลากหลายทางกายภาพของแต่ละภูมินาณนั้นก็ตั้งอยู่ในเขตภูมิอากาศใกล้เคียงกัน ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมในลักษณะเดียวกัน มีฤดูกาลที่เกือบจะไม่แตกต่างกัน

๑.๒ ผลจากข้อ ๑.๑ ประกอบกับการที่สังคมไทยได้ร่วมกันเป็นปึกแผ่นภายใต้สถาบันอันเป็นองค์คุณของชาติทั้ง ๓ สถาบันหลัก คือ ๑) ความตระหนักสำนึกในความเป็นชาติไทยร่วมกัน ๒) การมีลัทธิธรรมของศาสนาเป็นเครื่องนำทางไปสู่ความดิงามร่วมกัน และ ๓) การรวมกันเป็นปึกแผ่นภายใต้พระบรมโพธิสมภารของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ต่อเนื่องยาวนานกว่า ๗๐๐ ปี ได้ก่อให้เกิด “เอกภาพแห่งความเป็นไทย” บน “ความหลากหลายทางภูมิสังคม” ได้อย่างลงตัวยิ่ง

๒. “เอกภาพของความไทย” ท่ามกลางความหลากหลายของ “กลุ่มชาติพันธุ์”

ถึงแม้ว่าในการศึกษาครั้งนี้จะวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยที่แตกต่างกัน จำนวน ๓๙ กลุ่มชาติพันธุ์ ก็ตามผลจากข้อ ๑ ซึ่งเป็นผลสำคัญจากการที่สังคมไทยได้รวมกันเป็นปึกแผ่นภายใต้สถาบันอันเป็นองค์คุณของชาติทั้ง ๓ สถาบันหลัก คือ ๑) ความตระหนักสำนึกในความเป็นชาติไทยร่วมกัน ๒) การมีหลักธรรมของศาสนาเป็นเครื่องนำทางไปสู่ความดีงามร่วมกัน และ ๓) การรวมกันเป็นปึกแผ่นภายใต้พระบรมโพธิสมภารของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ต่อเนื่องยาวนาน ได้ก่อให้เกิด “เอกภาพแห่งความเป็นไทย” ท่ามกลางความหลากหลายของ “กลุ่มชาติพันธุ์” ได้อย่างลงตัวยิ่ง กล่าวเฉพาะวัฒนธรรมการแต่งกาย ได้ว่าในกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทยทั้ง ๓๙ กลุ่มที่ศึกษานั้น จะเห็นว่ามีกลุ่มชาติพันธุ์ที่มี “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายเป็นส่วนใหญ่ (Majority) กล่าวคือ กลุ่มไทเขิน ไทยวน ไทลื้อ ไทใหญ่ ในภูมิภาคเหนือตอนบน กลุ่มไทยครั้ง ไทยเวียง ไทยแจ้ว ไทยพวน ไทยหล่ม ไทยนครไทย ไทยลาว ไทยยวนเหนือ ในภูมิภาคเหนือตอนล่าง ผู้ไท ลาวพวน ไทเลย ลาวอีสาน ไทยโคราช ในภูมิภาคอีสาน จีน ไทยภาคกลาง ไทยครั้ง ไทยพวน ไทยเวียง ไทยหล่ม มอญ ในภูมิภาคกลาง ไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน ในภูมิภาคใต้ฝั่งอันดามัน และไทยพุทธ ชาวไทยเชื้อสายจีน ในภูมิภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาตระกูลไท-ลาว นับถือพุทธศาสนาเหมือนกัน เป็นต้น ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้แม้จะมี “ความหลากหลาย” ในวัฒนธรรมการแต่งกาย แต่มี “เอกภาพ” ในวัฒนธรรมการแต่งกายร่วมกัน กล่าวคือ

๒.๑ การที่ผู้ชายนุ่งกางเกงรูปแบบคล้ายกัน คือ ช่วงขาใหญ่ เอวกว้าง เวลาสวมต้องพับด้านหน้าแล้วใช้เชือกผูกหรือใช้เข็มขัดรัดไว้ โดยมากจะทอด้วยฝ้ายแล้วนำมาข้อมด้วยต้นคราม (ต้นฮ่อม) ให้เกิดเป็นสีหม้อฮ่อม (สีน้ำเงินเข้มเกือบดำ) มีทั้งแบบขาสั้นซึ่งจะมีความยาวประมาณเข่าหรืออาจเลยลงไปอีกประมาณ ๓๐ เซนติเมตร และแบบขายาวที่ยาวจนกรอมเท้า

๒.๒ การผ่าหญิงนุ่งผ้าถุงในรูปแบบที่เกือบจะไม่แตกต่างกันเลย โดยมากจะทอด้วยฝ้าย หรือไหม ที่ผ่านกระบวนการย้อมสี (ทั้งสีจากธรรมชาติและสีเคมี) ผ่านกระบวนการทอด้วยเทคนิควิธีการที่เป็นภูมิปัญญาของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่สามารถจำแนกเป็นการมัดหมี่ ขิด จก ยก การทอ เป็นต้น

๒.๓ การที่ผู้ชายใช้ผ้าขาวม้าในลักษณะและรูปแบบการใช้สอยที่คล้ายกัน

๓. “เวลา” ที่ผ่านไป ช่วยกลืนกลาย “ความหลากหลาย” ให้เป็น “เอกภาพของความไทย”

การวิเคราะห์ “ความหลากหลาย” และ “ลักษณะร่วม” ของวัฒนธรรมการแต่งกายในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกันที่ได้มีการศึกษาไว้แล้วจำนวน ๓ ช่วงระยะเวลา คือ ๑) ช่วง ๘๐-๕๐ ปี ที่ผ่านมา ๒) ช่วง ๕๐-๒๐ ปี ที่ผ่านมา และ ๓) ช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา-ปัจจุบัน ได้แสดงให้เห็นว่ายิ่ง “เวลา” ผ่านไปเรื่อยๆ ได้ช่วยกลืน “ความหลากหลาย” ให้กลายเป็น “เอกภาพบนความ

หลากหลาย” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของคนไทย ในขณะที่ยังสามารถคง “ความหลากหลาย” และ “ความร่ำรวย” ของวัฒนธรรมการแต่งกายของสังคมไทยและคนไทยไว้ได้

๔. “โอกาสพิเศษ” ช่วยสร้าง “เอกภาพของความเป็นไทย”

ในโอกาสพิเศษของสังคมไทย โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องและแสดงออกถึงความตระหนักสำนึกในความเป็นชาติไทยร่วมกัน และการรวมกันเป็นปึกแผ่นภายใต้พระบรมโพธิสมภารของสถาบันพระมหากษัตริย์ร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองสิริราชสมบัติอย่างยาวนานกว่า ๖๐ ปี ทำให้คนไทยได้มีโอกาสเฉลิมฉลองในพระราชวโรกาสพิเศษอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้ก่อให้เกิด “เอกภาพแห่งความเป็นไทย” บน “ความหลากหลาย” ได้อย่างลงตัวยิ่ง

บรรณานุกรม

- ประยุทธ์ วงศ์แปง และคณะ. (๒๕๔๙). โครงการวิจัย “ภูมิไทย ชุดไทย : ภาคเหนือ ตอนบน”.
- ปราณี สกกุลพิพัฒน์ และคณะ. (๒๕๔๙). โครงการวิจัย “ภูมิไทย ชุดไทย : ภาคใต้ฝั่ง อันดามัน”.
- พลับพลึง คงชนะ และคณะ. (๒๕๔๙). โครงการวิจัย “ภูมิไทย ชุดไทย : ภาคกลาง”.
- สุดากาญจน์ ปัทมดิลก และคณะ. (๒๕๔๙). โครงการวิจัย “ภูมิไทย ชุดไทย : ภาคเหนือ ตอนล่าง”.
- อัจฉรา ภาณุรัตน์ และคณะ. (๒๕๔๙). โครงการวิจัย “ภูมิไทย ชุดไทย : ภาคอีสาน”.
- อัมพร ศรประสิทธิ์ และคณะ. (๒๕๔๙). โครงการวิจัย “ภูมิไทย ชุดไทย : ภาคใต้ฝั่ง อ่าวไทย”.
- ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์. (๒๕๓๘). ชุดวิชาทางการวิจัยการศึกษานอกโรงเรียน เล่ม ที่ ๒ การ เลือกรูปแบบและการกำหนดปัญหาการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ ๒) กรุงเทพฯ : กรมการ ศึกษาออกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (๒๕๓๐). การวิเคราะห์ห่อภิมาณ. วารสารวัดผลการศึกษา. ๘ (มกราคม- เมษายน) ๒๕๓๐) : ๒๑-๓๘.
- พวงผกา คุโรวาท. (๒๕๒๖). คู่มือประวัติเครื่องแต่งกาย. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยเทคโนโลยีและ อาชีวศึกษา วิทยาเขตพระนครใต้.
- เยาวนิตย์ ศรีละมุล. (๒๕๔๑). การศึกษาวัฒนธรรมเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ของชาวเลเกาะหลีเป๊ะ ตำบลเกาะสาหร่าย อำเภอเมืองสตูล จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สังัด อุทรานันท์. (๒๕๓๑). การสังเคราะห์งานวิจัยทางการนิเทศการศึกษาในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : เจริญผล.
- เสถียร แป้นเหลือ. (๒๕๒๑). พัฒนาการการใช้ผ้าของคนไทยในอดีต : มิติทางสังคมและ วัฒนธรรม. รุสะมิแล. ๑๙ (๒) (พฤษภาคม-สิงหาคม) ๗๕-๘๕.
- อุทุมพร จามรมาน. (๒๕๓๑). การสังเคราะห์งานวิจัย : เชิงปริมาณ เน้นวิธีวิเคราะห์ เมตต้า. กรุงเทพฯ : ฟันนี่พัลลิซซิง.
- Noblit, George W. and R” Dwight Hare. (๑๙๘๘). **Meta-ethnography : Synthesizing Qualitative Studies.** Newbery Park, California : Sage Publications.

Yin, Robert K. (୧୯୯୯). **Case study research : design and methods.** 2nd ed.
California : Sage Publication.